

LEVEL
ONE

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964 • ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ • ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2005 • ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ ~~202-203~~

204-205

No Orthodoxos k7ryx

PROCESSED

MAY 0 2006

GTU LIBRARY

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ ΤΗΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

5 Craven Hill, London W2 3EN • Telephone: 020-7723 4787 • Fax: 020-7224 9301

e-mail: thyateiragb@yahoo.com

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964
ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 204-205
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2005
ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ £15
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
5 CRAVEN HILL, LONDON W2 3EN
TEL.: 020-7723 4787
FAX: 020-7224 9301

ORTHODOX HERALD

OFFICIAL PUBLICATION OF THE ARCHDIOCESE
OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

5 CRAVEN HILL, LONDON W2 3EN
TEL.: 020-7723 4787
FAX: 020-7224 9301

First Published 1964

Third Period

September - October 2005

No.: 204-205

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 3-5 ΣΕΒΑΣΜ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ, ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ "Η ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ". "Η 28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940".
- 6-10 ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΕΣ ΣΕ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΩΝ ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ, ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ & ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ
- 11-15 ΑΡΧΙΜ. ΔΡΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΤΣΟΡΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ "ΜΑΘΗΜΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ, ΠΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 1, 1-14"
- 16-18 ΟΙΚΟΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Δ. ΣΑΛΑΠΑΤΑ, "ΟΙ ΠΟΙΜΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ"
- 19-23 ΧΑΡΗ ΜΕΤΤΗ, "ΕΘΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΚΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ"
- 24-25 HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS, "THE 28th OCTOBER 1940"
- 25 HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS, "AN ADDRESS TO THE LEADERS AND HIERARCHS OF THE UKRAINIAN CHURCH ABROAD"
- 26-27 HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS, "ADDRESS AT THE FUNERAL OF MARIA YVONNE HALKETT BADDELEY"
- 27 HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS, "ADDRESS AT THE CIVIC CEREMONY IN HONOUR OF THE MAYOR OF BARNET, COUNCILLOR ANDREAS TAMBOURIDES"
- 28 BISHOP JOHN OF AMORION, "PATRIARCH PHOTIOS AND THE AMORIAN DYNASTY"
- 29-30 ΕΠΑΦΕΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
- 31-32 HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS'S DIARY

ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

«Τό "Όνειρον τοῦ Ἰωσήφ καί ἡ
Φυγή εἰς τήν Αἴγυπτον τῆς ἁγίας Οἰκογενείας»
Εἰκὼν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Λαύρας Ἀγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου.
Ἔργον τέλους 17ου-ἀρχῆς 18ου αἰῶνος.

«Ὁ Ἅγιος Δημήτριος λογχιζόμενος»

Τό Μαρτύριον τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, ὅπου οἱ στρατιῶται
λογχίζουν τόν ἅγιον εἰς τήν δεξιάν πλευράν.
Σύγχρονος ἀγιογραφία ἐκ τοῦ Κιβωρίου
τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγ. Δημητρίου Θεσσαλονίκης.

**ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΘΕ Ν' ΑΝΑΝΕΩΣΕΤΕ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ
ΣΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΚΗΡΥΚΑ**

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Ἡ Ἐναρξη τῆς νέας σχολικῆς χρονιᾶς 2005-2006

Ἀγαπητοί μας Συνεργάτες στὸν Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου,

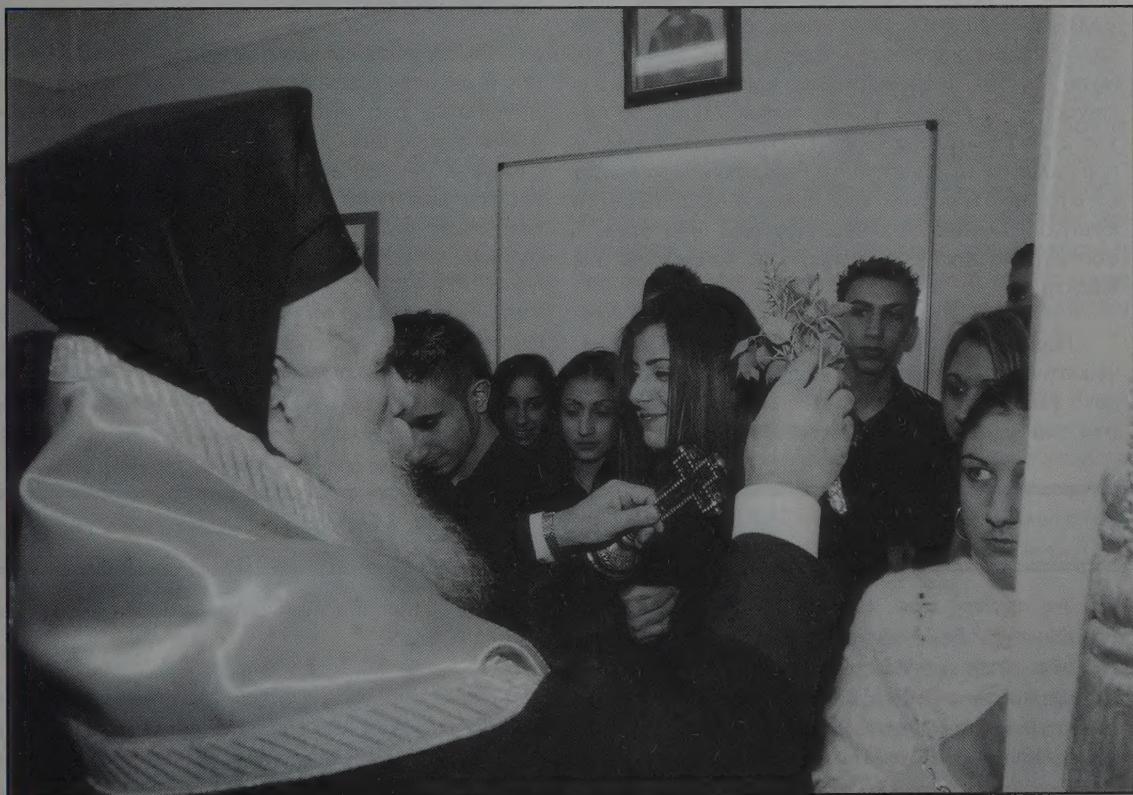
Μέ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐναρξης τῆς νέας Σχολικῆς Χρονιᾶς 2005-2006, ἀπευθύνουμε σέ ὅλους θερμὸν κι ἐγκάρδιον χαιρετισμὸ καὶ τίς εὐλογίες τῆς Ἐκκλησίας. Εὐχόμαστε δέ καὶ προσδοκοῦμε ὅτι τὰ Ἑλληνικά καὶ Κατηχητικά μας Σχολεῖα θά λειτουργήσουν κι ἐφέτος ἀπρόσκοπτα, δημιουργικά καὶ ἐπιτυχημένα.

Ὅπως καὶ στοὶ παρελθόν εἶχαμε κατ' ἐπανάληψη τόνισει, κάτω ἀπὸ τίς σημερινές συνθήκες τῆς πολυ-εθνικῆς, πολυπολιτισμικῆς καὶ πολυθρησκευτικῆς δομῆς τῆς κοινωνίας, μέσα στὴν ὁποία καλούμαστε ὄχι ἀπλὰ νὰ ἐπιβιώσουμε ἀλλὰ καὶ νὰ βάλουμε τὴν πολιτιστικὴ μας σφραγίδα, τὸ Ἑλληνικὸ καὶ Κατηχητικὸ Σχολεῖο τοῦ Ἀπόδημου Ἑλληνισμοῦ ἀποτελεῖ μαζί μέ

τὴν οἰκογένεια καὶ τὴν Ἐκκλησίαν μας, τὸ ἀσφαλέςτατο ἐχέγγυο γιὰ τὴν ἐπιβίωσή μας ὡς ὁργανωμένης ὀντότητας στὴ φιλόξενη αὐτὴ χώρα τῆς παροικίας μας. Ἐχουμε, συνεπῶς, ὑποχρέωση καὶ ἱερὸν καθήκον νὰ ἱδρύσουμε, νὰ συντηροῦμε καὶ νὰ στηρίζουμε - ἠθικά καὶ ὑλικά - τὰ Σχολεῖα μας αὐτά.

Ἕνας δέ εἶναι ὁ πρωταρχικὸς καὶ ἀπαραίτητος παράγων γιὰ τὴν ὑπαρξη καὶ τὴν κανονικὴ λειτουργία τους: Τὰ παιδιά τῆς Ὁμογένειας, τὰ ὁποῖα ὀφείλουμε πάση θυσίᾳ νὰ ἐμπιστευόμαστε καὶ νὰ ἀποστέλλουμε τακτικά στὰ Σχολεῖα πού ἐμεῖς δημιουργοῦμε καὶ μάλιστα γιὰ τὸ δικό μας ἐθνικὸ, πολιτιστικὸ καὶ θρησκευτικὸ ὄφελος.

Καλοῦμε, λοιπόν, ὅλους σας ὅπως ἀναλάβετε, ὁ καθένας καὶ ὅλοι μαζί, μία συντονισμένη ἐκστρατεία

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος τελεῖ τὸν Ἀγιασμὸ γιὰ τὴν ἐναρξη τῆς νέας Σχολικῆς Χρονιᾶς στὸ νεόδμητο σχολικὸ οἶκμα τῆς Κοινότητος Ἀγίου Δημητρίου, Edmonton, Βορείου Λονδίνου.

γιά την έγγραφη στά Σχολεία μας όλων άνεξαίρετως τών παιδιών σχολικής ηλικίας. Νά σημειώσουμε, μάλιστα, έδώ, ότι στά μεγάλα κυρίως Σχολεία μας λειτουργούν τάξεις γιά παιδιά από τής ηλικίας τών τεσσάρων μέχρι δεκαοχτώ χρονών ή, άκόμα, καί τάξεις γιά μεγάλους - κυρίως Ξενόγλωσσους - οί όποιοι άντιλαμβάνονται τήν ανάγκη εκμάθησης τής Έλληνικής Γλώσσας προκειμένου νά βοηθούν τά παιδιά τους στό σπίτι.

Όλες αυτές οί διευκολύνσεις, όπως επίσης καί ή άποστολή από τήν Ελλάδα καί τήν Κύπρο προσοντούχων δασκάλων αποτελούν, πιστεύουμε, άσφαλή κριτήρια γιά τή φοίτηση τών παιδιών τής Ομογένειας στά Σχολεία μας. Έξ άλλου, πάρα πολλά παιδιά τών Σχολείων μας κατορθώνουν κάθε χρόνο νά έχουν άριστα άποτελέσματα στίς επίσημες κρατικές εξετάσεις G.C.S.E. καί Advanced Level στά Νέα Έλληνικά κι έτσι νά εξασφαλίζουν εύκολότερα θέσεις στά Πανεπιστήμια ή σέ άλλες αξιολογες εργασιακές θέσεις καί άπασχολήσεις.

Υπάρχουν, όμως, καί λειτουργούν μ' επιτυχία καί τρία Ήμερήσια Σχολεία τής Ομογένειας, στά όποια μπορούν οί γονείς νά στέλνουν τά παιδιά τους: 1) Τό Έλληνικό Ορθόδοξο Ομολογιακό Δημοτικό Σχολείο του Άγίου Κυπριανού στήν περιοχή του Croydon στο Νότιο Λονδίνο, τό όποίο ιδρύθηκε πριν πέντε χρόνια κι επιχορηγείται πλήρως από τίς τοπικές Δημοτικές Αρχές, 2) Τό Σχολείο τής Έλληνικής Πρεσβείας Λονδίνου, πού καλύπτει τό Δημοτικό, τό Γυμνάσιο καί τό Λύκειο, καί στό όποίο ή φοίτηση είναι επίσης δωρεάν. Καί 3) Τό Ιδιωτικό Έλληνικό Κολλέγιο Λονδίνου, στό όποίο ή φοίτηση, γιά παιδιά του Δημοτικού, καλύπτεται από δίδακτα.

Περιττό, βέβαια, νά τονίσουμε ότι στά μέν απογευματινά καί Σαββατιανά μας Σχολεία παρέχεται μόνο γλωσσική, ως επί τό πλείστον, επιμόρφωση, ενώ στά τρία ως άνω ήμερήσια Σχολεία παρέχεται πλήρης

μόρφωση σύμφωνα μέ τό Αναλυτικό Πρόγραμμα τών Υπουργείων Παιδείας του Ήνωμένου Βασιλείου άφ' ενός, καί άφ' έτέρου τών αντίστοιχων Υπουργείων Παιδείας τής Ελλάδος καί τής Κύπρου.

Έχοντας, λοιπόν, όλ' αυτά ύπ' όψη, καλούμε καί συμβουλευόμαστε πατρικά όλους σας όπως μεριμνήσετε έγκαιρα γιά τήν παροχή στά παιδιά σας τής ευκαιρίας νά γνωρίσουν καί νά μάθουν τή Γλώσσα μας καί, μέσα από αυτήν, τίς πολιτιστικές παραδόσεις τής Γενέτειράς μας. Μαζί δέ μέ τήν Έλληνομάθειά τους, νά συνηθίσουν από νωρίς νά εκκλησιάζονται, ώστε νά εξοικειωθούν από νωρίς μέ τούς δύο αυτούς άσφαλείς πυλώνες γιά τήν επιβίωση τής Ομογένειας στό έξωτερικό: τής Ορθοδοξίας καί τής Έλληνικής Γλώσσας μας.

Μέ τήν ευκαιρία αυτή σας πληροφορούμε ότι τό κεντρικό εκπαιδευτικό Συμβούλιο τής Αρχιεπισκοπής μας διοργανώνει Εκπαιδευτικό Συνέδριο. Τό συνέδριο αυτό θά πραγματοποιηθεί στους χώρους του Ναού Άγίου Ιωάννου Βαπτιστή Haringey τήν Τρίτη 31 Οκτωβρίου 2005 καί ώρα 4.30-9 τό βράδυ μέ βασικό στόχο τή μελέτη τής Παιδείας, τήν ανανέωση δηλαδή καί τό μέλλον τών Έλληνικών καί Κατηχητικών Σχολείων τής Διασποράς.

Μέ τήν πεποίθηση καί τήν ιερή προσδοκία ότι όλοι σας θ' άνταποκριθείτε θετικά στήν παράκληση καί τήν πρόσκλησή μας αυτή γι' άνάληψη ένθουσιώδους σταυροφορίας υπέρ τών Σχολείων μας, σας εύχαριστούμε εκ τών προτέρων. Εύχόμενοι δέ σέ όλους υγεία καί τήν επιστασία του Άγίου Θεού στά έργα σας, διατελούμε μετ' εύχών θερμών καί τής έν Κυρίω αγάπης.

Λονδίνο, 1η Σεπτεμβρίου 2005

Ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας Γρηγόριος

Η 28η Οκτωβρίου 1940

Τίς πρωινές ώρες τής 28ης Οκτωβρίου 1940 ό Πρεσβευτής τής φασιστικής, τότε, Ιταλίας στήν Ελλάδα επισκέφθηκε τόν Πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά καί, εκτελώντας έντολές τών προϊσταμένων του στή Ρώμη, επέδωσε τό γνωστό ίταμό τελεσίγραφο, μέ τό όποίο ζητούσε τήν έλευθερία εισόδου στά Έλληνικά έδάφη Ιταλικών στρατιωτικών δυνάμεων. Μέ άλλα, δηλαδή, λόγια «γην καί ύδωρ», όπως έλεγαν οί Αρχαίοι Έλληνες σέ τέτοιες έξωθεν άπαιτήσεις. Άλλίως, συνέχιζε τό τηλεγράφημα, πάσα άρνηση τής

Ελλάδας στήν άπαίτηση αυτή θά ίσοδυναμούσε μέ κήρυξη πολέμου.

Γνωστή πολύ καί άνά τούς αιώνες έφαρμοζόμενη ύπηρεζε ή πολιτική τών χωρών μέ επεκτατικές βλέψεις έναντίον λαών πού θεωρούνται άδύνατοι καί συνεπώς άνίκανοι ν' άπορρίψουν τέτοιες άπαιτήσεις. Κλασικό παράδειγμα στήν αρχαιότητα οί Θερμοπύλες. Έξ ίσου κλασικό παράδειγμα καί ή άπαίτηση του Μωάμεθ του κατακτητή πρós τόν τελευταίο Αυτόκράτορα του

Βυζαντίου, Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. Και στις δυο, όμως, αυτές περιπτώσεις η απάντηση του μιν Λεωνίδα υπήρξε το «μολών λαβέ», το δε Κωνσταντίνου Παλαιολόγου το «πάντες αυτοπροαιρέτως αποθανούμεν και οὐ φεισόμεθα τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

Τέτοια, ακριβώς, λιτή αλλά βαρυσήμαντη, όπως όριζε και υπέβαλλε κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτησης, υπήρξε και η απάντηση του Ιωάννη Μεταξά στο τηλεσίγραφο του Μουσολίνι: «Όχι!» Μια λέξη μοναχά, που όμως το περιεχόμενο και η σημασία της απέδειξαν για πολλοστή φορά στα έκθαμβα μάτια της ανθρωπότητας ότι «η μεγαλοσύνη στα έθνη δεν μετριέται με το στρέμμα, με της καρδιάς το πύρωμα μετριέται, και με το αίμα». Μικρή σε έκταση και ακόμη αιμασσοῦσα η Ελλάδα του 1940 από τη μεγαλύτερη και άνεπουλωτη τραγωδία της Μικρασιατικής Καταστροφής. Και όμως στάθηκε όρθια η Ελλάδα, δεν έκλινε ταπεινά και ταπεινωτικά το γόνυ μπρος στις αριθμητικά κατά πολύ υπέρτερες δυνάμεις του φασισμού, και με το πύρωμα της καρδιάς και κατευθυντήρια δύναμη την τρισένδοξη διαχρονική της ιστορία, έταπείνωσε τους Ιταλούς του Μουσολίνι στα χιονισμένα βουνά της Ελληνικότατης Ήπειρου και της εύρισκόμενης ήδη κάτω από το πέλμα του φασισμού Άλβανίας, κι έθριαμβευσε.

Ο πόλεμος, βέβαια, σκορπίζει παντού και πάντοτε τόν θρήνο και τόν όλεθρο, την καταστροφή και θυσίες ανυπολόγιστες για τους λαούς που εμπλέκονται σ' αυτόν. Η Ελλάδα δεν επέδωξε τόν πόλεμο. Της τόν επέβαλε ο πολεμοχαρής φασισμός της εποχής. Έπειδή, όμως, αγωνιζότανε για την προάσπιση της τιμής, της αξιοπρέπειας και της έδαφικής άκεραιότητάς της, ο πόλεμος του 1940 αποτελεί για όλους τους Έλληνες όπου γής πράξη και θυσία ίερη και καταξιωμένη από την ιστορία μας. Γι' αυτό και κάθε χρόνο συγκεντρωνόμαστε όλοι οι Έλληνες στους Ιερούς μας Ναούς και στα Σωματεία, στα Πανεπιστήμια και τα Ιδρύματά μας και αναπέμπουμε παιάνες δοξαστικούς για τους ήρωικούς εκείνους μαχητές, οι όποιοι, γι' άλλη μιά φορά στην Ιστορία μας, στάθηκαν στο ύψος τών περιστάσεων και τιμήσαν με το αίμα και τις θυσίες τους το τροπαιούχο Γένος τών Ελλήνων στα πέρατα της Οικουμένης.

Ιδιαίτερα, όμως, η Εκκλησία, η οικογένεια, τα Σχολεία και η έν γένει ήγερσία της Όμογένειας Ήνωμένου Βασιλείου έχουμε ιερό καθήκον να εκπαιδεύσουμε τις νεώτερες γενεές τών Αποδήμων ώστε να αντιλαμβάνονται και τη σημασία, αλλά και την υποχρέωση, τέτοιων μεγάλων αποφάσεων και θυσιών όπως εκείνες του 1940 στη μαχόμενη τότε Πατρίδα

μας, η όποια αγωνιζόταν για την προάσπιση της τιμής και της Ελευθερίας της. Έτσι, στους Ιερούς μας Ναούς, κυρίως δε στα Σχολεία και τα Σωματεία μας, θα οργανωθούν ειδικές τελετές για να μνημονεύσουμε και να δοξάσουμε τους ήρωες και τις ήρωίδες του 1940, αλλά και για να αντιληφθούμε διδάγματα και παραδείγματα από την αγωνιστικότητα, την αποφασιστικότητα και τις θυσίες του λαού, του στρατού και της Ηγεσίας της Ελλάδας στις κρίσιμες εκείνες, αλλά και τόσο μεγάλης σημασίας ημέρες και για τόν Ελληνισμό και για όλη την αγωνιζόμενη ανθρωπότητα έναντιόν του φασισμού και του ναζισμού και γενικά τών ολοκληρωτικών καθεστώτων.

Σήμερα, ο Έλληνισμός αντιμετωπίζει και πάλιν την επεκτατική βουλή των γειτόνων της Ελλάδας. Ένα δε γνήσιο κομμάτι του Ελληνισμού, η Μεγαλόνησος Κύπρος, υποφέρει από την κατοχή μεγάλου μέρους τών έδαφών της, ενώ εκατοντάδες χιλιάδες αδελφών μας έχουν αναγκασθεί να πάρουν το δρόμο της προσφυγιάς και να βλέπουν τα χωριά και τα σπίτια και τις περιουσίες τους σε χέρια ξένα κι άνεπιθύμητα και τις εκκλησίες και τα Σχολεία τους έρημα και άλειτούργητα.

Έφέτος, λοιπόν, όπως και για τα τελευταία τριάντα ένα και πλέον χρόνια, οι σκέψεις, οι προσευχές, αλλά και οι προσπάθειες όλων πρέπει να βρίσκονται προσηλωμένες κι αφιερωμένες στην επάνοδο της Κύπρου στην αμαλότητα και τη δικαιοσύνη. Όλοι μας δε, ο καθένας με τόν τρόπο και τις δυνάμεις που διαθέτουμε, να συμπαρασταθούμε και να ενισχύσουμε την Κυπριακή Ήγερσία στις προσπάθειες που καταβάλλει για την έξευρεση δικαίης και μόνιμα βιώσιμης λύσης στο χρονίζον αυτό πρόβλημα, έπ' αγαθῶ πάντοτε του λαού της Μεγαλονήσου στην όλότητά του.

Καλούμε, συνεπώς, όλη την Όμογένεια όπως τιμήσετε με τόν δέοντα σεβασμό την μεγάλη αυτή επέτειο του Ελληνισμού, ένθαρρυνετε δε κυρίως τα παιδιά και την νεολαία μας να γαλουχηθούν με τα μεγάλα διδάγματα που εκπηγάζουν από τέτοιου είδους μεγαλειωδη και πανένδοξα γεγονότα, όπως είναι η 29η Οκτωβρίου 1940.

Ευχόμενοι δε σε όλους υγεία, καλό χειμώνα και την επίστασία του Αγίου Θεού στα έργα σας, διατελούμε μετά πολλής έν Κυρίῳ αγάπης και ευχών.

Λονδίνο, Οκτώβριος 2005

Ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας Γρηγόριος

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΕΣ ΣΕ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΩΝ

ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ, ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ

Ὁμιλία τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου κατὰ τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ Διακόνου Σταύρου Σολωμοῦ, Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίου Γεωργίου Kingston-upon-Thames, Κυριακή, 28 Αὐγούστου 2005.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφές ἐν Κυρίῳ,

Μέ ιδιαίτερη χαρά εὕρισκόμαστε σήμερα εἰς τὸν Ἱερὸν αὐτὸ Ναὸ, τὸν ἀφιερωμένο εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον τὸν Μεγαλομάρτυρα καὶ Τροπαιοφόρο.

Ἦλθαμε σήμερα γιὰ νὰ λειτουργήσουμε καὶ νὰ συμπροσευχθoῦμε μαζί σας καὶ νὰ χειροτονήσουμε εἰς Πρεσβύτερον τὸν Διάκονο Σταῦρο Σολωμοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖ εἰς τὴν Κοινότητά σας ὡς διδάσκαλος τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Κατηχητικοῦ Σχολείου καὶ κατὰ τὴν τελευταία διετία διακονεῖ ὡς Διάκονος καὶ βοηθὸς τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ Παπαδάκη, Ἱερατικῶς Προϊσταμένου τοῦ Ναοῦ σας.

Κάθε χειροτονία εἶναι ἓνα μεγάλο γεγονός γιὰ τὴν Ἐκκλησία, γιὰ τὴν Ἑνορία, γιὰ τὴν κοινωνία γενικώτε-ρα καὶ γιὰ κείνον ὁ ὁποῖος ὑποδέχεται τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἱερατικὴ ἀξία καὶ ὑπόσχεται νὰ ὑπηρετῇ μετὰ ἀφοσίωσιν, μετὰ ζήλο, μετὰ φόβον Θεοῦ καὶ φρόνημα ὑψηλὸ ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς σκοπίας τοῦ Ἱερέως, τοῦ Πρεσβυτέρου, τοῦ Παπῆ. Γι' αὐτὸ καὶ χαίρομαστε χαρὰ μεγάλη γιὰ τὸ γεγονός καὶ καλοῦμε ὅλους νὰ προσευχηθεῖτε γιὰ νὰ ἐπισκιάσει τὸν ὑποψήφιον Πρεσβύτερον ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Νὰ τὸν ικανώσει, νὰ τὸν δυναμώ-σει, νὰ γεμίσει τὴν ψυχὴ καὶ τὴν ὑπαρξὴ του μετὰ τὴν χαρὰ καὶ τὴν μακαρία ἐλπίδα ποὺ παρέχει σ' ὅλους μας ἓνα τόσο τεράστιο, καὶ βαρυσήμαντο ἱερό γεγονός.

Ἀγαπητέ πάτερ Σταῦρο. Σήμερα, σὺν Θεῷ, ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Προϊστάμενος τούτης τῆς βιβλικῆς καὶ ἱερᾶς Ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως θὰ σᾶς ἐμπιστευθεῖ τὴν ἱερατικὴ ἀξία, θὰ σᾶς χορηγήσῃ ἐξ ὀνόματος τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης καὶ θὰ καταταχθεῖτε εἰς τὰς τάξεις τῶν ἱερέων τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ ἐν προκειμένῳ τούτης τῆς ἱερᾶς καὶ ἱστορικῆς Ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ ὁποία κατοικοεδρεύει εἰς τὸ Ἡνωμένο Βασίλειον καὶ τὴν Ἱρλανδία.

Κάθε ἱερεὺς εἶναι λειτουργὸς τῶν μυστηρίων τῶν Πνευματικῶν. Λειτουργεῖ καὶ ἀγιάζει τοὺς πιστοὺς,

τελεῖ τὰ ἱερά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, βαπτίζει, ἐξομολογεῖ, τελεῖ τὸ μυστήριον τοῦ Γάμου καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα, σύμφωνα με τοὺς ἱεροὺς κανόνες καὶ τὴν πράξη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὀφείλει νὰ κάνει, κηρύττει καὶ ἐρμηνεύει τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ εὐκαίρως καὶ ἀκαίρως, διδάσκει τὰ παιδιά τὰ τῆς θείας λατρείας καὶ μετὰ τὴν ζωὴ καὶ τὸ ἦθος τοῦ ἀποτελεῖ πρό-τυπο πιστοῦ καὶ ἀφοσιωμένου οἰκονόμου τῶν μυστηρίων τῶν Πνευματικῶν.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς κληρικούς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου, ἔλεγε: «Προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ... ποιμένειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος» (Πράξεις κεφ. 20, 28-29).

Ἔτσι καὶ ἐσεῖς, μετὰ τὴν χάρις τοῦ Θεοῦ νὰ διακονεῖτε, νὰ αὐτοπροσφέρεσθε, νὰ καλλιεργεῖτε τὴν πίστη καὶ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀγιάζετε καὶ νὰ στηρίζετε τοὺς πιστοὺς, τὴ νεολαία, τὴν οἰκογένεια καὶ κάθε ψυχὴ, ἡ ὁποία καταφεύγει κοντά σας γιὰ νὰ εὕρῃ ἀνάπαυση καὶ παρηγορία. Γι' αὐτὸ «Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας μετὰ ἐπι-θέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου» (Α' Τιμόθεος ἐπιστολὴ 4,14).

Τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης εἶναι ὅπως ἡ φωτιά, ἡ ὁποία συνεχῶς χρειάζεται ἀνανέωση καὶ τὰ ὑλικά γιὰ νὰ παραμείνῃ ἀναμμένη, ζεστὴ καὶ εὐεργετικὴ, τὸ καλλιεργοῦμε δὲ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως μετὰ τὴν προσευχὴ, τὴ μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὴν ἐπι-μέλεια καὶ τὴν πίστη καὶ ἰδιαίτερα μετὰ τὴν ἀσκηση τῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ἱερατικὴ ἀξία. Γι' αὐτὸ καὶ νὰ τελεῖτε τακτικὰ καὶ μετὰ φόβον Θεοῦ τίς ἱερὰς ἀκολουθίας καὶ μετὰ σπουδὴ καὶ ἐπιμέλεια νὰ μελετᾶτε καὶ νὰ κηρύττετε τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ παρηγορεῖται, ἐνισχύεται καὶ ἐνθαρρύνετε ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ. Ἰδιαίτερα πρέπει νὰ προσέχετε τὴν διαγωγὴ καὶ τὴ συμπεριφορὰ σας καὶ τίς σχέσεις σας μετὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς καὶ μάλιστα μετὰ τοὺς λαϊκοὺς ἄρχοντες ἐκείνους δηλαδὴ οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ ἄμεσοι συνεργάτες στὴν ἑνορία, καὶ μετὰ τὸ Ἑλληνικὸ καὶ Κατηχητικὸ Σχολεῖο καὶ γενικὰ τὴ διοίκηση τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας.

Θὰ συνεχίσετε ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ὑπηρετεῖτε εἰς τὴν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, Kingston, ὡς βοηθὸς καὶ συνεργάτης τοῦ ἱερατικῶς Προϊσταμένου αὐτῆς Ἀρχιμανδρίτου Αἰμιλιανοῦ

Από την χειροτονία σε Πρεσβύτερο του Διακόνου Σταύρου Σολωμού, στον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Kingston, 28 Αυγούστου 2005 (από αριστερά) Διάκονος Χριστόδουλος Χριστοδούλου, ο νεοχειροτονηθείς Πρεσβύτερος Σταύρος Σολωμού, ο Αρχιεπίσκοπος Γρηγόριος, ο Αρχιμ. Αμιλιανός Παπαδάκης και ο Διάκονος Βασίλειος Παπαβασιλείου.

Παπαδάκη, ό οποίος όλα αυτά τά χρόνια σās έχει-
ραγώγησε, σās έβοήθησε γιά νά έμπλουτίσετε τήν
πειρά καί τή γνώση σας ώστε νά μπορείτε έπωφελώς
καί έποικοδομητικά νά άσκειτε τή διακονία σας.

Θά συνεχίσετε νά διδάσκετε στό Έλληνικό καί
Κατηχητικό Σχολείο καί θά προσφέρετε τή γνώση καί
τήν πείρα καί τήν ιερατική σας παρουσία τόσο στά
παιδιά όσο καί στους δασκάλους. Έχετε τό ιερό
προνόμιο νά είστε νυμφευμένος καί πατέρας δύο
παιδιών, νά έχετε άφοσιωμένη καί πιστή σύζυγο στό
πρόσωπο τής πρεσβυτέρας Χριστίνας. Είστε υπόδειγ-
μα οίκογενειάρχου, συζύγου καί πατέρα καί εις τό
πρόσωπο τής συζύγου σας θά έχετε μόνιμο στήριγμα
καί καθημερινή ένθάρρυνση εις τήν διακονία σας.

Ή κοινότητα Άγίου Γεωργίου του Μεγαλομάρτυρος,
Kingston είναι προνομιούχος γιατί έχει άξιους καί
άφοσιωμένους λαϊκούς άρχοντες. Έπικεφαλής του
Διοικητικού Συμβουλίου είναι ό άγαπητός καί άφοσιω-
μένος συνεργάτης κ. Σάββας Καραγιάννης, ό οποίος
μαζί μέ τους έκλεκτούς συνεργάτες του διαφεντεύουν
τά κοινά καί διευκολύνουν έμās τους κληρικούς στό
ποιμαντικό καί διδακτικό μας έργο. Έπικεφαλής τής
άδελφότητας των κυριών καί του Έλληνικού Σχολείου
επίσκεται ή κ. Στέλλα Παπαϊωάννου. Αυτή μέ τίς
έκλεκτές συνεργάτισσές τής προσφέρουν άνεκτι-
μητες υπηρεσίες στό έργο τής Παιδείας καί τής Φιλαν-
θρωπίας. Συνεπώς καλείστε νά συνεργάξεσθε στενά
καί μέ φρόνημα ευθύνης καί μ' αυτούς καί μέ όλους
τους πιστούς τής Κοινότητός σας.

Μέ αυτά τά λίγα λόγια σās χαιρετίζω, σās ευχομαι
κάθε έπιτυχία καί είμαι βέβαιος ότι ό Μέγας Άρχιερέας
καί Έπίσκοπος των ψυχών καί των σωμάτων ήμών ό

Κύριος ήμών Ίησους Χριστός θά κατευθύνει τά βήματά
σας, θά εύλογεί τήν ιερωσύνη σας καί θά πληρεϊ καί θά
συμπληρώνει μέ τή χάρη του Παναγίου καί τελεταρχι-
κού Πνεύματος τή διακονία, αλλά καί όλόκληρη τήν
υπαρξή σας.

Όπως χαρακτηριστικά μās υπενθυμίζει ό ύμνωδός:

«Πάντα χορηγεί τό Πνεύμα τό Άγιον,

βρύει προφητείας, ιερείς τελειοί,

άγραμμάτους σοφία έδίδαξε,

άλιεις Θεολόγους ανέδειξε,

όλον συγκροτεί

τόν θεσμόν τής Έκκλησίας».

Αυτόν τόν ιερό καί Πανσεβάσμιο καί Πανανθρώπινο
θεσμό καλείσαι νά υπηρετήσεις μέ ύπακοή, μέ πει-
θαρχία, μέ ευλάβεια καί πλησμονή αγάπης,
άκολουθώντας τό παράδειγμα του Θεανθρώπου
Χριστού, στό όνομα του οποίου από σήμερα θά
υπηρετήσεις ως Πρεσβύτερος τής Όρθοδόξου Ίεράς
Άρχιεπισκοπής Θυατειρών καί Μεγάλης Βρετανίας.

Ό Κύριος διά των Πρεσβειών του Όσίου Πατρός
ήμών Μωσέως του Αιθίοπος, του Άγίου Μάρτυρος
Άκακίου του Νέου, των Άγιων Μαρτύρων Διομήδους
καί Λαυρεντίου, του Άγίου καί δικαίου βασιλέως Έζεκία
καί τής Άγίας Άννης τής Προφήτιδος, τής θυγατρός
του Φανουήλ, καί των Άγιων Τριάκοντα Τριών
Μαρτύρων των έξ Ήρακλείας, των οποίων σήμερα ή
Έκκλησία έορτάζει τήν μακαρία μνήμη νά σās
χαριτώνει καί νά επισκιάζει πάντοτε τήν ιερωσύνη σας.
Άμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ π. ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ

Σεβασμιώτατε

Ήταν σχεδόν πριν από δύομισι χρόνια όταν με χειροτονήσατε στον πρώτο βαθμό της ιερωσύνης, αυτόν του διακόνου. Για πρώτη φορά στάθηκα ενώπιον της Αγίας Τραπέζης, του φρικτού εκείνου Γολγοθά όπου ο Κύριός μας θυσιάσε τον Εαυτόν Του για τα αγαπημένα Του παιδιά. Για πρώτη φορά μπόρεσα να αγγίξω το Άγιο Σώμα Του με τα ανάξια χέρια μου, και να μεταλάβω τον Άγιον Αίματός Του από το Ποτήριο της Ζωής.

Και τώρα στέκομαι μπροστά σας, καλούμενος να λάβω από τα τίμια χέρια σας τη Χάρη για να επαναλαμβάνω αυτήν την τόσο ιερή στιγμή της ανθρώπινης ιστορίας, τη στιγμή που ο Κύριός μας, μέσα σε ένα μικρό και κατά τα φαινοмена ασημαντό δωμάτιο, μετέβαλε το ψωμί και το κρασί σε Σώμα και Αίμα δικό Του· τη στιγμή που ο καρπός από το Δένδρο της Ζωής που καλλιεργήθηκε στον Κήπο της Εδέμ, και ο οποίος αφαιρέθηκε από το ανθρώπινο γένος όταν ο Αδάμ και η Εύα παρέκλιναν από το θέλημα του Θεού, ξαναδόθηκε σε εμάς σαν Σώμα και Αίμα Χριστού· τη στιγμή που για πάντα άλλαξε η ροή της πορείας του ανθρώπου, όταν αυτός ξαναβρήκε το δρόμο της επιστροφής προς τον Δημιουργό του, βυθισμένος στον ωκεανό της αιώνιας αγάπης Του.

Ο Κύριος έδωσε εντολή αυτή η ιερή στιγμή του Μυστικού Δείπνου να επαναλαμβάνεται διαρκώς για να ζη η Εκκλησία. Μένοντας πιστοί στην εντολή Του, σειρές ολόκληρες από ιερείς ανά τους αιώνες μεταφέρουν την επιθυμία και ευλογία Του δια του Μυστηρίου της Ευχαριστίας στον λαό του Θεού, που γίνεται σύσσωμος και σύναιμος μαζί Του. Και τώρα, τηρώντας και εγώ την εντολή Του, είμαι έτοιμος να πράξω το ίδιο, να μετώσω του μοναδικού αυτού γεγονότος επί της Αγίας Τραπέζης όπου οι διαστάσεις του τόπου και του χρόνου εκμηδενίζονται, και εμείς ξαναβρίσκουμε τους εαυτούς μας και πάλι στον υπερών της Σιών, δύο χιλιάδες χρόνια πριν.

Σας ευγνωμονώ, Σεβασμιώτατε, που μου επιτρέπετε να γίνω ένα κομμάτι του Ιερού αυτού Δράματος. Η εμπιστοσύνη Σας στο πρόσωπό μου ήταν το εχέγγυο για να φτάσω ως εδώ. Με βοηθήσατε ποικιλότροπα και με στηρίζατε πατρικά, και για αυτό θα είμαι πάντοτε οφειλτής προς την αρχιερατική Σας αγάπη.

Ευχαριστώ τον πνευματικό μου πατέρα και εφημέριο της Κοινότητας, Πανοσιολογιώτατο Αρχιμανδρίτη Αιμιλιανό που σαν πραγματικός οδηγός μου έδειξε το δρόμο, και την ίδια στιγμή έγινε στήλη δυνάμειος για μένα.

Ευχαριστώ τη σύζυγό μου Χριστίνα, σύντροφο της ζωής μου, που χέρι με χέρι σηκώνει μαζί μου τον Τίμιο Σταυρό της Διακονίας, και στο εξής της Ιερωσύνης, ενθαρρυνόντάς με, χωρίς παράπονα και στεναγμούς.

Ευχαριστώ τους αληομόνητους γονείς μου, Σάββα και Άννα, που έθεσαν τα θεμέλια της Ορθόδοξης πίστης μου και με έδιδαν πρώτοι πώς να αγαπώ τον Θεό και τον άνθρωπο.

Ευχαριστώ τον Πρόεδρο της Κοινότητας, κ. Σάββα Καραγιάννη, τα μέλη της Εκκλησιαστικής Επιτροπής, τους Κηδεμόνες και τις Κυρίες της Αδελφότητας “η Αγία Βαρβάρα” για το αμείωτο ενδιαφέρον τους και την ανύστακτη υποστήριξή της εδώ διακονίας μου.

Ευχαριστώ το διδακτικό προσωπικό, τους μαθητές του Ελληνικού μας Σχολείου, όπου διδάσκω, και ολόκληρη την Κοινότητα που υπάρχουν σαν οικογένεια για μένα, γεμάτη αγάπη, ευγένεια και ζεστασιά.

Περισσότερο, όμως, από όλους ευχαριστώ τον Αγαθό και Οικτίρμονα Θεό, ο οποίος επέβλεψε πάνω στον ανάξιο δούλο Του και τον αξιώνει να Τον υπηρετήσει στο Άγιο Θυσιαστήριο. Προσεύχομαι ο Κύριός μας να με οπλίσει με πνεύμα θυσίας, ταπεινωσης και αγάπης. Είθε τα χέρια αυτά που Εκείνος έπλασε να είναι το μέσον δια του οποίου θα δοξολογείται λατρευτικά το όνομά Του. Εκείνος έπλασε να είναι το μέσον δια του οποίου θα δοξολογείται λατρευτικά το όνομά Του. Εύχεσθε Σεβασμιώτατε Δέσποτα το Άγιο Πνεύμα να με καθοδηγεί και να μου δίνει τη δύναμη και το θάρρος να κηρύττω Χριστόν Εσταυρωμένον και Αναστάντα μέχρι την τελευταία στιγμή της επίγειας ζωής μου, να επιτελώ το έργο του αγιασμού των πιστών “εις δόξαν του Τριαδικού Αυτού Ονόματος”. Αμήν.

ADDRESS OF FATHER STAVROS SOLOMOU ON HIS ORDINATION

Your Eminence

It was almost two and a half years when you ordained me as a deacon. It was then that I stood for the first time in front of the Holy Altar, that dreadful Golgotha, where God sacrificed Himself for His beloved children. For the first time, I was allowed to touch His Body with these unworthy hands, and to partake of His Holy Blood from His Sacred Cup.

And now I stand before you, having received from you the grace to repeat that most sacred moment in human history, that moment when Our Lord Jesus Christ, in a small and seemingly insignificant room in Jerusalem, changed bread and wine into His very own Body and Blood; that moment when the tide of human existence changed forever, and mankind found itself being carried back to its Creator along the waves of his eternal love.

Our Lord commanded that this sacred moment of the Last Supper be repeated continuously. Bowing to His command, lines of priests have carried out His wishes. And now I too bow down, ready to do the same – ready to be involved in that event, in front of the Holy Altar, when the barriers of space and time crumble away, and we find ourselves once again in that tiny little room in Jerusalem, two thousand years into the past.

I thank you, Your Eminence, for allowing me to be a part of this. Your faith in me has been indispensable to me on my journey here. You have helped me in more ways than I can describe, and to you I will always be grateful.

I thank my spiritual father and parish priest, the Very

Revd. Archimandrite Fr. Aemilianos, who like a true guide has shown me the way forward, whilst being at the same time a pillar of strength.

I thank my wife, Christina, my companion in life, who hand-in-hand has carried my cross with me, courageously and cheerfully, without complaint or regret.

I thank my ever-memorable parents, Savvas and Anna, for laying the foundations of my Orthodox faith and for first teaching me how to love God and man.

I thank the Chairman, Mr. Savvas Karayannis, the Committee members, the Trustees and the Ladies of St. Barbara's Auxiliary Society for their never-ending support of my role in this Community.

I thank my fellow teachers, the pupils of our Greek School and the community as a whole for being a family to me, full of love, kindness and warmth.

But most of all, I thank the good and loving God, that true friend of man, Who has looked upon His unworthy servant and deemed it right that he serve Him. I pray that Our Lord find in me a spirit of self-sacrifice, humility and love. May these hands which He fashioned be His tools in the work which has been set forth before me, and may the Holy Spirit guide me, and give me the strength and courage to carry it out to my last breath. Amen.

Από την χειροτονία σε Πρεσβύτερο του Διακόνου Χριστόφορου Παπαχριστοφόρου στον καθεδρικό Ναό Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Χέντον και περιχώρων. (Από αριστερά) Ο Οικον. Σπυρίδων Παπαγαβριήλ, ο νεοχειροτονηθείς π. Χριστοφόρος Παπαχριστοφόρου, ο Αρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος και ο Αρχιμ. Νεκτάριος Σπύρου.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ π. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΧΕΙΡΟΓΟΝΙΑ ΤΟΥ

Σεβασμιώτατε,

Αγαπητοί εν Χριστώ αδελφοί,

Με μεγάλη χαρά και συγκίνηση λαμβάνω σήμερα τον δεύτερο βαθμό της ιερωσύνης. Σήμερα πραγματοποιείται μια παλιά μου επιθυμία και ένα παιδικό μου όνειρο. Πάντοτε ήθελα να συνεχίσω την παράδοση των αιμνήστων πάππων μου ιερέων, π. Παύλου και π. Χριστοφόρου. Αυτοί πρώτοι με εισήγαγαν στην εκκλησία και με δίδαξαν για τις ακολουθίες και την ψαλμωδία. Οι περιστάσεις της ζωής δεν μου επέτρεψαν να χειροτονηθώ ενωρίτερα, αλλά έστω και τώρα ευχαριστώ τον Θεό που με αξιώνει αυτής της μεγάλης τιμής.

Ευχαριστώ εσάς Σεβασμιώτατε, που δεχθήκατε την αίτησή μου και έτσι δια των χειρών σας λαμβάνω την εις πρεσβύτερο χειροτονία.

Ευχαριστώ τον πνευματικό μου πατέρα οικονόμο π. Σπυρίδωνα Παπαγαβριήλ καθώς και τον μακαριστό Επίσκοπο Ζηνουπόλεως κυρό Αρίσταρχο, οι οποίοι με ενθάρρυναν να εισέλθω στις τάξεις του ιερού κλήρου.

Ευχαριστώ επίσης τον πρόεδρο κ. Ξενοφώντα Πρωτόπαπα και τα μέλη του Συμβουλίου της κοινότητας που με στήριξαν στα πρώτα μου βήματα ως διάκονο.

Τέλος, ευχαριστώ τη σύζυγό μου Ευανθία που για πενήντα τρία χρόνια βρίσκεται δίπλα μου και μου συμπαραστέκεται στο δρόμο της ζωής και της ιερωσύνης.

Ευχθηείτε, Σεβασμιώτατε, ο Άγιος Θεός να με δυναμώνει και ενισχύει ώστε να ανταποκριθώ στα νέα μου καθήκοντα.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ π. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΧΕΙΡΟΓΟΝΙΑ ΤΟΥ

Σεβασμιώτατε Ἄγιε Δέσποτα,

Ας είναι ευλογητός ο Θεός, που εκχέει την Χάρη Του στους Αρχιερείς και ιερείς Αυτού και με τα Μυστήρια που τελούν συνιστούν την Εκκλησία και αγιάζουν τους πιστούς!

Να που σήμερα, Σεβασμιώτατε, δια των αγίων χειρών σας καταξιώνομαι πληρέστερης Χάρπτος και αξιώνομαι του δευτέρου βαθμού της ιερωσύνης, ανερχόμενος “εν φόβω και τρόμω” στην καθέδρα του πρεσβυτέρου, για να μεσπεύω προ της φρικτής αγίας Τραπέζης, μεταξύ του Πλάστου και των πλάσμάτων Του.

Είναι πραγματικά μεγάλη η δωρεά του Κυρίου προς εμένα, καθώς και η συγκατάβαση, ώστε να λαμβάνουμε Χάρη, η οποία ούτε στους Αγγέλους εδόθη, και οι οποίοι επιθυμούν να παρακύψουν και να ιδούν, με συγκαλυμμένο το πρόσωπο, τα τελούμενα από τους ιερείς φρικτά Μυστήρια.

Τι να πω και τι να λαλήσω; Πώς μπορώ να ευχαριστήσω άξια τον Δημιουργό και Σωτήρα μου, που έπαθε για χάρη μας και ανέστη εκ νεκρών, και έδωσε τέτοια ασύλληπτη δωρεά στους ανθρώπους.

Γνωρίζω, βέβαια, Σεβασμιώτατε, ότι κανείς από τους ανθρώπους δεν είναι άξιος να προσέρχεται και να προσεγγίζει σε τέτοια ασύλληπτη Χάρη! Προπάντων, μάλιστα όταν ακούω τα λόγια τούτα να εκφωνούνται από τα άγια χείλη των μεγίστων φωστήρων της οικουμένης Βασιλείου του Μεγάλου και Ιωάννου του Χρυσοστόμου, των επιγεύν των αγγέλων και ουρανίων ανθρώπων.

Διελίδω και τρέμω, προσπαθώντας να ενοήσω το ύψος, στο οποίο η πανσωστική θεϊκή Χάρη, που θεραπεύει τα ασθενή και αναπληρώνει τα ελλειπή, ανεβάζει τον πήλινο, αλλά και θεόμορφο πλάσμα Της, τον άνθρωπο, για να διακονήσει τον άνθρωπο και να υπηρετήσει στο παμμέγιστο παμμυστήριο της Εκκλησίας.

Ομολογώ και αναγνωρίζω, Σεβασμιώτατε, τις προσωπικές μου ατέλειες και αδυναμίες, παραδίδω όμως τον εαυτό μου στο θέλημα του Κυρίου, που είναι αληθινό και άγιο, και στο Μυστήριο της Χάρης Του, που κατεργάζεται τα μεγάλα μέσω των ταπεινών, ώστε να μην καυχηθεί ενώπιον του Κυρίου “πάσα σαρξ”, διότι η “δύναμις αυτού εν ασθενεία τελειούται”.

Σήμερα, Σεβασμιώτατε, το λειτούργημα του ιερέα μέσα στην σύγχρονη κοινωνία, είναι και μαρτυρία, αλλά και μαρτύριο! Σήμερα ιδιαίτερα, που κυριαρχεί η αποστασία, σε όλο τον κόσμο, ο κληρικός, όσο ποτέ άλλοτε, οφείλει να αγωνίζεται να είναι Φως και λυχνία πάνω στο λυχνάρι, ώστε να φωτίζει προς κάθε κατεύθυνση το Φως του Χριστού και ακόμη να θυσιάζει τον εαυτό του για χάρη του ποιμνίου του, κατά μίμηση του μόνου Αρχιερέα, του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού.

Αναγνωρίζω ότι, με την Χάρη του Θεού και τις δικές σας προσευχές, Σεβασμιώτατε, πρέπει τα κατά δύναμη, να γίνω το στήριγμα αυτών που κλονίζονται, η χαρά αυτών που θλίνονται, η βακτηρία του γήρατος, σωστός οδηγός της νεότητος, άγγελος παρηγορίας του σύγχρονου ολιγόπιστου και ταλαιπωρημένου πιστού. Οφείλω, με τις αγίες ευχές σας και τη Χάρη του Παρακλήτου, να γίνω όσο είναι δυνατόν, άλλος Ιωσήφ, που δίδει το σπάρει στον σύγχρονο εκκοσμικευμένο άνθρωπο, που δεν μπορεί να χορτάσει και να ξεδιψάσει από τα θαλά νερά του κόσμου, και γι’ αυτό, στο βάθος της ψυχής του, αναζητά τον Χριστό. Αναγνωρίζω τη δυσκολία του αγώνα, το μέγεθος του Γολγοθά, και ταυτόχρονα τη δική μου αδυναμία και αναξίότητα. Παρηγορούμαι όμως, διότι γνωρίζω πως δεν είμαστε μόνοι στον αγώνα εναντίον του διαβόλου και των δυνάμεών του. Μπορούμε να νικήσουμε με την ανόθευτη πίστη στον Εσταυρωμένο και Αναστάντα Κύριο μας: “Αυτή εστίν η νίκη, η νικήσασα τον κόσμον, η πίστις ημών!” Διότι, “μείζων ο εν υμίν ή ο εν τω κόσμω”.

Στο νέο αυτό μεγάλο στάδιο, που ανοίγει σήμερα για μένα η αγάπη του Κυρίου, επικαλούμαι πρώτα, Σεβασμιώτατε, τη βοήθεια του Θεού, τις μεσπίεις και πρεσβείες όλων των απ’ αιώνος Αγίων, εξαιρέτως δε της Παναχράντου Δεσποίνης ημών Θεοτόκου και Αειπαρθένου Μαρίας, καθώς και την συμπαράσταση της αγίας ενδόξου Μεγαλομάρτυρος Μαρίνης, στην ενορία της οποίας καλούμαι να υπηρετήσω το ποίμνιο του Θεού, όπως επίσης την βοήθεια του προστάτου μου Αγίου, Οσίου Πατρός ημών Αιμιλιανού, επισκόπου Κυζίκου του Ομολογητού, αλλά και Πάντων των εν Κύπρω διαλαμπάντων Αγίων, οι οποίοι εορτάζουν, σύμφωνα με απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Κύπρου, την εκάστοτε πρώτη Κυριακή του Οκτωβρίου μηνός, που συμπίπτει με τη σημερινή ημέρα.

Εν τέλει, επικαλούμαι επιπλέον και τας ιδικές σας πατρικές ευχάς, Σεβασμιώτατε και ευελπιστώ στην γνήσια αγάπη σας και συναντιληψη, την οποία πάντοτε επιδεικνύετε προς εμένα και την οικογένειά μου.

Ευχαριστίες εκφράζω στην αγαπητή μου σύζυγο Κυριακή και στα παιδιά μου, για την χαρά, με την οποία περιβάλλουν την απόφασή μου να υπηρετήσω τον Κύριο από τις τάξεις του ιερού κλήρου. Ευχαριστώ τον πάτερα μου Γεώργιο, και την μακαριστή μητέρα μου Αιμιλία, στη φροντίδα των οποίων οφείλω την μέχρι τώρα ευλογημένη πορεία της ζωής μου. Ευχαριστώ ακόμη τους πνευματικούς πατέρας των Μονών, Σίμωνος Πέτρας και Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους και Ιεράς Μονής Σταυροβουνίου της Κύπρου. Ευχαριστίες εκφράζω ακόμη στον συλλειτουργό και συμπαραστάτη της ενορίας μας αυτής π. Παύλο Κουντούρη, καθώς και τον Πρόεδρο και τα μέλη του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου και της Φιλοπώχου αδελφότητας, για την αγάπη την οποία με περιβάλλουν.

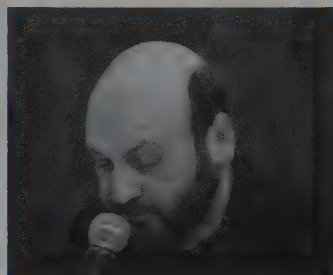
Ιδού, λοιπόν, Σεβασμιώτατε, ο δούλος Κυρίου!

Γενοπό μοι κατά το ρήμα Αυτού!

Μάθημα ερμηνείας από την Καινή Διαθήκη ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ 1, 1-14

ΑΡΧ. Δρ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΤΣΟΡΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ

1. Εισαγωγικά

Οι Πράξεις των Αποστόλων κατά την παράδοση ομοφώνως αποδίδονται στον ευαγγελιστή Λουκά: πιθανός δε χρόνος συγγραφής θεωρείται το χρονικό διάστημα της φυλάκισής του απ. Παύλου στη Ρώμη, ή αμέσως μετά, δηλ. μεταξύ των ετών 62 και 64¹.

Ο Λουκάς ήταν μαθητής του Παύλου και από το όνομα φαίνεται ότι ήταν ρωμαίος πολίτης², μάλλον Αντιοχεύς³, και κατ' επάγγελμα ιατρός⁴. Αναφέρεται για πρώτη φορά στο βιβλίο των Πράξεων μετά το όραμα της Τρωάδος, ως δε το όραμα είδεν, ευθέως εξηγήσαμεν εξελθύν εις την Μακεδονίαν, συμβιβάζοντας ότι προσκένληται ημάς ο Κύριος ευαγγελισσάσθαι αυτούς. Αναχθέντες ουν από της Τρωάδος ευθυδρομήσαμεν εις Σαμοθράκην, τη δε επιούσῃ εις Νεάπολιν⁵. Από το σημείο αυτό αρχίζει ο Λουκάς να διηγείται σε πρώτο πρόσωπο (ημεῖς-εδάριον). Αν όμως κρίνουμε, πάντως, από το συμβιβάζοντας ότι προσκένληται ημάς φαίνεται ότι δεν γνωρίστηκε εκεί για πρώτη φορά με τον Παύλο, αλλ' προϋπήρχε γνωριμία και συνεργασία μεταξύ τους. Η διήγηση σε πρώτο πρόσωπο σταματά στους Φιλιππούς, όπου φαίνεται ότι έμεινε ως επίσκοπος της νεοπαγούς Εκκλησίας, μιας και ως ρωμαίος πολίτης θα ήταν πλέον κατάλληλος μετά τα παθήματα, και την αποκαλύψη, των άλλων δύο ρωμαίων πολιτών Παύλου και Σιλιά. Ξαναεμφανίζεται πάλι, όταν ο Παύλος πραγματοποιεί την τελευταία περιοδεία στην Αχαΐα και τον ακολουθεί στην Μακεδονία, Μ. Ασία, Ιερουσόλυμα και στην πρώτη φυλάκισή του στην Ρώμη⁶. Οι συνεχείς χαιρετισμοί στις επιστολές της αιχμαλωσίας του Παύλου και από τον Λουκά στις εκκλησίες των Κολοσσών και στον Φιλήμονα φανερώνουν τους παλαιούς δεσμούς του Λουκά με τις Μικρασιατικές εκκλησίες, πολύ πριν από τις περιοδείες του Παύλου. Τέλος, θα πρέπει να πούμε ότι παρέμεινε συνεχώς με τον Παύλο, δίπλα με κάποια πικρία ο τελευταίος διαπιστώνει γράφοντας στα τέλη του βίου στον Τιμόθεο ότι όλοι τον εγκατέλειψαν πλην Λουκάς εσπ' μόνος μετ' εμού⁷.

Οι τελευταίες παρατηρήσεις αποκαλύπτουν και τις πηγές του Λουκά για την συγγραφή των Πράξεων, οι οποίες κατά βάση είναι οι δικές του παρατηρήσεις και ύστερα οι μαρτυρίες του Παύλου και των άλλων αποστόλων τους οποίους γνώρισε και συναναστράφη προσωπικώς, όπως φαίνεται από τις πολλές αναφορές σε όλο το μήκος των Πράξεων.

Το σχέδιο που ακολουθεί ο Λουκάς, στην σύνταξη του βιβλίου του, είναι απλό και υπηρετεί απολύτως τον σκοπό της συγγραφής του καθότι απευθύνεται στον Θεόφιλο, τώρα πλέον απλώς ως φίλος, δίχως επίθετο, ενώ ως κράτιστος στο Ευαγγέλιο⁸, και στοχεύει να καταδείξει την εξάπλωση της Εκκλησίας, ως επαβεβαιώσας της εντολής του Κυρίου, έσεσθέ μοι μάρτυρες εν τε Ιερουσαλήμ και εν πάση τη Ιουδαία και Σαμαρεία και έως εσχάτου της γης⁹, πρώτα στην περιτομή (κεφ. 1-9) και ύστερα στην ακροβυστία (κεφ. 10-28). Για τον λόγο αυτό το βιβλίο των Πράξεων είναι το πλέον πολιτικό βιβλίο της Κ. Διαθήκης, με την έννοια ότι καταδεικνύει τις συνέπειες, την πολιτεία που εγκαθιδρύει το μήνυμα του Ευαγγελίου σε Ιουδαϊκό ή εθνικό περιβάλλον, δηλ. στην οικουμένη. Δίνει τα πλαίσια της δράσεως της Εκκλησίας ως στρατευομένης μέσα στον κόσμο, στον οποίο παρά τις αντιξοότητες και με πολλές θυσίες κατορθώνει να φέρει το κήρυγμα της εν Χριστώ σωτηρίας παντού. Το γεγονός της Ενανθρωπήσεως και Αναστάσεως του Ιησού Χριστού δημιουργεί μια παράδοση η οποία διαχέεται στον κόσμο χάρις στο κήρυγμα των αποπτών μαρτύρων, δηλ. των Αποστόλων, και κάτι περισσότερο, το κήρυγμα αυτό δημιουργεί μια νέα πραγματικότητα στην Εκκλησία, δηλ. μια καινή πολιτεία στην οποία πνέει ένας άλλος αέρας και επικρατούν καινοφανείς όροι. Έτσι, λοιπόν, για όλα τα παραπάνω δεν είναι η ιστορία των Πράξεων των Αποστόλων, γενικά, αλλά η Ιστορία των αποτελεσμάτων της δράσεως των Αποστόλων, η εγκαθίδρυση της Εκκλησίας.

2. Ερμηνευτικά

Τον μεν πρώτον λόγον εποιησάμην περί πάντων, ω Θεόφιλε, ων ήρξατο ο Ιησούς ποιείν τε και διδάσκειν άχρι ης ημέρας εντειλάμενος τους αποστόλους δια Πνεύματος Αγίου ους εξελέξατο ανεληφθή¹⁰. Οι Πράξεις των Αποστόλων, ως δεύτερος λόγος, αφού πρώτος λόγος ήταν το Ευαγγέλιό του, από τον Λουκά απευθύνονται στον Θεόφιλο, για τον οποίο δεν γνωρίζουμε περισσότερα απ' ότι διασώζουν τα Ιερά Κείμενα. Ο Θεόφιλος, ή ο κράτιστος Θεόφιλος του Ευαγγελίου, απ' ότι φαίνεται, μάλλον θα ήταν ένα πρόσωπο ελληνικής καταγωγής, αν κρίνουμε από το όνομα, αλλά Ρωμαίος πολίτης και επίσημο, αφού προσφραίνεται κράτιστος¹¹, παθονόν σε κάποια ελληνική πόλη αναγνωρισμένη όμως ως ρωμαϊκή αποικία, δηλ. με τα δικαιώματα και υποχρεώσεις μιας, μικρής, Ρώμης¹².

Ο λόγος δε της δεύτερης αυτής συγγραφής του Λουκά,

των Πράξεων, εξαρχής δηλώνεται απερίφραστα, κατ' αναλογία με την εξοργισμένη απάντηση της συγγραφέως του Ευαγγελίου του. Τότε, στο Ευαγγέλιο ο Λουκάς έγραφε ότι επειδή πολλοί επεχείρησαν αναπαύσασθαι διήγησιν περί των πεπληροφορημένων εν ημίν πραγμάτων καθώς παρέδωκαν ημίν οι απ' αρχής αυτοίται και υπηρέτα γενόμενοι του λόγου¹³, αυτός αναλαμβάνει την πρωτοβουλία ως γνώστης, έδοξε καμώ, παρηκολυθηκότι άνωθεν να καταθέσει την προσωπική του μαρτυρία του πάσιν ακριβώς, καθεξής σοι γράφαι, κράτιστε Θεόφιλε¹⁴. Τώρα, στις Πράξεις, αφού πολύ σύντομα κάνει μια επιγραμματική σύνδεση με τα προηγούμενα, δηλ. με το Ευαγγέλιο, δηλώνει ότι θα αρχίσει από εκεί που τελείωσε τον πρώτο του λόγο, την ανάληψη του Κυρίου.

Το κατά Λουκάν, μετά τις εμφανίσεις του Αναστάσιου, τελειώνει ως εξής: και είπεν αυτοίς ότι ούτω γέγραπται και ούτως έδει παθείν τον Χριστόν και αναστήναι εκ νεκρών τη τρίτη ημέρα, και κηρυχθήναι επί τω ονόματι αυτού μετένοιαν και άφεσιν αμαρτιών εις πάντα τα έθνη, αρξάμενον από Ιερουσαλήμ. υμείς δε εστε μάρτυρες τούτων. και ιδού εγώ αποστέλλων την επαγγελίαν του πατρός μου εφ' υμάς· υμείς δε καθίστατε εν τη πόλει Ιερουσαλήμ έως ου ενδύσθητε δύναμιν εξ ύψους. Εξήγαγε δε αυτούς έξω έως εις Βηθανίαν, και επάρας τας χείρας αυτού ευλόγησεν αυτούς. και εγένετο εν τω ευλογείν αυτόν αυτούς διέστη απ' αυτών και ανεφέρετο εις τον ουρανόν, και αυτοί προσανήσαντες αυτόν υπέσχεψαν εις Ιερουσαλήμ μετά χαράς μεγάλης, και ήσαν δια παντός εν των ιερών αινοούντες και ευλογούντες τον Θεόν¹⁵. Η αναφορά στην παραπάνω καταλείδα του Ευαγγελίου γίνεται με πολύ αριστοτεχνικό ώστε να αποτελέσει ταυτόχρονα και εισαγωγή στον δεύτερο λόγο, τις Πράξεις. Λέγει, λοιπόν, ότι θα αρχίσει απ' εκεί που άφησε τα γεγονότα: ...ων ήρξατο ο Ιησούς ποιείν τε και διδάσκειν, άχρι ης ημέρας εντεταμένος τοις αποστόλοις δια Πνεύματος Αγίου ους εξέλεξατο ανελήφθη¹⁶.

Φυσικά, η Ανάληψη του Κυρίου προϋποθέτει την Ανάσταση, στην οποία παραπέμπει με τις πολλές εμφανίσεις του Αναστάσιου. Μπορεί κανείς να μην ειδή πώς έγινε η Ανάσταση, αλλά όλοι είδαν τις συνέπειές Της, τις εμφανίσεις: παρέστησεν εαυτών ζώντα μετά το παθείν αυτόν εν πολλοίς τεκμηρίους, δι' ημερών τεσσαράκοντα σπανόμενος αυτοίς¹⁷. Η ιστορικότητα της Αναστάσεως αποδεικνύεται από τις εμφανίσεις, ή όπως επιγραμματικά λέγει ο Παύλος χρησιμοποιώντας τέσσερα ρήματα: Χριστός απέθανεν... ετάφη... εγήγερται... και ώφθη...¹⁸. Εφόσον, λοιπόν, οι μαθητές ήταν οι μάρτυρες των εμφανίσεων του Αναστάσιου Χριστού μόνον αυτοί μπορούν να βεβαιώσουν ότι πράγματι αναστήθηκε και δεν τον έλπεσαν όπως διέδιδαν οι Ιουδαίοι¹⁹. Αν δεν είχαν τις εμπειρίες των εμφανίσεων του Αναστάσιου Χριστού πώς θα είχαν το θάρρος και την παρησία δια στόματος Πέτρου την ημέρα της Πεντηκοστής να κηρύξουν στενωροεία τη φωνή ότι τούτον τον Ιησούν ανέστησεν ο Θεός, ου πάντες ημείς εομεν μάρτυρες²⁰.

Τέλος, η Ανάληψη δεν είναι μόνον η τελευταία εμφάνιση του Αναστάσιου Χριστού, αλλά και η εισαγωγή στην νέα εποχή

του Αγίου Πνεύματος, δηλ. της Εσχολογίας μέσα στον κόσμο: και συναλιζόμενος παρήγγειλεν αυτοίς από Ιερουσαλήμ μη χωρίζεσθαι, αλλά περιμένειν την επαγγελίαν του πατρός ην ηκούσατέ μου· ότι Ιωάννης μεν εβάπτισεν ύδατι, υμείς δε βαπτισθήσεσθε εν Πνεύματι Αγίω ου μετά πολλάς ταύτας ημέρας²¹.

Ενώ όμως ο Κύριος προετοιμάζει τους μαθητές Του για την αποστολή που τους αναθέτει, τους εξηγεί τα πάντα και ανασκεφαλαώνει όσα τους δίδαξε, λέγων τα περί της βασιλείας του Θεού²², εκείνοι το μόνο που καταλαβαίνουν απ' όλα αυτά είναι ότι τώρα έχουν μια τελευταία ευκαιρία να υποβάλουν ένα ερώτημα που τους βασανίζει και να πάρουν μια απάντηση: οι μεν ουν συνεληθόντες επιρώπων αυτόν λέγοντες· Κύριε, ει εν τω χρόνω τούτω αποκαθιστάνεις την βασιλείαν τω Ισραήλ;²³ "Ο αιώνιος καημός και το κρυφό μαρζάι," των Εβραίων, πότε επιτέλους θα αποκατασταθεί το βασίλειο του Ισραήλ; μήπως δεν είναι πια καιρός να ζήσουν κι αυτοί τις μέρες δόξας όπως την εποχή του Δαυίδ και όπως άλλωστε τόσες φορές είχε υποσχεθεί ο Θεός;²⁴ Βλέπουμε, λοιπόν, ότι κάθε φορά που ο Χριστός μιλούσε για τη βασιλεία του Θεού το μυαλό των μαθητών αυτομάτως πήγαινε στην επί γης αποκατάσταση του Μεσσιανικού βασιλείου του Ισραήλ. Ας θυμηθούμε τι συνέβη λίγο καιρό πριν: ήσαν δε εν τη οδω αναβαίνοντες εις Ιερουσόλυμα· και ην προάγων αυτούς ο Ιησούς, και εθαμβούντο, και ακολουθούντες εφοβούντο. και παραλαβών πάλιν τους δώδεκα ήρξατο αυτοίς λέγειν τα μελλόντα απ' ου συμβαίνειν, ότι ιδού αναβαίνομεν εις Ιερουσόλυμα και ο υιός του ανθρώπου παραδοθήσεται τοις αρχιερείς και γραμματεύς, και κατακρινούσιν αυτόν θανάτω και παραδώσουσιν αυτόν τοις έθνεσι, και εμπαΐξουσιν αυτόν και μαστιγώσουσιν αυτόν και εμπαύσουσιν αυτόν και αποκτενούσιν αυτόν, και τη τρίτη ημέρα αναστήσεται. Και προσπορεύονται απ' ου Ιάκωβος και Ιωάννης υιοί Ζεβεδαίου λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν ίνα ο εάν απήσκημεν ποιήσης ημίν. ο δε είπεν αυτοίς· τι θέλετέ ποιήσαι με υμίν; οι δε είπον απ' ου· δος ημίν ίνα εις εξ δεξιών σου και εις εξ ευανών σου καθίσωμεν εν τη δόξῃ σου... και ακούσαντες οι δέκα ήρξαντο αγανακτείν περί Ιακώβου και Ιωάννου²⁵. Κατά παρόμοιο τρόπο οι μαθητές ανταλλάβονται και τώρα την ώρα αυτή που ο Κύριος τους λέγει ότι θα φύγει από κοντά τους, θα είναι η ώρα που περιμένουν τόσο πολύ. Φευ! όμως, τι απογοήτευση ένωσαν όταν άκουσαν τον Χριστό με αυστηρό τόνο να τους επιπλήττει: είτε δε προς αυτούς· ουχ υμών εσσι γινώνα χρόνους ή καιρούς ους ο πατήρ έθετο εν τη ιδία εξουσία, αλλά λήψεσθε δύναμιν επελθόντος του Αγίου Πνεύματος εφ' υμάς, και έσεσθέ μοι μάρτυρες εν τε Ιερουσαλήμ και εν πάση τη Ιουδαία και Σαμαρείαν... αλλά και των Εθνικών!

Με την απάντηση που δίνει ο Χριστός ξεκαθαρίζει στους μαθητές του, και κατ' επέκταση σε όλους εμάς, ότι είναι ξένος με αυτό που αποκαλούν ή ονειρεύονται ως βασιλεία του Ισραήλ και ακόμη περισσότερο ανατρέπει τα χρονικά πλαίσια οποιασδήποτε θείας ενέργειας. Δεν είναι ο Θεός υπηρέτης ενός λαού, του Εβραϊκού, αλλ' είναι Θεός όλων των ανθρώπων, ακόμη και των Σαμαρειτών... αλλά και των Εθνικών!

Στο πρώτο ερώτημα περί του χρόνου, απαντά αποστομωπικά ότι δεν είναι στην διάκρισή τους και να μη σφτερίζονται ξένες αμοδιότητες, του Θεού εν προκειμένω, ουχ υμών εστὶ γνώμα χρόνους ἢ καιρούς οὗς ο πατήρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. Μία ἀπάντηση που ἀλλάξε την Ἐκκλησία οριστικά ἀπὸ τὸ ἀγχος τοῦ χρόνου καὶ τῶν ὁρίων τοῦ καὶ πολὺ περισσότερο ἀπομάκρυνε κάθε κίνδυνο χιλιαισμοῦ. Ἀλλὰ, καὶ στο ἄλλο ερώτημα γιὰ τὴν βασιλεία τοῦ Ἰσραὴλ δίνει ἀπάντηση ἐξίσου κατηγορηματικῇ, λήψθε δύνανμιν ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' υμᾶς, καὶ ἐσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. Τους λέγει, δηλ. ὅτι ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτα νὰ κάνω με τὰς μεσσιανικὰς προσδοκίας τοῦ Ἰσραὴλ, διότι ἐγὼ ὁ Μεσσίας ἐγκαθιδρύω τὴν δική μου βασιλεία, τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς οποίας ἐοεὶς εἰστέ ὑπηρέτες. Το αἴτημα, λοιπὸν, τῶν ἀδελφῶν Ζεβεδαίου νὰ καθίσουν ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ευωνύμων ικανοποιεῖται γιὰ ὅλους πλέον, ἀφοῦ ἀνολαμβάνουν τὴν τιμητικὴ ἀποστολὴ νὰ εἶναι οἱ μάρτυρές Του, πρέσβεις, μέσα στὴν ἱστορία. Θα εἶναι πρέσβεις μιᾶς νέας βασιλείας, τῆς οποίας τὸ ἦθος καὶ ὕψος ἤδη στὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὁμιλία ὁ Χριστὸς προδιέγραψε σὲ πείσμα τῶν μεσσιανικῶν προσδοκιῶν τοῦ ὄχλου²⁷. Στὴν Κυριακὴ προσευχή, μάλιστα, δίδαξε ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι πάντοτε παρούσα ὅταν γίνεται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐτο ἀγιάζεται τὸ Ὄνομά του²⁸.

Ἀς μὴ ξεχνοῦμε, τέλος, ὅτι παρὰ τὰς ἀλλεπάλληλες διαφεύσεις τοῦ Κυρίου γιὰ τὰ σχετικὰ με τὴν επικείμενη βασιλεία τοῦ Ἰσραὴλ, πρὶν τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ διάνοια τῶν μαθητῶν παρέμενε παχυλὴ ὡς καὶ τῶν λοιπῶν συμπατριωτῶν τους, καὶ ἀντιμετώπιζαν τὰ ἴδια προβλήματα. Κι ὅλα αὐτὰ πρὶν τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι μετὰ τὴν Πεντηκοστή θα ἀκούσουμε τὸν Πέτρο νὰ δίνει τὴν ἀπάντηση στο ερώτημα αὐτὸ με πολλὴ διαφοροεικὸ τρόπο: τὸ ἐκρηγνόν δια τοῦ προφήτου Ἰωὴλ· καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ υμῶν καὶ αἱ θυγατέρες υμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι υμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι υμῶν ἐνύπνια ἀνυπνιασθήσονται· καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι. Καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἶμα καὶ πυρ καὶ σμῖδα καπνοῦ· ὁ ἥλιος μεταστραφθήσεται εἰς ὀνότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα πρὶν ἢ ελθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπαφνὴν. Καὶ ἔσται πᾶς ὅς ἀν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται... Ἄνδρες καὶ ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρηγορίας πρὸς υμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυὶδ ὅτι ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἡμῶν ὅχρῳ τῆς ἡμέρας ταύτης... προφήτης οὐν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὄγκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεός ἐκ καρποῦ τῆς σαρφὸς αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ... οὐ γὰρ Δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός· εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ἀσφαλῶς οὐν γνωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ τὸν Κύριον

καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεός ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ἡμεῖς ἐσταυρώσαμε.²⁹ Τὰ ἐσχάτα, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀνασῦστασις τοῦ βασιλείου τοῦ Δαυὶδ ἀπὸ τὸν Μεσσία, πραγματοποιεῖται ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ που προσφάτως σταυρώθηκε, ἀλλὰ ἀνέστη καὶ οἱ μαθητές του εἶναι μάρτυρες ὅλων αὐτῶν... καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι που συμμετεῖχαν στα γεγονότα τῶν ἡμερῶν ἐκείνων...

Οἱ ἀπαντήσεις τοῦ Κυρίου στα δύο ἐρωτήματα τῶν μαθητῶν, γιὰ τὸν χρόνο καὶ τὸ εἶδος τῆς βασιλείας Του, προδιέγραψαν συνάμα καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ὑπάρχουν περιθώρια γιὰ ἐνασχολήσεις με σχολαία θέματα διότι προέχει ἡ ἐκπλήρωση τῆς βασικῆς ἀποστολῆς τῶν Μαθητῶν, καὶ τῶν Χριστιανῶν, δηλ. τῆς Ἐκκλησίας, νὰ εἶναι μάρτυρες τοῦ Ἀναστημένου Χριστοῦ σὲ κάθε χρόνο καὶ κάθε τόπο: ἐσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. Ἡ Ἐκκλησία, λοιπὸν, ὡς ὁ ἐπιζὼν μάρτυς τῆς Ἀναστάσεως μαρτυρεῖ συνεχῶς γιὰ τὰς ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάντος καὶ τὰς θεοφανείες τῆς Ζωοποιοῦ Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἡ δρᾶσις δὲ τοῦ μάρτυρος αὐτοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, ἐκπλίσσεται ἀνάμεσα στὰ ὁρδῶματα που τίθενται ἀπὸ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν Δευτέρα καὶ ἐνδοξή Του παρουσίᾳ... καὶ ταῦτα ἐπὶ τῶν βλεπόντων αὐτῶν ἠτήρηθη, καὶ νεφέλῃ ὑπελάβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Καὶ ὡς ἀπενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεῖσθηκεισαν αὐτοῖς ἐν εσθίᾳ λευκῇ, οἱ καὶ εἶπον· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐσθήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' υμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν³⁰.

Ἡ Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ στα μάτια τους, προφανῶς καθήλωσε τοὺς μαθητές, διότι ἐμείναν ἀφανοὶ, ἀκίνητοι καὶ ἀποσβολωμένοι, ὥστε νὰ “χρειασθεῖ” ἡ ἐπέμβασις τῶν δύο ἀγγελῶν γιὰ νὰ καταλάβουν τί ἐγίνε καὶ νὰ ξεκινήσουν τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς γιὰ τὸ Ὑπερώ ὅπου θα περιέμεναν τὴν ἐκπλήρωση τῆς υποσχέσεως τοῦ Κυρίου γιὰ τὴν ἀποστολὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

3. Ἐπιλογικά

Πέρα ἀπὸ τὴν θεοπνευστία, οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς ἀναδεικνύονται καὶ πρότυπα ἱστορικῶν συγγραφέων. Στὴν περίπτωσι, μάλιστα τοῦ Λουκά, που γράφει σ' ἓνα ἐξ ἐθνικῶν Χριστιανῶ ὁμοῖο τοῦ πνεύματος τῆς Π. Διαθήκης καὶ ξένο τῶν ἐπαγγελιῶν, χρειάζεται πολὺ προσοχή γιὰ τὴν ἱστορικὴ τεκμηρίωσι τῶν γεγονότων, κατὰ τρόπο που νὰ συνάδει με τὴν οικεῖα ἀνάλυσιν περὶ ἱστορικότητος³¹. Συνεπῶς, ἡ ἱστορικὴ συνείδησις τοῦ Λουκά, ἐπιβάλλει τὴν καταγραφή ὅλων τῶν ἀπαραίτητων λεπτομερειῶν προκειμένου νὰ ἀναδείξει καὶ νὰ ἐντάξει τὰ γεγονότα στὰς διαστάσεις τοῦ πραγματικοῦ, ὥστε νὰ μὴν ἐπιβαρύνονται τὰ ὄντως συγχρονιστικά καὶ πρωτοφανή γεγονότα με οἰποιαδήποτε σναὶ ἢ υποψία. Δηλ. προσάγει ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα που εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ καταγραφῶνται τὰ συμβάντα ὡς ἱστορικὰ γεγονότα. Ἀς προσέξουμε, λοιπὸν, τὰς

λεπτομέρειες, πρώτα δίνει τις ακριβείς γεωγραφικές συντεταγμένες της τοποθεσίας της Αναλήψεως, από όρους καλουμένου ελαιώνος, ο εσπιν εγγύς Ιερουσαλήμ, σκιβράτου έχον οδόν³², δηλ. απόσταση λιγότερη από χιλιόμετρο, και εν συνεχεία προσδιορίζει επακριβώς τον τόπο της συγκεντρώσεως των μαθητών άμα τη επιστροφή στα Ιεροσόλυμα, ανέβησαν εις το υπερύων ου ήσαν καταμένοντες³³, που σημαίνει ότι αναφέρεται σε κάποιο γνωστό δάμα, μάλλον του Μυστακού Δείπνου. Και για να ολοκληρώσει την “κατάθεσή” του προσάγει τους μάρτυρες των γεγονότων, οι οποίοι μπορούν να βεβαιώσουν την αλήθεια των λεγομένων του, ο τε Πέτρος και Ιάκωβος και Ιωάννης και Ανδρέας, Φίλιππος και Θωμάς, Βαρθολομαίος και Μαθαίος, Ιάκωβος Αλφαίου και Σίμων ο Ζηλωτής και Ιούδας Ιακώβου ούτοι πάντες ήσαν προσκαρτερούντες ομοθυμαδόν τη προσευχή και τη δειήσει συν γυναιξί και Μαρία τη μητρί του Ιησού και συν τοις αδελφοίς αυτού³⁴. Η τελευταία αναφορά στους αδελφούς του Κυρίου, και της Μαρίας, έχει ιδιαίτερη βαρύτητα όχι μόνον γιατί επιζούσαν και κατείχαν περίοπτη θέση στην πρώτη Εκκλησία, άρα μπορούσε να καταφύγει ο καθένας στην μαρτυρία τους όπως των άλλων που κατονομάζει αποστόλων και της Μαρίας της μητέρας του Κυρίου, αλλά πολύ περισσότερο η παρουσία τους από την πρώτη στιγμή μεταξύ των μαθητών αποδεικνύει την αλήθεια της Αναστάσεως, και την δύναμη των εμφανίσεων του Αναστάντος Χριστού, διότι πώς άλλως να εξηγηθεί η άρδην μεταστροφή των αδελφών Του. Ας θυμηθούμε ότι ο ίδιος ο Λουκάς περιγράφει στο Ευαγγέλιό του την επίσκεψη της μητέρας και των αδελφών προκειμένου να τον συντάξουν... παρεγένοντο δε προς αυτόν η μήτηρ και οι αδελφοί αυτού, και ουκ ηδύναντο συντηχέιν αυτώ δια τον όχλον. Και απηγγέλη αυτώ λεγόντων η μήτηρ σου και οι αδελφοί σου εστήκειον έξω ιδείν σε θελοντες³⁵. Τότε ο Χριστός πήρε αφορμή απ’ αυτό και όρισε την ποιότητα της συγγενείας Του: ο δε αποκριθείς είπε προς αυτούς: μήτηρ μου και αδελφοί μου ούτοι εισιν οι τον λόγον του Θεού ακούοντες και ποιούντες αυτόν³⁶, όπως πράγματα συνέβη μετά την Ανάστασή Του, στην Εκκλησία.

Αν παρατηρήσουμε προσεκτικά θα διαπιστώσουμε ότι ο Λουκάς γράφοντας τις Πράξεις των Αποστόλων έχει κατά νου το Ευαγγέλιό του και όσα εκεί παρουσιάζονται ως διδασκαλία, εδώ εμφανίζονται ως γεγονότα. Έτσι συνδέει εσωτερικά τα γεγονότα στην σχέση υπόσχεσης και εκπλήρωσης, δηλ. αυτά που δίδαξε ο Χριστός πραγματοποιούνται μέσα στην Εκκλησία Του. Ο Χριστός και το Ευαγγέλιό Του δημιουργούν παράδοση της οποίας μάρτυρες και φορείς είναι οι Απόστολοι.

Η νίκη του Χριστού επί του θανάτου και οι εμφανίσεις Του στους μαθητές θεμελιώνουν και καθιστούν δυνατή την ύπαρξη και την αυτογνωσία της Εκκλησίας μέσα στον χρόνο. Ο Αναστάς είναι πάντοτε παρών, κάθε στιγμή μέσα στην Εκκλησία, αποτελώντας έτσι εγγύηση για την ζωή της και κριτήριο για την Παράδοσή της. Τέλος, ανοίγει τις προοπτικές για το μέλλον, αφού όπως τον είδαμε να αναλαμβάνετε στους ουρανούς έτσι θα ξαναέλθει, αλλ’ εν τω μεταξύ είναι πάντοτε παρών με τον Παράκλητο στην Εκκλησία. Η μαρτυρία του Παράκλητου είναι αυτή που με την ταυτότητα εμπειριών που

παρέχει στο Εκκλησιαστικό σώμα επαβεβαιώνει την σύνδεση με τον Σπτήρα Χριστό. Οι προφήτες και οι χαρισματικοί εξακολουθούν να υπάρχουν μέσα στην Εκκλησία και οι εμπειρίες τους επαβεβαιώνουν τις ήδη κατατεθειμένες εμπειρίες, ως παρουσία του Παράκλητου. Η αλυσίδα των εμπειριών επαβεβαιώνουν την ορθή ερμηνεία των Γραφών, αφού ο ίδιος Παράκλητος εμπνέει την Εκκλησία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1.Σ. Σάσιος, *Μαθηματικά Ευαγγελικής εις την Καννίν Διαθήραν*, Θεσσαλονίκη 1972, σ. 130-131. I. Καραβιδόπουλος, *Ευαγγέλιον στην Καννίν Διαθήραν*, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 193-194. H. Βούλγαρης, *Ευαγγέλιον εις την Καννίν Διαθήραν*, Α', Αθήνα 2003, σ. 333-337. D.A. Carson, D. J. Moo, L. Morris, *An Introduction to the New Testament*, σ. 185-19. Για την φύλαξη του Παύλου, βλ. B. Rapske, *The Book of Acts and Paul in Roman Custody*, Grand Rapids-Carlisle 1994.

2.Για την ιδιότητα του Ρωμαίου πολίτη, γενικά, βλ. Justinian: *The Digest of Roman Law*, μεταφρ. C.F. Kilbert, Penguin Classics, 1979, R. Masciantonio, *Legal Latin*, American Classical League. A. J. Crook, *Life and Law of Rome*, Cornell University Press 1967. Jo Ann Shelton, *As the Romans Did*, Oxford University Press 1988, pp. 242-8, 277. G.B. Gobbold, *Children of Romulus*, Longman Press 1995 pp. 137-8. Karl Christ, *The Romans*, University of California Press 1984 pp. 121-132. A.N. Sherwin-White, *The Roman Citizenship*, Oxford αναπτ. 2001. Για τον Παύλο ιδιαιτέρως, βλ. Rapske, *The Book of Acts and Paul in Roman Custody*, όπ.π., σ. 71-112.

3.Ευαγγέλιον...

4.Κλ. 4,4. Φλμ 24. Β' Τιμ 4,10.

5.Πράξ. 16, 10-11. Για τις πόλεις-εσθλίες των Πράξεων, πρόχειρα βλ. Wayne A. Meeks, *The First Urban Christians: The Social World of the Apostle Paul* (New Haven and London: Yale University Press, 1983).

6.Πράξ. 20, 4-28, 31.

7.Β' Τιμ 4,10.

8.Λουκ. 1,1.

9.Πράξ. 1,8.

10.Πράξ. 1,1-2.

11.Περβλ. Κλαύδιος Αυσίας τω κρατάσω ηγεμόνι Φήμα χάριεν, Πράξ. 23, 26. Κράτιστε Φήμαξ, Πράξ. 24,3. Κράτιστε Φήσιτε, Πράξ. 26,25.

12.Βλ. Sherwin-White, *The Roman Citizenship*, όπ.π. σ. 411-415. Για παράδειγμα οι Φλώπτοι: formerly Crenides, “the fountain”, the capital of the province of Macedonia. It stood near the head of the Sea, about 8 miles northwest of Kaballa. Philip of Macedonia fortified the old Thracian town of Crenides, and called it after his own name Philippi (B.C. 359-336). In the time of the Emperor Augustus this city became a Roman colony, i.e., a military settlement of Roman soldiers, there planted for the purpose of controlling the district recently conquered. It was a “miniature Rome”, under the municipal law of Rome, and governed by military officers, called duumviri, who were appointed directly from Rome. Having been potentially guided thither, here Paul and his companion Silas preached the gospel and formed the first church in Europe. This success stirred up the enmity of the people, and they were “shamefully entreated” (Acts 16: 9-40; 1 Thess. 2:2). Paul and Silas at length left this city and proceeded to Amphipolis, Easton's Bible Dictionary, 1897.

13.1,1-2.

14.1,3.

15.24, 26-53.

16.Πράξ. 1, 1-2.

17.Πράξ. 1,3. Περβλ. Α' Κορινθ. 15, 4-9.

18.Α' Κορινθ. 15,3-5.

19.Ματθ. 28, 11-15.

20.Πράξ. 2, 32.

21.Πράξ. 1, 4-5.

22.Πράξ. 1,3.

23.Πράξ. 1,6.

24. Για τις μεσσιανικές ανλήψεις των Εβραίων την εποχή αυτή, βλ. E. Schurer, *The History of the Jewish people in the age of Jesus Christ*, [μικρ. Από γερμανικού], II, (έκδ. T. & T. Clark), Edinburg αναπτ. 1986, σ. 488-554, όπου και η σύγχρονη βιβλιογραφία. Ακόμη, βλ. M. Idel, *Messianic Mystics*, (έκδ. Yale University Press), New Haven-London 1998, σ. 1-57. Για περισσότερα στην εισήγησή μου, “Η Ανάσταση: η μαρτυρία της Π. Διαθήρας”, στην Επίσημα

Συνάξεη του Ιερού Κλήρου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρετανίας, Γλασκώβη 19 Απριλίου 2004.

25. Μαρκ. 10, 32-42.

26. Πρξ. 1,7-8.

27. Ματθ. 5-7.

28. Ματθ. 6,9-10.

29. Πρξ. 2,16-36.

30. Πρξ. 1,9-11.

31. Τα βιβλία της Κ. Διαθήκης είναι στην ουσία ιστορία και διδασχή. Η μεν ιστορία εκπίπτει σαφώς, με όλες τις εξασφαλίσεις που απαιτεί η ιστορικότητα, όπως αυτή διαμορφώθηκε από τους αρχαίους Έλληνες ιστορικούς και εν συνεχεία έγινε κοινός τόπος απ' όλους τους ιστοριογραφούντες· η δε διδασχή συμπληρωμένη, αφού μεταφέρει απηχούμενες αλήθειες. Εκείνο που απαιτείται από τον ιστορικό είναι να ιστορεί, ή, μπορεί ανθρωπίνως να πληροφορηθεί και να ελεγχθεί, σε ανάθεση με την διδασχή που είναι αποκαλυπτική. Για την σχέση ιστορίας και θεοπνευστίας, βλ. γενικά, Β. Στοιγιάνος, "Παράδοσις και Αγία Γραφή", και "Η έννοια της παράδοσης στην Καινή Διαθήκη", στο Εμπνευματικά μελετήματα, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 264-284, 285-302. Για την αντίληψη περί ιστορίας που καθιέρωσε η αρχαία ελληνική σκέψη, πρόσχειρα βλ. Κ. Γεωργιούλη, Φιλοσοφία της Ιστορίας, Αθήνα 1976, σ. 1-95. Λ. Αρεταίος, Η φιλοσοφία της ιστορίας στην αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή διάνοηση, Αθήνα 2001. E. Breisach, Historiography, Ancient, Medieval and Modern, (έκδ. University of Chicago Press), Chicago-London 1994, σ. 5-120. Πρβλ. Α. Καμπούρη, Βυζαντινοί ιστορικοί και χρονολόγοι, Α' (4^{ος} - 7^{ος} α.), Αθήνα 1997, σ. 25-77.

32. Πρξ. 1,12. Η απόσταση που επιτρεπόταν να διανύσουν το Σάββατο οι Ιουδαίοι ήταν 2.000 πήγες X 0,45 cm = 900 m. βλ. Η. Ουινόμου, Παράδοσις αρχαιολογίας της Παλαιστής και Βιβλικής θεολογίας, Αθήνα 1985, σ. 388. Schurer, όπ.π., σ. 472-473, δηλ.

33. Πρξ. 1,13^α.

34. Πρξ. 1,13β-14.

35. Λουκ. 8,19-20.

36. Λουκ. 8,21.

Πρξ. 1,1-14

Τόν μέν πρώτον λόγον έποιησάμην περί πάντων, ὃ Θεόφιλε, ὡν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καί διδάσκειν 1-2 ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διά Πνεύματος Ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήρθη 1-3 οἷς καί παρέστησεν ἑαυτόν ζῶντα μετά τό παθεῖν αὐτόν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὁπτανόμενος αὐτοῖς καί λέγων τά περί τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. 1-4 καί συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπό Ἱερουσαλὼν μή χωρίζεσθαι, ἀλλά περιμένειν τήν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ μου 1-5 ὅτι Ἰωάννης μέν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δέ βαπτισθήσετε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ οὐ μετά πολλὰς ταύτας ἡμέρας. 1-6 οἱ μέν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτόν λέγοντες Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τήν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ; 1-7 εἶπε δέ πρὸς αὐτούς· οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινώσκειν χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατήρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, 1-8 ἀλλά λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καί ἐσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καί ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρείᾳ καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. 1-9 καί ταῦτα εἰπὼν βλέπόντων αὐτῶν ἐπήρθη καί νεφέλῃ ὑπέλαβεν αὐτόν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 1-10 καί ὡς ἀπενιζόντες ἦσαν εἰς τόν οὐρανόν πορευομένου αὐτοῦ, καί ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς, ἐν ἐσθῇ λευκῇ, 1-11 οἳ καί εἶπεν· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τόν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληθρὴς ἀφ' ὑμῶν εἰς

τόν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτόν πορευόμενον εἰς τόν οὐρανόν. 1-12 Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὧρων τοῦ καλουμένου ἐλαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ, σαββάτου ἔχον ὁδόν. 1-13 καί ὅτε εἰσῆλθον, ἀνέβησαν εἰς τό ὑπερώον οὗ ἦσαν κατοκόμενοι, ὃ τε Πέτρος καί Ἰάκωβος καί Ἰωάννης καί Ἀνδρέας, Φίλιππος καί Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος καί Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καί Σίμων ὁ Ζηλωτής καί Ἰούδας Ἰακώβου 1-14 οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδόν τῇ προσευχῇ καί τῇ δεήσει σὺν γυναιξὶ καί Μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καί σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

Λουκάν 24-46 καί εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτω γέγραπται καί οὕτως ἔδει παθεῖν τόν Χριστόν καί ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, 24-47 καί κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καί ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη,

ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ. 24-48 ὑμεῖς δέ ἐστε μάρτυρες τούτων.

24-49 καί ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τήν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δέ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ ἕως οὗ ἐνδύσηθε δύναμιν ἐξ ὕψους.

24-51 καί ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτόν αὐτοῖς διέστη ἀπ' αὐτῶν καί ἀνεφέρετο εἰς τόν οὐρανόν

Πράξεις 1-1 τόν μέν πρώτον λόγον έποιησάμην περί πάντων, ὃ Θεόφιλε, ὡν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καί διδάσκειν ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διά Πνεύματος Ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήρθη

1-3 οἷς καί παρέστησεν ἑαυτόν ζῶντα μετά τό παθεῖν αὐτόν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὁπτανόμενος αὐτοῖς καί λέγων τά περί τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. 1-4 καί συναλιζόμενος

1-8 καί ἐσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καί ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρείᾳ καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς

1-4 παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπό Ἱερουσαλὼν μή χωρίζεσθαι, ἀλλά περιμένειν τήν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ μου· 1-5 ὅτι Ἰωάννης μέν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δέ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ οὐ μετά πολλὰς ταύτας ἡμέρας.

1-8 λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς,

1-9 καί ταῦτα εἰπὼν βλέπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καί νεφέλῃ ὑπέλαβεν αὐτόν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

ΟΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΜΑΣ ΖΩΗΣ

του Οικον. Αναστασίου Δ. Σαλαπάτα

Επειδή το θέμα αυτό δεν είναι απλά ακαδημαϊκό, αλλά ουσιαστικό ζήτημα της εκκλησιαστικής μας καθημερινότητας (μερικές Κοινότητες τις αφορά και τις ενδιαφέρει ίσως περισσότερο απ' ό,τι άλλες, λόγω συγκεκριμένης δραστηριοποίησης στον τομέα της Παιδείας), θα είναι καλά να μας απασχολήσει και να το μελετήσουμε ενδελεχώς, για να δούμε τις πολλές και ποικίλες διαστάσεις του και τα υποθέματα που ενδεχομένως έχει.

Τις σκέψεις που παραθέτω παρακάτω, τις έχω διαμορφώσει από την γνώση και μελέτη του θέματος, αλλά επίσης και από την εμπειρία μου στον τομέα της Εκκλησιαστικής και Παροικιακής Παιδείας.

Είναι οπωσδήποτε αλήθεια ότι η Αγία Ορθόδοξη Εκκλησία μας δεν είναι καθόλου άσχετη με την έννοια και το πνεύμα της Παιδείας. Το αντίθετο μάλιστα. Στην τελευταία παράγραφο του Ευαγγελίου του Μαθαίου, διαβάζουμε την εντολή του Κυρίου (που αφορά σήμερα κυρίως τους κληρικούς): "Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη, βαπτίζοντες αυτούς εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αυτούς τηρείν πάντα όσα ενετειλάμην υμίν" (28, 19-20). Κι αυτή η πρόταση – είναι σαφές πως – αποτελεί κατευθείαν συγκεκριμένη προτροπή του Κυρίου μας Ιησού Χριστού προς τους Αγίους Αποστόλους, καθώς και τους συνεχιστές τους κληρικούς, κι επίσης υπογράμμιση από μέρους Του ότι η Εκκλησία και η Παιδεία συνδέονται με αδιαρρήκτους δεσμούς.

Επίσης, στη δεύτερη προς Τιμόθεο επιστολή του ο Απ. Παύλος αναφέρει χαρακτηριστικά το εξής: "...από βρέφους τα ιερά γράμματα οίδας, τα δυνάμενα σε σοφίσαι εις σωτηρίαν δια πίστεως της εν Χριστώ Ιησού" (3, 15). Θεωρώ πως οι δύο παραπάνω απόψεις είναι κάτι σαν "ακρογωνιαίος λίθος" για το θέμα μας.

Κι ας μου επιτραπεί να κάνω μια επιγραμματική κι επιφανειακή αναφορά σε μια συγκεκριμένη παραπομπή του Κορανίου, η οποία λέγει: "Δίδασκε τους ανθρώπους! Βρίσκεισαι εδώ για να τους διδάσκεις κι όχι για να τους εξουσιάζεις" (Αλ-Γκάια, 21). Είναι δείγμα κι αυτό ότι και άλλα θρησκευτικά κινήματα, εκτός του Χριστιανισμού, δίνουν την σημασία που αρμόζει στην Παιδεία.

Νομίζω ότι τα παραπάνω μάς βοηθούν να κατανοήσουμε – κατά κάποιο τρόπο – και τους λόγους για τους οποίους η Παιδεία έχει ποιμαντική διάσταση. Κι αν – παρ' ελπίδα – υπάρχει στο ζήτημα αυτό κάποιο σημείο που δεν είναι απόλυτα κατανοητό, θα ήθελα να επισημάνω ότι το στοιχείο που συνδέει τις δύο έννοιες, "Παιδεία" και "ποιμαντική", είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, προς τον οποίο απευθύνονται και οι δύο αυτοί μηχανισμοί, ή επισήμες.

Κι αυτό θα καταστεί απόλυτα σαφές, όταν αμέσως παρακάτω θα αναφερθούν οι δύο συγκεκριμένοι τομείς Παιδείας, οι οποίοι έχουν σαφώς ποιμαντική διάσταση, και φυσικά επηρεάζουν – ίσως σε διαφορετικό βαθμό την μία Κοινότητα από την άλλη – αλλά οπωσδήποτε ασκούν κάποιας μορφής επίδραση στην ζωή της Εκκλησιαστικής Κοινότητας.

1.0 πρώτος τομέας Παιδείας που πρέπει οπωσδήποτε να μας απασχολήσει είναι η Εκκλησιαστική ή Χριστιανική Παιδεία, ή αλλιώς

Κατήχηση, το κατηχητικό δηλαδή έργο της τοπικής Εκκλησίας. Αναφέρομαι σε όλες τις μορφές του έργου αυτού, δηλ κατηχητικό για παιδιά, κατήχηση ενηλίκων, κατήχηση νέων και νέων γονέων, λειτουργικό κήρυγμα, απογευματινές ομιλίες κ.ά. Ίσως όμως, και για χάρην συντομίας, να πρέπει να δώσουμε έμφαση στη σύντομη αυτή αναφορά μας στο κατηχητικό για παιδιά.

2.0 δεύτερος τομέας Παιδείας, με εξαιρετικά μεγάλο ενδιαφέρον, είναι τα Παροικιακά Σχολεία, τα οποία για λόγους σωστής και αντικειμενικής επεξεργασίας του θέματός μας, θα πρέπει απραίτητα να τα διακρίνουμε σε Σχολεία των Εκκλησιαστικών Κοινοτήτων μας (από την μία μεριά) και σε Σχολεία που δεν είναι άμεσα συνδεδεμένα με τις Ενορίες μας (από την άλλη).

Επιτρέψτε μου στο σημείο αυτό να αναφέρω το αξίωμα, που αποτελεί απτή πραγματικότητα και εμπειρία, πως η Εκκλησία μας, η Ιερά Αρχιεπισκοπή και οι κατά τόπους Κοινότητες, δείχνουν πάντοτε ιδιαίτερη ποιμαντική μέριμνα και φροντίδα, με μεγάλη μάλιστα αγάπη και αφοσίωση, προς όλους τους παραπάνω εκπαιδευτικούς τομείς, είτε αυτοί έχουν ως φορέα την Εκκλησία, είτε όχι. Αξίζει μάλιστα να αναφέρουμε λίγες σκέψεις για τον καθένα από τους τομείς αυτούς.

Μπορεί κανείς να αναλογισθεί τι θα σήμαινε "κατήχηση", χωρίς τον ενεργητικό, ευεργετικό, πρωταγωνιστικό και κυρίως αγιαστικό ρόλο της Εκκλησίας μας, στην διαδικασία πραγμάτωσής της; Η κατήχηση, που είναι κατ' ουσίαν το βασικό έργο της αποκαλούμενης Εκκλησιαστικής Παιδείας, θα πρέπει να θεωρείται σαφώς μέρος του ποιμαντικού έργου της Εκκλησίας, το οποίο απευθύνεται και σε κάποιες ειδικές κατηγορίες μελών, αλλά και προς όλους, και σχετίζεται όχι μόνο με μαθησιακές και παιδαγωγικές αρχές, όχι μόνο με βιβλία, τετράδια, μολύβια και θρανία, αλλά κυρίως αναφέρεται στην πίστη και στην διδασκαλία της Εκκλησίας μας και βεβαίως – πάνω απ' όλα – στην αποκαλυπτή αλήθεια, που είναι σαφώς αυτός ο ίδιος ο Κ. η. Ι.Χ.

Σύμφωνα με τον σοφό Καθηγητή μας Ευάγγελο Θεοδώρου, η λέξη "κατήχηση" προέρχεται από το ρήμα "κατηγείν", το οποίο απαρτίζεται από τις λέξεις "κατά" + "ηγείν", που σημαίνει "κάτω ή περίεξηγείν", κι αναφέρεται κατ' αρχάς, όπως ο ίδιος ο κ. Θεόδωρος επισημαίνει, "εις πάσαν δια ζώσης φωνής διδασκαλίαν, ή μετάδοσιν ειδήσεως".

Ξέρετε τι μου θυμίζει εμένα αυτή η ερμηνεία; Την θαυμάσια εκείνη περιγραφή από το πρώτο βιβλίο του Σαμουήλ (3, 1-10). Ας την παρακολουθήσουμε μαζί:

"Ο νεαρός Σαμουήλ υπηρετούσε τον Κύριο, με την επίβλεψη του Ηλεί. Την εποχή εκείνη σπάνια ο Κύριος μιλούσε ή εμφανιζόταν απ' ευθείας σε άνθρωπο. Μια νύχτα, ο Ηλεί κοιμόταν στο δωμάτιό του. Τα μάτια του είχαν εξασθενήσει και δεν έβλεπε. Ο Σαμουήλ κοιμόταν κι αυτός μέσα στον οίκο του Κυρίου, όπου βρισκόταν η κιβωτός του Θεού. Η λυχνία του Θεού δεν είχε ακόμα σβήσει, κι ο Κύριος φώναξε το Σαμουήλ.

Εκενός απάντησε: "Εδώ είμαι!" κι έτρεξε στον Ηλεί. "Με φώναξες; Εδώ είμαι", του είπε. Αλλά ο Ηλεί του απάντησε: "Δε σε

Ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Τροπαίου κ. Αθανάσιος, περιστοιχιζόμενος από Μέλη της Εκκλησιαστικής Επιτροπής και τον Ιεραρχικό Προϊστάμενο της Κοινότητας Αγίου Παντελεήμονος Χατζω Λονδίνου, Οικον. Αναστάσιο Σαλαπάτα, μαζί με Βουλευτές της ως άνω περιοχής.

φώναξα. Πήγαινε να κοιμηθείς". Έτσι ο Σαμουήλ πήγε και κοιμήθηκε.

Αλλά ο Κύριος φώναξε πάλι τον Σαμουήλ. Αυτός ξανασηκώθηκε και πήγε στον Ηλεί. "Με φώναξες; Εδώ είμαι", του λέει. Ο Ηλεί του απάντησε: "Παιδί μου, δε σε φώναξα. Πήγαινε να κοιμηθείς".

Ο Σαμουήλ δεν είχε ακόμα γνωρίσει ο ίδιος τον Κύριο ούτε είχε ακούσει προσωπικά τη φωνή Του. Ο Κύριος φώναξε πάλι το Σαμουήλ για τρίτη φορά. Κι ο Σαμουήλ σηκώθηκε, πήγε στον Ηλεί και του είπε: "Με φώναξες; Εδώ είμαι". Τότε κατάλαβε ο Ηλεί ότι ήταν ο Κύριος που μιλούσε στο παιδί. Και είπε στον Σαμουήλ: "Πήγαινε, κοιμήσου. Και αν κανείς σε φωνάξει, να του απαντήσει: "Μίλα, Κύριε· ο δούλος σου ακούει".

Ο Σαμουήλ έφυγε και πήγε να κοιμηθεί στη γωνιά του. Ο Κύριος ήρθε και παρουσιάστηκε εκεί και φώναξε, όπως στις προηγούμενες φορές: "Σαμουήλ, Σαμουήλ!" Κι ο Σαμουήλ απάντησε: "Μίλα, ο δούλος σου ακούει".

Κι όπως αναφέρει ο μακ. Μητροπολίτης Κοζάνης κυρός Διονύσιος Ψαριανός: "Η συμπαθής αυτή και ιερά ιστορία διδάσκει ακριβώς περί της ηθικής και πνευματικής προκοπής των ανθρώπων, όταν από της παιδικής των ηλικίας ανατραφούν κατά το θέλημα του Κυρίου".

Και για να καταλάβουμε πολύ πραγματιστικά πού και πώς συνδέεται η Κατήχηση με την Εκκλησία, την διδασκαλία και την ποιμαντική της μέριμνα, επιτρέψτε μου να σας αναφέρω ένα πραγματικό περιστατικό, που συνέβη – πριν από λίγα χρόνια – στο άμεσο κοινωνικό μου περιβάλλον, και μπορώ να μαρτυρήσω ο ίδιος για την αυθεντικότητά του.

Ένας Αγγλικανός Ιερέας είχε παντρευτεί μία Ελληνίδα Ορθόδοξη. Αυτός ο τύπος μικτού γάμου επιτρέπεται στην πρακτική της Αγγλικανικής Ομολογίας. Όταν όμως κάποια στιγμή η

Ελληνορθόδοξη Πρεσβυτέρα – σύζυγος του Αγγλικανού Ιερέα, ζήτησε να διδάξει στο Κατηχητικό της Ενορίας του συζύγου της, ο τοπικός Αγγλικανός Επίσκοπος της επέβαλε να χρισθεί Αγγλικανή.

Αυτό το περιστατικό νομίζω ότι αποδεικνύει περίτρανα ότι η Εκκλησία που κατχει και διδάσκει είναι ταυτόσημη με την Εκκλησία που ποιμαίνει, με την Εκκλησία που διαφυλάσσει την αλήθεια της πίστεως, με την Εκκλησία που αγιάζει όλους τους πιστούς, μικρούς και μεγάλους.

Το Ελληνικό Παροικιακό Σχολείο είναι το άλλο μεγάλο θέμα μας, που – ούτως ή άλλως – σχετίζεται άμεσα με το ποιμαντικό μας έργο.

Η Ελληνική Εκκλησία, όποτε ο Ελληνισμός βρέθηκε σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (χρόνοι δουλείας του θεοφιλούς Γένους μας, διασπορά κ.ά.), ποτέ δεν αρνήθηκε να αναλάβει επιπρόσθετο ρόλο, πέρα από τα ακραιφνώς πνευματικά καθήκοντά της. Ούτως ή άλλως βέβαια, η παιδευτική φροντίδα της Εκκλησίας και για τα παιδιά, και γενικότερα για όλα τα μέλη της, είναι μέρος του ρόλου της, όπως έτσι τον καθόρισε ο ίδιος ο ιδρυτής της, όταν έλεγε "ερευνάτε τας γραφάς" (Ιω. 5, 39), αλλά και όπως τον αντιλήφθηκαν και τον ερμήνευσαν οι Άγιοι Πατέρες και Διδάσκαλοι της Εκκλησίας.

Αξίζει οπωσδήποτε να θυμηθούμε το παράδειγμα του Μεγάλου Βασιλείου, ο οποίος στο σπουδαίο έργο του "Όροι κατά πλάτος", αναφέρεται και περιγράφει το Σχολείο που λειτουργούσε μέσα στο πλαίσιο των Κοινοβιακών Ιερών Μονών που είχε ιδρύσει. Το Σχολείο παρείχε εκπαίδευση σε αγόρια και σε κορίτσια, που διέμεναν σε διαφορετικά κτίρια από εκείνα των μοναχών, και είχαν ειδική μεταχείριση, αναφορικά με το φαγητό και τον ύπνο, αν και είχαν κάποιες κοινές ώρες προσευχής με τους μοναχούς. Ένας από τους μοναχούς ορίζονταν Διευθυντής του Σχολείου. Όσον αφορά το αναλυτικό πρόγραμμα των σπουδών τους, η Αγία Γραφή ήταν το

επίκεντρο της εκπαίδευσής τους. Τιμωρίες για τους απείθαρχους, αλλά και έπαινοι για τους εναρέτους, ήταν απαραίτητα στοιχεία των σπουδών τους. Όσον αφορά τον σκοπό των σπουδών ο Μέγας Βασίλειος είχε στην σκέψη του ότι τα παιδιά αυτά θα γίνονταν μοναχοί ή μοναχές, αλλά δεν ασκούσε καμία πίεση στο ζήτημα αυτό. Χαρακτηριστικά ανέφερε ότι την τελική τους απόφαση θα λάμβαναν ελεύθερα οι ίδιοι, όταν θα έφθαναν στην ηλικία της διάκρισης.

Θα μπορούσαμε πολλά να αναφέρουμε με αφορμή τις σκέψεις του Μεγάλου Βασιλείου. Για λόγους συντομίας όμως, ας κρατήσουμε μόνο μερικά σημεία:

α. Η Εκκλησία έχει λόγο στην εκπαίδευση των παιδιών.

β. Ανταποκρίνεται ισότιμα στις εκπαιδευτικές ανάγκες αρρένων και θηλέων.

γ. Φροντίζει για τον όλο άνθρωπο, όσο αυτός βρίσκεται στην διάρκεια της εκπαίδευσής του.

δ. Η Εκκλησιαστική εκπαίδευση βάζει στόχους, τους οποίους προσπαθεί με διάκριση να επιτύχει.

Επιτρέψτε μου τώρα την περιληπτική αναφορά σε δύο συγκεκριμένα ζητήματα, τα οποία βίωσα εμπειρικά, μέσα από την ενασχόλησή μου με την ονομαζόμενη Παροικιακή Εκπαίδευση, και τα οποία βέβαια έχουν άμεση σχέση με την ποιμαντική μας, και την μέριμνα της Εκκλησίας για ευρύτερη διάδοση του Ευαγγελίου και του έργου της.

Ι. Πριν από λίγα χρόνια πραγματοποιήθηκε μεταστέγηση του Ελληνικού Κοινοτικού Σχολείου του Αγ. Παντελήμονος Harrow (ΒΔ Λονδίνου), στο οποίο ο υπογράφων υπηρετεί ως Διευθυντής, από Αγγλικό Γυμνάσιο στα Κοινωτικά κι Εκκλησιαστικά κτίρια της τοπικής Κοινότητας Αγ. Παντελήμονος. Αυτό έγινε σε κάποια φάση που το Ελληνικό Σχολείο, λειτουργούσε απλά, και μάλιστα με αρκετές και ποικίλες δυσκολίες. Ο αριθμός των μαθητών ανέρχονταν σε 40-45 παιδιά. Με την μεταστέγηση ο Ναός βρέθηκε – από την μια στιγμή στην άλλη – στο επίκεντρο. Τα παιδιά μαζεύονται εκεί για την προσευχή, τον εθνικό ύμνο και τις ανακοινώσεις και παίζουν στον προαύλιο χώρο του. Οι γονείς όταν έρχονται να αφήσουν, ή να πάρουν τα παιδιά τους, μπαίνουν να ανάψουν ένα κερί. Μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα ο αριθμός των μαθητών που φοιτούν έφθασε τους 220. Απόδειξη ότι η εκπαιδευτική ποιμαντική, ή η ποιμαντική της Εκκλησιαστικής Παιδείας αν θέλετε, λειτουργεί και αποδίδει αγγασούς καρπούς. Εννοείται ότι τίποτα δεν λειτουργεί από μόνο του. Χρειάζονται κινητήριες δυνάμεις, και ειδικά και αφοσιωμένα άτομα, τα οποία μπορούν και πρέπει να ενεργοποιούνται στις περιπτώσεις αυτές για το καλό των παιδιών και των νέων.

ΙΙ. Ένας από τους κυριότερους καρπούς, που πηγάζουν από το αμείωσας προηγούμενο θέμα είναι η ενσωμάτωση των παιδιών και των οικογενειών τους στην Ενοριακή ζωή. Η εμπειρία που έχουμε είναι πως πολλοί συνειδητοποιήσαν την χριστιανική τους ταυτότητα κι έγιναν πλήρη μέλη της τοπικής Εκκλησιαστικής Κοινότητας μέσω της ενασχόλησής τους με το Ελληνικό Σχολείο. Ο υπογράφων συνηθίζει να αποστέλει μία φορά τον χρόνο επιστολές, σε επιλεγμένα παιδιά του Ελληνικού Σχολείου και στις οικογένειές τους, με το οποίο τα προσκαλεί να ξεκινήσουν να υπηρετούν το Ιερό Βήμα, ως Ιεροπαίδες. Κι αυτή η μέθοδος έχει αποδώσει σημαντικούς καρπούς.

Με γνώμονα τα παρακάτω αξίζει νομίζω κανείς να προχωρήσει σε δύο προτάσεις:

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Α. Σε έναν πιο πρακτικό τόνο, χρειάζεται κανείς να επισημάνει ότι είναι απαραίτητη η κατήχηση σε κάθε Εκκλησιαστική Κοινότητα. Δεν είναι βέβαια εύκολο να γενικεύουμε, ούτε να δίνουμε ιδέες που δεν εφαρμόζονται εύκολα σε συγκεκριμένες συνθήκες. Όμως σε κάθε Κοινότητα μπορεί και πρέπει να υπάρχει και να λειτουργεί ένας κατηχητικός μηχανισμός. Στην κορυφή της πυραμίδας – για ουσιαστικούς κι όχι τυπικούς λόγους – θα πρέπει πάντα να βρίσκεται ο προϊστάμενος κληρικός, ο οποίος – με πνεύμα συνεργασίας – θα διανέμει τις διάφορες αρμοδιότητες σε κληρικούς και λαϊκούς, οι οποίοι θα εκπαιδευθούν σιγά-σιγά να συμμετέχουν και να συνδράμουν στον κατηχητικό τομέα της τοπικής Εκκλησιαστικής Κοινότητας.

Β. Ο Ιερέας και άλλοι κατάλληλοι παράγοντες της Εκκλησιαστικής Κοινότητας είναι ανάγκη να έχουν άμεση, συνεχή και δυναμική παρουσία σε όλες τις φάσεις και εκφάνσεις της ζωής του Ελληνικού Σχολείου. Είναι εκ των ων ουκ άνευ ότι θα πρέπει να υποστηρίζεται ποικιλοτρόπως η σχολική δραστηριότητα. Αξίζει να τονισθεί ιδιαίτερα ότι η Εκκλησία δεν θα πρέπει να διατάζει να προσφέρει οικονομική και όποιες άλλης μορφής αρωγή της ζητηθεί, από τους Σχολικούς παράγοντες, είτε του Εκκλησιαστικού Σχολείου, είτε του ονομαζόμενου ανεξάρτητου. Έτσι θα μπολιασθεί η Ομογένεια με τις αρχές και τις ιδέες του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού, αλλά και θα νιώσει την αγιαστική αύρα της Αγίας Ορθόδοξης Εκκλησίας μας, την οποία την έχει μεγάλη ανάγκη για να συνεχίζει να έχει ζωή και διακριτή μαρτυρία, στην πολυπολιτισμική και πολυθρησκευτική κοινωνία που ζούμε.

Και θα παρακαλούσα να μου επιτρέψετε να ολοκληρώσω την αναφορά μου αυτή με ένα σχετικό και πολύ ενδιαφέρον ποίημα της γνωστής εξαιρετικής ποιήτριας Κλαίρης Αγγελίδου, με τον τίτλο: “Τα παιδιά”.

Τα παιδιά / λένε πως είναι χαρά, / πως είναι του Κόσμου οι χορδές,

πως είναι του Κόσμου η ελπίδα, / λένε πως είναι μουσική ανάσα του Θεού, / λένε πως είναι το όνειρο. / Κι όμως αυτά τα παιδιά πεινούν, / πεθαίνουν κάθε μέρα από σάριες / μίσους.

Η ψυχή τους φτερομανά από φόβο / για ό,τι έρχεται.

Τα παιδιά νιώθουν μοναξιά / στην πλημμυρίδα του κόσμου,

ενός κόσμου χωρίς αγάπη, / χωρίς υάκινθους και πεταλούδες.

Τα παιδιά; Τα παιδιά; / Θα μπορέσουμε να τους δώσουμε το χέρι, τη ζεστασιά της καρδιάς μας;

Έτσι εκφράζει η σπουδαία αυτή ποιήτρια την ανησυχία της, που οπωσδήποτε ταυτίζεται με την αγωνία και την μέριμνα των ποιμένων, που έχουν πάντοτε στη σκέψη, στην καρδιά και στο κέντρο του ποιμαντικού τους ενδιαφέροντος και σχεδιασμού, την αναβάθμιση της εκκλησιαστικής κατηχητικής προσφοράς, προς τα παιδιά και τους νέους μας.

Άλλωστε οι ποιμένες, οι κληρικοί, έχουν συνηθίσει από την φύση του λειτουργήματός τους, να καταπιάνονται κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, με τα μεγάλα και τα σπουδαία. Και η Παιδεία, η αγωγή, σύμφωνα με τον ιερό Χρυσόστομο, είναι μια τέχνη, και “της τέχνης ταύτης ουκ έστι άλλη μεζών”.

Φιλοδοξία των ποιμένων είναι να διακονούν πάντα την τέχνη αυτή, με όλη τους την ψυχή και με όλη τους την διάνοια. Αμήν.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΚΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

του Χάρη Μεττή

Οι Έλληνες στη Μ. Βρετανία υπολογίζονται σε διακόσιες πενήντα περίπου χιλιάδες. Βάση και θεμέλιο του απανταχού Ελληνισμού αποτέλεσε ανέκαθεν η οικογένεια. Και πρωταρχικό μέλημα των ελληνικών οικογενειών υπήρξε πάντοτε η μόρφωση και σωστή διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους. Η οικογένεια στις χώρες του δυτικού κόσμου, στον οποίο ανήκουν και οι Έλληνες, σαν βασικός θεσμός ομαλής λειτουργίας της κοινωνίας περνά μια τρομερά επικίνδυνη κρίση. Και τούτο οφείλεται στον πλήρη αποπροσανατολισμό μας από τις δοκιμασμένες διαχρονικές αξίες των ελληνοχριστιανικών μας ιδεωδών. Οι αξίες αυτές, σαν απόσταγμα σοφής πείρας και φιλοσοφικοκοινωνικής ενόρασης, αποτέλεσαν τους φωτεινότερους φάρους στην ιστορική πορεία του δυτικού κόσμου για τις παντοίες επιτεύξεις τους που κατευθύνουν την τροχιά του πολιτισμένου κόσμου σήμερα. Και όμως η Δύση, μέσα στους κόλπους της οποίας ζούμε και ανδρωνόμαστε, αμφιβάλλει και δυσπιστεί για την διαχρονικότητά τους. Αμφιβάλλει και παραπαίει. Παραπαίει και κινδυνεύει θανάσιμα και εξ ίδιας υπατιότητας ν' αυτοκαταστραφεί και να καταποντιστεί μέσα στο χάος των αμφιπαλαντεύσεών της.

Εμείς οι Έλληνες, και σαν άτομα που ζητούμε να επιβιώσουμε και να διαπρέψουμε, αλλά και σαν ομάδα με διαφορετική εθνική ταυτότητα από εκείνη της χώρας που μάς φιλοξενεί, έχουμε καθήκον και απέναντι των παιδιών μας, και απέναντι της γενέτειράς μας και της πατρίδας μας, να σκεφτούμε σοβαρά για το μέλλον της ελληνικής οικογένειας στην ξενιτιά, που είναι – και πρέπει να παραμείνει – ο πυρήνας και το θεμέλιο της υπάρξεώς μας.

Οικογενειακά δράματα

Είναι καθημερινά και πολύ πικρά τα οικογενειακά δράματα που παρακολουθούμε σήμερα σε πολλά ελληνικά σπίτια των απανταχού της γης ξενιτεμένων Ελλήνων. Τα παιδιά μας, αγόρια και κορίτσια, μόλις εισέλθουν στο επικίνδυνο στάδιο της εφηβείας και των προβληματισμών, αρχίζουν να **επαναστατούν**. Θέλουν συνεχώς ν' απομακρύνονται από κοντά μας και να επιζητούν καταφύγιο σε κέντρα διασκέδασεων ύποπτα και ως επί το πλείστον καταστροφικά για τις ακόμη άγουρες και απασχευαστες συνειδήσεις τους. Μάς αποκαλούν καθυστερημένους όταν τούς

συμβουλευούμε, και ζητούν την πρώτη ευκαιρία για να μάς πληγώσουν "θανάσιμα" γιατί μάς θεωρούν υπεύθυνους για τη διπλή προσωπικότητα, λειψή τις περισσότερες φορές και αμφιλεγόμενη, με την οποία τους έχουμε προικίσει χωρίς να το θέλουμε, αλλά και χωρίς να το αντιλαμβανόμαστε. Τα βέλη όμως αυτά, που τα παιδιά μας εξακοντίζουν σε βάρος μας, δυστυχώς πληγώνουν ίσως σε χειρότερο βαθμό τους εφήβους μας, ώστε να παίρνουν έναν κατήφορο χωρίς ανάβαση και μία πτώση χωρίς επιστροφή και σωτηρία.

Πολλοί γονείς τότε, έντρομοι και πανικόβλητοι μπροστά στις τρομερές αυτές τραγωδίες που σπαράσσουν τις οικογένειές τους, αντιμετωπίζουν απελπισμένα και απελπιστικά το αδυσώπητο δILEMMA: είτε να παραμείνουν απόδημοι και να πίνουν ως την τελευταία ρανίδα το πικρό ποτήρι της απόγνωσης και των "χαμένων" παιδιών τους, είτε να τα περιμαζέψουν από τους δρόμους και την καταστροφή και να φύγουν άρον-άρον για την μακρινή τους γενέτειρα.

Υπάρχει, όμως, άραγε λόγος για μια τέτοια φυγή; Και είναι πάντοτε σίγουρο πως τα παιδιά τους θα τους ακολουθήσουν σ' ένα τόπο, που ίσως να μην έχουν γνωρίσει ποτέ τους; Ή, μήπως, θα πρέπει να διδαχθούν την τραγική αλήθεια του Καβαφικού ποιήματος "Η Πόλις": **"Ετσι που τη ζωή σου ρήμαξε εδώ στην κώχη τούτη την μικρή, σ' όλην την γη την χάλασες"**!

Μερικοί, επίσης, γονείς, ακριβώς για να προστατέψουν, όπως πιστεύουν και ελπίζουν, προ παντός τις κόρες τους από τις ποικίλες παγίδες που τους επιφυλάσσουν τα παράξενα ήθη και έθιμα της "ξένης" χώρας (έστω και αν τα κορίτσια αυτά έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει εκεί), τις παντρεύουνε πολύ μικρές – όπως γινότανε παλιά στον τόπο μας – και μάλιστα με τον πρώτο τυχόντα, αρκεί ο γαμπρός να είναι συμπατριώτης μας! Κι έτσι οι γονείς αυτοί έχουν τη συνειδησή τους ήσυχη πως έκαναν το καθήκον τους σαν καλοί Έλληνες γονείς, αδιαφορώντας αν στις μέρες μας οι γάμοι αυτού του είδους είναι κτισμένοι πολλές φορές πάνω σε σαθρά ή εντελώς ανύπαρκτα θεμέλια: Με πικρότατο αποτέλεσμα τα διαζύγια να πληθύνονται, να πολλαπλασιάζεται η επαναστατικότητα των νέων μας και να υποσκάπτεται και φθείρεται ανεπανόρθωτα ο ιερός θεσμός της ελληνικής οικογένειας και της οικογενειακής θαλπωρής και ευτυχίας.

Σύσφιξη σχέσεων

Τοιαύτα είναι και τόσο σοβαρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ξενιτεμένοι Έλληνες. Γι' αυτό και το πρώτο τους μέλημα είναι, μόλις δημιουργήσουν μία μικρή έστω φωλιά για να ζουν κάπως άνετα, να οργανωθούν σε Κοινότητες και να επιλύουν από κοινού όσα μπορέσουν από τα κοινά, άλλωστε, αλλά και καυτά προβλήματά τους. Σαν πρώτο δε αποφασιστικό τους βήμα είναι, όπως ξέρουμε, η εξεύρεση κάποιου αξιοπρεπούς χώρου για τις θρησκευτικές, κοινωνικές κι εκπαιδευτικές τους ανάγκες.

Στη Μεγάλη Βρετανία, για παράδειγμα, υπάρχουν ήδη πάμπολλες αχρησιμοποίητες αγγλικές εκκλησίες, τις οποίες οι απόδημοι Έλληνες έχουν μετατρέψει σ' Ελληνικούς Ορθόδοξους Ναούς. Οι Ναοί, όμως, αυτοί δεν αποτελούν απλώς χώρους λατρευτικών εκδηλώσεων. Αντίθετα, αποτελούν τον κύριο πόλο έλξεως των αποδήμων για τις κοινωνικές κι εκπαιδευτικές τους ανάγκες και εκδηλώσεις. Οι πιο παλιοί από μας ενθυμούμαστε με συγκίνηση τη λαχτάρα, με την οποία πηγαίναμε στην εκκλησία για να συναντήσουμε κανένα συγχωριανό μας ή κανένα δικό και φίλο μας, να ξαναθυμηθούμε το χωριό και τον τόπο μας και ν' απαλύνουμε κάπως, με τις συναντήσεις αυτές, τον πόνο της ξενιτιάς, τη νοσταλγία για τη γενέτειρά μας και τον καημό της απέλπειτης μοναξιάς μας.

Τότε, όμως, ήμασταν ολιγάριθμοι και ο αριθμός των Ελληνικών Ορθόδοξων Ναών μας περιορισμένος. Έτσι, από Κυριακή σε Κυριακή, ο κύκλος των γνωστών μας αυξανόταν με συμπατριώτες μας από άλλα χωριά, οι δε σύντομες συναντήσεις μας στους ναούς συνεχίζονταν στα σπίτια μας με αμοιβαίες επισκέψεις και σύσφιξη σχέσεων που κατέληγαν τις περισσότερες φορές σε συνοικέσια και σε βαπτισμούς και σε κάθε άλλο είδος κοινωνικής εκδήλωσης. Σήμερα, βέβαια, αυτού του είδους η κοινωνική επαφή έχει ως επί το πλείστον περικοπεί ή και εκλείψει, και γιατί ο κόσμος είναι πολύς με τη μεταπολεμική μαζική μετανάστευση και συνεπώς είναι διάσπαρτος σε μεγάλη έκταση και σε μεγάλες απόστάσεις, και γιατί η επαφή με τη Γενέτειρα δεν παρουσιάζει πια τις προπολεμικές δυσκολίες, αλλά και γιατί ο αριθμός των Ελληνορθόδοξων Ναών έχει πολλαπλασιαστεί, ώστε να δημιουργηθούν διάφορες εστίες οργανώσεως των Αποδήμων με βάση τη γειτνίαση με το Ναό και το Σχολείο που ιδρύεται και λειτουργεί ή εντός του Ναού ή κάτω από την επίβλεψη του Κοινιστικού Συμβουλίου του για τη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας, ή, επίσης, και από φορείς εκτός της παρεμβολής της Εκκλησίας.

Αλλά παράλληλα κι εντελώς φυσιολογικά οι κοινωνικές σχέσεις ανάμεσα σε αποδήμους από εντελώς άγνωστες μέχρι τότε περιοχές εππυχνώνονται, συσφίγγονται, ή και δημιουργούνται εκ του μηδενός.

Με αποτέλεσμα να σπάσουν εντελώς τα στενά και κάποτε στεγανά τοπικιστικά οικογενειακά και άλλα προβλήματα, ώστε να μεταφερθεί στην ξενιά μια μικρογραφία ολόκληρης της Γενέτειράς μας, με τα ήθη, τα έθιμα, τις παραδόσεις, την ψυχουσύνθεση και, βέβαια, τον άσβεστο πόθο να κρατήσουμε ζωντανή την ταυτότητα που μάς παρέδωσαν, σαν ιερή παρακαταθήκη, οι πατέρες μας από τα πρώτα κιόλας βήματα της ζωής μας.

Ελλαδίτες και Κύπριοι

Οι περισσότεροι, βέβαια, από τους Έλληνες που ζουν στη Μ. Βρετανία είναι Κύπριοι. Τους Ελληνοκυπρίους αυτούς οι Ελλαδίτες συμπατριώτες μας τους θεωρούσαν στο παρελθόν, σε μερικές δε περιπτώσεις και σήμερα ακόμη, κατά πολύ υποδεεστερούς τους έστω και αν στις μέρες μας υπάρχουν ακόμη ελάχιστοι από τους πρώτους παλαιούς Ελλαδίτες εφοπλιστές, αυτοί δηλαδή χάρη στους οποίους είχαν δημιουργηθεί τα εφοπλιστικά γραφεία τους, που είναι τουλάχιστον εξ ίσου αγράμματοι ή χαμηλού μορφωτικού επιπέδου με τους πρώτους Κυπρίους μετανάστες που εγκαταστάθηκαν στη Βρετανία και διάπρεψαν σε εστιάτορία, σε ξενοδοχεία, σε εργοστάσια φορεμάτων και σε άλλες επικερδείς, αλλά όχι καθαρά γραφειακές επιχειρήσεις, όπως είναι ή μάλλον ήταν εκείνες των εφοπλιστών του Σίτυ. Έστω επίσης και αν πάμπολλοι Ελληνοκύπριοι κατέχουν σήμερα θέσεις σε Πανεπιστήμια σαν Καθηγητές, σε Νοσοκομεία σαν εξεχόντες γιατροί, σε δικά τους δικηγορικά, συμβολαιογραφικά, αρχιτεκτονικά κ.λπ. γραφεία κι επιχειρήσεις, όλες δε οι αξιόλογες ομογενειακές εφημερίδες και περιοδικά, όλα τα τυπογραφεία, ακόμα επίσης και οι ελληνικοί ραδιοσταθμοί βρίσκονται στα χέρια επίσης Ελληνοκυπρίων. Και όμως οι Ελληνοκύπριοι αυτοί θεωρούνται ακόμη από μερικούς σαν δευτέρας κατηγορίας Έλληνες και δεν γίνονται δεκτοί στα καθαρώς ελλαδίτικα κλειστά κυκλώματα.

Οι Ελληνοκύπριοι, επίσης, με τη σειρά τους, βλέπουν ως επί το πλείστον τους Ελλαδίτες με μισό μάτι, μιλούν γι' αυτούς με τα πιο υποτιμητικά λόγια, η δε αντιπάθειά τους, ιδίως μετά τα τραγικά γεγονότα του 1974, είχε κάποτε φτάσει στο σημείο να μη δέχονται με ικανοποίηση, πολύ δε περισσότερο μ' ευγνωμοσύνη κι ευχαρίστηση, στα Ελληνικά Παροικιακά Σχολεία της Ελλαδίδες, ή "Καλαμαράδες", όπως τους λένε, εκπαιδευτικούς έστω και αν αυτούς τους παρέχει δωρεάν το Ελληνικό Υπουργείο Παιδείας, το δε έργο που επιτελούν είναι εξίσου αξιόλογο με εκείνο των Ελληνοκυπρίων εκπαιδευτικών. Το ίδιο συνέβαινε, δυστυχώς, και στα ελάχιστα ελλαδίτικα σχολεία, όπου μόνο σε απόλυτη ανάγκη προσλαμβάνονταν Ελληνοκύπριοι εκπαιδευτικοί, όταν δε η ανάγκη αυτή εξέλιπε τότε και οι εκπαιδευτικοί αυτοί απολύονταν άνευ ουσιαστικού λόγου και αντικαθίσταντο από Ελλαδίτες. Ευτυχώς, βέβαια, που η κατάσταση αυτή τείνει να εκλείψει και λόγω

της βιοτικής και πνευματικής ανόδου των Ελληνοκυπρίων μεταναστών, αλλά και λόγω κυρίως του έργου που επιτελεί η Αρχιεπισκοπή, η οποία από του 1988 και εξής έχει κατορθώσει να επιβάλει τη χρήση και την αποδοχή, σχεδόν από όλους, του όρου Ομογένεια και ομογενειακός σε όλες τις δραστηριότητες του παροικιακού Ελληνισμού.

Απαράδεκτη κατάσταση

Η κατάσταση αυτή ήταν ασφαλώς απαράδεκτη και τραγική και ταλάνισε την Ομογένεια για ολόκληρες δεκαετίες. Απαράδεκτη, γιατί οι Ελληνοκύπριοι είναι **το ίδιο Έλληνες** όπως οι Χιώτες, οι Κερκυραίοι, οι Κρήτες, οι Ηπειρώτες, οι Αθηναίοι, οι Μικρασιάτες, οι Αιγυπτιώτες και οι λοιποί Ορθόδοξοι συμπατριώτες μας, τους οποίους η μοίρα έριξε ως αποδήμους στις Βρετανικές Νήσους. **Την αλήθεια αυτή την ενσαρκώνει πέραν πάσης αμφιβολίας η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία μας, υπό την σκέπη της οποίας βρίσκουν παρηγορίαν και καθοδήγηση όλοι οι Έλληνες.** Δεν πιστεύω δε ότι σήμερα υπάρχει έστω και ένας ιερωμένος εκεί, άξιος της αποστολής και του ράσου του, που να κάνει διάκριση μεταξύ των μελών του ποιμνίου του, όπως είχαμε παλαιότερα το παράδειγμα ανωτέρου κληρικού, προσκολλημένου στους στεγανούς κύκλους του Σίτυ, που αποκαλούσε τους Κυπρίους “κοπρίους”!

Λεβαντίνοι και λεβαννισμός

Είναι δε τραγική η κατάσταση, γιατί δεν στηρίζεται σε πραγματιστική εκτίμηση των γεγονότων, αλλά σε μισαλλοδοξία και πλήρη άγνοια. Και από την άγνοια αυτή **κινδυνεύει ο εδώ ελληνισμός να χάσει την ταυτότητά του και να μετατραπεί σε λεβαντίνους.** Ήδη βλέπουμε τα πρώτα μελανά σημεία στον ορίζοντα με τον αποπροσανατολισμό μερικών από τους παροικιακούς παράγοντες, οι οποίοι αγνοούν τον κίνδυνο αφελληνισμού των παιδιών μας όταν τους οργανώνουν σε “Κυπριακά” και όχι σκέτα “Ελληνικά” παροικιακά σχολεία, ή όταν άλλα σχολεία στην αντίπερα όχθη αρνούνται να χρησιμοποιήσουν σε εθνικές γιορτές και κυπριακές ενδυμασίες, αλλά μόνο τις ελλαδίτικες. Πρέπει συνεπώς να τονιστεί μια για πάντα, και προς όλες τις κατευθύνσεις και τα στρώματα της Ομογένειας: **Οι Κύπριοι στην Μ. Βρετανία, ή σε οποιαδήποτε άλλη χώρα (και στην Κύπρο ακόμη) δεν είναι μόνο Κύπριοι. Είναι Έλληνες από την Κύπρο. Έλληνες Ορθόδοξοι, με τα ίδια προτερήματα και τα ίδια μειονεκτήματα που χαρακτηρίζουν τους Έλληνες όλων των εποχών και όλων των τόπων.** Η διαπίστωση αυτή πρέπει να γίνει κτήμα και των Ελλαδιτών και των Ελληνοκυπρίων, ώστε να καταστεί δυνατός ο προγραμματισμός ενός μακροπρόθεσμου σχεδίου δράσης για την καλλιέργεια στις ψυχές των παιδιών και της νεολαίας μας αυτού που λέμε εθνική ταυτότητα και που

δυστυχώς πολύ λίγοι από μάς καταλαβαίνουν είτε το περιεχόμενο, είτε τη ζωτική της σημασία για την επιβίωσή μας σαν Ελλήνων μέσα στο ξένο περιβάλλον που ζούμε, δραστηριοποιούμαστε κι ανδρωνόμαστε.

Οι ιστορικές ρίζες της Φυλής μας

Καθήκον πρωταρχικό όλων μας είναι να κατανοήσουμε εμείς, αλλά και να μεταλαμπαδέσουμε τη γνώση μας αυτή και στους μεταγενέστερους μας, ότι βάση και λυδία λίθος της εθνικής μας ταυτότητας είναι **οι παραδόσεις και οι ιστορικές ρίζες της Φυλής μας.** Και Φυλή μας, κατά τρόπο δογματικό και αναμφιλεγόμενο, είναι και υπήρξε και πρέπει να παραμείνει ες αεί η Ελληνική, αυτή που γέννησε το Μινωικό, το Μυκηναϊκό, τον Κυκλαδίτικο και τον Κυπριακό Πολιτισμό. Φυλή μας είναι αυτή που γέννησε τον Μίνωα, τον Ηρακλή, τον Θησέα, τον Σόλωνα, τον Λυκούργο, τον Άδωνι. Αυτή που γέννησε, την Αθηνά, τον Απόλλωνα, την Αφροδίτη, τον Άρη, τον Δία, τον Ποσειδώνα, τον Ερμή, τον Ήφαιστο. Αυτή που γέννησε τον Όμηρο, τον Ησίοδο, τον Στασίνο, τον Θέογνι. Αυτή που γέννησε τον Ηρόδοτο, τον Θουκυδίδη, τον Πολύβιο, τον Πλούταρχο. Αυτή που γέννησε τον Αισχύλο, τον Σοφοκλή, τον Ευριπίδη. Τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη, τον Ζήνωνα. Φυλή μας, όμως, είναι και αυτή που γέννησε τον Φίλιππο, τον Αλέξανδρο, τον Ευαγόρα, τον Λεωνίδα, τον Επαμεινώνδα, τον Περικλή, τον Κίμωνα. Αυτή που γέννησε τους μεγάλους Βυζαντινούς Αυτοκράτορες, τους Μεγάλους Πατέρες της Εκκλησίας μας, τους σοφούς και τους εικονογράφους της. Φυλή μας είναι αυτή που γέννησε τους Αρματωλούς και τους Κλέφτες της Τουρκοκρατίας, τους ήρωες και τις ηρωίδες της Ελληνικής Επανάστασης, το Δημοτικό μας Τραγούδι, τον Ερωτόκριτο, τα Εκατόλογα και τις Ρίμες Αγάπης, το Λεόντιο Μαχαιρά και τον Μακρυγιάννη, το Σολωμό, τον Παλαμά, τον Παπαδιαμάντη, το Λιπέρτη, το Βαλαωρίτη, το Μιχαηλίδη, τον Καζαντζάκη, το Σεφέρη, τον Ελύτη. Τον Θεοφίλο, τον Διαμαντή και τον Γκύζη, το Λύτρα, τον Κάνθο και τους άγνωστους αγιογράφους των μοναστηριών και των ναών μας. Φυλή μας είναι τέλος η Ελληνική Γλώσσα, είτε μ' αυτή γράφτηκαν φιλοσοφικά και δραματικά έργα αθάνατα και παγκόσμια, είτε τα παθητικά μας μοιρολόγια και τα λυρικά ερωτικά μας δίστιχα Αυτήν, που δυστυχώς σήμερα προσπαθούμε, από δική μας ανεπάρκεια, ληξιαρχία και ξενομανία, να πειθαναγκάσουμε τα παιδιά της Ομογένειας να την αποδέχονται σαν δεύτερη, δηλαδή σαν ξένη, και όχι σαν μητρική τους Γλώσσα!

Όλα όμως αυτά επικεντρώνονται στην οικογένεια, στη θρησκεία, στην ιστορία, στις παραδόσεις και στα ήθη και έθιμά μας, που όλα τους συναποτελούν τις ρίζες μας, από τις οποίες γαλουχούμαστε με τις διαχρονικές αξίες της Φυλής και του Γένους μας. Αυτό ακριβώς είναι που αποκαλούμε Ταυτότητα Εθνική, ή καλύτερα Ελλη-

νική. Και είναι αυτήν ακριβώς την ταυτότητα που καλούμαστε να παραδώσουμε αγνή, σφαιρική, αλώβητη και αμόλυντη στις επερχόμενες γενεές των Ελληνοπαίδων της αλλοδαπής. Και αυτό ούτε ουτοπία είναι, ούτε σωβινισμός ή νεφελώδης εθνικισμός, αλλά αδήριτη ιστορική αναγκαιότητα και εθνική επιταγή. Με μοναδικό πάντοτε γνώμονα την επιβίωση, την πρόοδο και το σεβασμό και θαυμασμό των άλλων, και με ασφαλέστατο ποδηγέτη την υπερχλιετή ή, καλύτερα, πολυχλιετή ιστορική πορεία του Ελληνισμού επί της γης. Και ας μη μάς φοβίζουν, δελεάζουν ή παραπλανούν οι κατά καιρούς ανθελληνικές θεωρίες νυκτόβιων βιβλιοσκωλήκων και αρουραίων της σκέψης και της διανόησης “περί της καταγωγής των Νεοελλήνων”, και άλλα ηχηρά παρόμοια. Και αυτό θα το επιτύχουμε όχι με φτηνό κι εξεζητημένο πατριωτισμό, ούτε με εκούσιες παρωπίδες εθελουφλωτισμού και ιστορικής άγνοιας, αλλά με μια φωτισμένη, συνειδητή και πραγματιστική ενδοσκόπηση και βυθομέτρηση της θεαλλώδους αλλά και τόσο υπέρλαμπρης ιστορικής πορείας της Φυλής μας επάνω στη γη. Γιατί, **“όσοι δε θυμούνται το παρελθόν είναι υποχρεωμένοι να το ξαναζήσουν”**, αλλά και γιατί **“σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν, είναι σαν να σβήνεις και ένα κομμάτι από το μέλλον”** (Σαντανάγια, Σεφέρης).

Στον κόσμο σήμερα υπάρχουν πολλά κράτη εντελώς άγνωστα πριν λίγα χρόνια, ίσως δε και ανύπαρκτα στους αιώνες που θ' ακολουθήσουν. Άλλα είναι πολύ πλούσια κι άλλα πολύ φτωχά, άλλα πανίσχυρα κι άλλα αδύνατα μέχρι θανάτου, μερικά πολύ γνωστά σε όλους μας, κι άλλα, τα περισσότερα, εντελώς άγνωστα κι αφανή, και χωρίς κανένα ιστορικό παρελθόν να τα συνοδεύει και να τ' ανυψώνει στις συνειδήσεις της ανθρωπότητας. Υπάρχουν όμως και μερικά κράτη, μερικοί λαοί, λίγοι, πάρα πολύ λίγοι, ελάχιστοι, που τ' όνομά τους και μόνο ηλεκτρίζει τον άνθρωπο και θερμαίνει τη φαντασία και τη σκέψη όλου του κόσμου, σ' όλα τα μήκη και σ' όλα τα πλάτη της υδρογείου. Τα κράτη και οι λαοί αυτοί έχουν δημιουργήσει ιστορία όχι μόνο για τους εαυτούς τους και με κάποια παροδική και πεπερασμένη παρουσία τους στη γη και με στενά τοπικιστική οπτική γωνία και προέκταση, αλλά με παγκόσμια σημασία, ακτινοβολία, φαντασία, εμβέλεια και διαχρονικότητα. Και η Ελλάδα κατέχει στο θέμα αυτό και κατά γενική ομολογία την πρώτη και την πιο καταξιωμένη, από την ιστορία και την παράδοση, θέση.

Ελλάδα είναι όλος ο Ελληνισμός

Η μικρή και αδύνατη Ελλάδα της σήμερον θεωρείται απ' όλους τους πολιτισμένους ανθρώπους σαν η κοπίδα, η μητέρα, η δημιουργός και η τροφός του πολιτισμού, της δημοκρατίας και του ιδεώδους του ανθρωπισμού. Όταν όμως λέμε Ελλάδα δεν εννοούμε βέβαια το γελοιοδώς συρρικνωμένο κρατίδιο που οι λεγόμενες Μεγάλες Δυνάμεις του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα έχουν επιβά-

λει στους Έλληνες μετά την Ελληνική Επανάσταση του 1821, τους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912-13, τον Πρώτο και Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τον απελευθερωτικό Αγώνα των Ελληνοκυπρίων του 1955 εναντίον των Βρετανών και των Τούρκων. Με τον όρο Ελλάδα (και ας μην ντραπούμε αν μερικοί ξενομανείς και ετερόφωτοι κουλτουριάρηδες μας αποκαλέσουν οπαδούς της Μεγάλης Ιδέας) εννοούμε άπαντα τον Ελληνισμό που απλώνόταν κάποτε σ' ολόκληρη σχεδόν τη λεκάνη της Μεσογείου, από την Κύπρο και την Κρήτη, την Πελοπόννησο και τα Επτάνησα, τη Μικρασία και τα Δωδεκάνησα, την Ήπειρο, τη Μακεδονία, τη Θράκη και τον Ελλήσποντο μέχρι τον Καύκασο, την Ιταλία και την Ιβηρική Χερσόνησο, όπως επίσης και στις πιο απόμερες γωνιές του Κόσμου, όπου ζούσαν και ανθούσαν ελληνικές αποικίες, παροικίες και κοινότητες. Αυτή είναι η Ελλάδα που δίδαξε την ανθρωπότητα τις αιωνόβιες αξίες του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού, και που στάθηκε η μητέρα και η τροφός των επιστημών, των καλών τεχνών, του λόγου και της τέχνης, της φιλοσοφίας, της ιστορίας, του επικού και του λυρικοδραματικού λόγου στην πιο τέλεια μορφή και έκφρασή του. Όπως επίσης και των νόμων και των πολιτειακών συστημάτων με τα οποία εμπνέεται, προοδεύει και κυβερνάται η ανθρωπότητα σήμερα.

Και είναι αυτόν ακριβώς τον Ελληνισμό που καλούμαστε να εκπροσωπούμε στην ξενιτιά όλοι εμείς οι απόδημοι Έλληνες. Όχι από αίσθημα νοσηρής προγονοπληξίας και πατριδοκαπηλείας, που σημαίνουν ολέθριους βηματισμούς προς τα πίσω, αλλά με πνεύμα κάθετης ανάτασης προς τα ύψη του νου και της σκέψης, και με συνειδητή ενόραση των μελλοντικών πεπρωμένων με βάση τις εθνικές μας καταβολάδες, τις οποίες οφείλουμε να προστατεύουμε σαν κόρη οφθαλμού, αλλά και να κρατήσουμε πάντοτε ζωντανές και γαλουχούμενες από την προγονική μας κληρονομιά πράξεων, σκέψεων και διδαγμάτων, ιδεωδών, αξιών, δραστηριοτήτων, στόχων κι επιδιώξεων.

Επιλεκτική κι εκλεκτική αφομοίωση

Ο Έλληνας, εξάλλου, υπήρξε ανά τους αιώνες πάντοτε ο καλύτερος αποδέκτης ξένων πολιτιστικών στοιχείων, τα οποία όμως, με μια μεγαλοφυή επεξεργασία που εκπλήττει και εκθαμβώνει τους ξένους μελετητές της Ιστορίας μας, έχει καταφέρει να τ' αφομοιώσει πλήρως προσαρμόζοντάς τα στα δικά του καλούπια και πρότυπα, στη δικιά του βιοθεωρία και κοσμοθεωρία, στους δικούς του τρόπους ερμηνείας και βιώσεως του κόσμου και των εκασταχού ρευμάτων που είτε τον κλυδωνίζουν ανησυχητικά, είτε τον κρατούν όρθιο ενώπιον του Θεού και των συνανθρώπων του.

Και δεν αναφερόμαστε βέβαια εδώ στην καταραμένη ξενομανία που χαρακτηρίζει μέγα μέρος των σημερινών Ελλήνων, οι οποίοι μετατρέπονται σε χυ-

δαίους μιμητές των χειροτέρων και γελοιοδεστέρων δημιουργημάτων μόδας και συρμού προκειμένου να φαίνονται μοντέρνοι κι εξελιγμένοι και προοδευτικοί! Γιατί, η δουλοπρεπής μίμηση είναι πάντοτε τεχνητή, ψεύτικη, αναφομοίωτη κι εξευτελιστική, ενώ εμείς αναφερόμαστε στη συνειδητή και εκλεκτική αφομοίωση υγιών πολιτιστικών στοιχείων, τα οποία να μην είναι καινούργια για τον Έλληνα, αλλά δεν τον παραμορφώνουν κωμικά, δεν τον γελοιοποιούν. Αντίθετα τον αναnevώνουν, τον εξωθούν σε έργα δημιουργικά και αξιόπαινα, τον οδηγούν σε αυτογνωσία και τον διατηρούν “εξ αεί νέον”. Ο γεροντισμός είναι χαρακτηριστικό εντελώς αλλότριο για τον γνήσιο Ελληνισμό ακριβώς γιατί τα στοιχεία που δανείζεται από τους ξένους δεν τα μιμείται δουλικά, ξενομανικά, αλλά τ’ αφομοιώνει αφού προηγουμένως τα περάσει από το καμίνι της ψυχής του και τα δοκιμάσει, γι’ αντοχή και καθαρότητα, με τη λυδία λίθο των εθνικών ιστορικών του παραδόσεων, των ιδεών του και των διαχρονικών αξιών που είχαν ήδη καταξιωθεί από γενεές-γενεών των προπατόρων του.

Μέγα το βάρος και η ευθύνη μας

Μέγα, λοιπόν, το βάρος και η ευθύνη που επιωμίζονται όσοι από μας εθελουσίως στρατεύονται στην υπηρεσία των Ελληνικών Κοινοτήτων του Εξωτερικού. Μέγα, γιατί και τ’ αποτελέσματα μπορεί, και ενδείκνυται, να είναι μεγάλα, αλλά και γιατί θα πρέπει τα έργα μας να αποδεχθούν αντάξια των προσδοκιών των εθνικών μας παραδόσεων και των εντολών, με τις οποίες η ιστορία του Γένους και του Έθνους μας μάς έχει επιφορτίσει και μας έχει εξουσιοδοτήσει: **Να περιφρουρήσουμε την πηγή μας, να δοξάσουμε, σαν αντάξια τέκνα ενός πανένδοξου λαού, το λαό που μας γέννησε και που η ιστορική μας μοίρα μάς έχει επιφυλάξει να εκπροσωπούμε, μακράν της Γενέτειρας, και να διαιωνίζουμε.**

Η εθνική ταυτότητα, βέβαια, σαν όρος δηλωτικός του ποιού της προσωπικότητας ενός λαού, υφίσταται, κατ’ αδήρητη ιστορική και κοινωνική ανάγκη, αναπροσαρμογή στο πέρασμα των αιώνων και των γενεών και αναπροσανατολισμό προς καινούργιους φάρους εθνικής συνειδησης και εθνικών προβληματισμών. Αυτό άλλωστε συμβαίνει και σε όλους τους υγιείς ζωντανούς οργανισμούς, όσοι δηλαδή έχουν τη δυνατότητα και την ικανότητα ανανέωσης εκ των ένδον. Οργανισμοί ή κοινωνίες που δεν ανανεώνονται, μαράζουν και αυτοκαταστρέφονται μέσα σε λιμνάζοντα ηθικά και πνευματικά πλάσματα, με κριτήρια που με το χρόνο και με τη φθορά καταντούν αποστεωμένα και κιβδηλα, παρωχημένα, παρακμασμένα και θνησιγενή. Ο Ελληνισμός, όμως, ανά τους αιώνες χαρακτηρίζεται από μια γνήσια αναγεννητική, ανανεωτική και αέναα δημιουργική φύση, αυτό που ο Πλάτωνας διατύπωσε τόσο επιγραμματικά με το “**Έλληνες αεί παῖδες εσμέν**”, χαρίσματα που τον προστατεύουν από τον θνησιγενή

γεροντισμό και την ηθικοπνευματική πτώση, φθορά και αποψίλωση.

Ο Ελληνισμός της Διασποράς, συγκεκριμένα, ο οποίος έχει μεν το προνόμιο της ζωντανής και άμεσης γνωριμίας του με καταπληκτικές εξελίξεις στον επισημονικό κυρίως και στον τεχνικό τομέα της διανόησης, έχει όμως από την άλλη μεριά και το μειονέκτημα του συνεχούς συγχρωτισμού με ηθικά και κοινωνικά δεδομένα εντελώς άγνωστα και συνήθως εντελώς αναφομοίωτα από την Ελληνική ιδιοσυγκρασία, παραπαίει και προβληματίζεται, παρασύρεται ή απωθείται από αυτά και, στο τέλος, ή τα απορρίπτει σαν κιβδηλα και ηθικώς επιζήμια, ή τα αποδέχεται αφομοιωνόμενος στην πανοπερμική τους χολάνη και εξαφανίζεται, ή τα τροποποιεί και βολεύεται. Είναι γι’ αυτόν ακριβώς το λόγο που η ευθύνη των κατευθυνόντων τα κοινοτικά μας πράγματα είναι οπωσδήποτε βασιανιστική και τεράστια. Γιατί καλούνται να προστατέψουν τον απόδημο Έλληνα από την απορρόφησή του μέσα στο λαβύρινθο των ξένων ιδεωδών, αλλά ταυτόχρονα και να τον οδηγήσουν σε απάνεμα λιμάνια εθνικής και θρησκευτικής ασφάλειας και να τον στήσουν πάνω σε βάθρο υγιούς δημιουργικού οργανισμού και ενεργού συμμετοχής στην κοινωνική διοργάνωση και τα δρώμενα της. Παροικίας, ελευθερώνοντάς τον ταυτόχρονα και από κάθε διλημμα τραγικό ως προς την συνειδητή και ξεκάθαρη ταυτότητά του και σώζοντάς τον έτσι από τον ολισθηρό κατήφορο της εθνικής ανυπαρξίας, αμφιταλάντευσης και ουσιαστικής εξάμβλωσης.

Αποτελεί, ίσως, κοινοτοπία να επαναλάβουμε πως ο Ελληνισμός ανά τους αιώνες ανανεούται εκ των ένδον χάρη στον απόδημο Έλληνα. Και όμως αυτή είναι η ιστορικά αποδεδειγμένη αλήθεια και πραγματικότητα. Γι’ αυτόν ακριβώς το λόγο και οι εθνικές μας εστίες και γενέτειρες αποδίδουν, και οφείλουν να αποδίδουν, τοιαύτη σημασία στην ορθή διαπαιδαγώγηση των Ελληνοπαίδων του Εξωτερικού. Και τούτο όχι γιατί οι Απόδημοι, διατηρούμενοι Έλληνες, θα κατακλύσουν τουριστικά και οικονομικά τη Γενέτειρα. Αλλά κυρίως γιατί η ανανέωση του Ελληνισμού επιπυγχάνεται ευκολότερα και εντονότερα όταν έρχεται σε άμεση και ενσυνείδητη επαφή με πολιτισμικά ρεύματα έξωθεν, από τα οποία δανείζεται, τροποποιεί και αφομοιώνει όσα χρειάζεται και έτσι, ανανεωμένος και αναζωογονημένος, αλλά πάντοτε Έλληνας, θαυματουργεί και διαιωνίζεται, ακτινοβολεί σαν πάμφωτος αστέρας και παιδαγωγεί σαν πάνσοφος δάσκαλος τον Άνθρωπο όπου γης. Αυτή πρέπει να είναι η αποστολή και ο στόχος μας. Και αυτό είναι ασφαλώς το υπέρτατο καθήκον όλων όσοι ειλικρινά και ανιδιοτελώς μοχθούν, προβληματίζονται, αγωνιούν κι εργάζονται στην υπηρεσία της Ομογένειας και της Φυλής

ENCYCLICAL OF HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS MARKING THE ANNIVERSARY OF 28TH OCTOBER 1940

28th October 1940

In the morning hours of October 28 1940, the Ambassador in Greece of the then fascist nation of Italy visited the Prime Minister Ioannis Metaxas and, carrying out the orders of his superiors in Rome, issued his notorious and arrogant ultimatum, with which he requested the free movement of Italian troops on Greek soil. In other words, "[to demand] earth and water", as the Ancient Greeks used to say to such foreign demands. As the ultimatum went on to say, any rejection by Greece of this demand would be tantamount to a declaration of war.

Throughout the ages the politics of countries with expansionist desires have targeted those who are considered weak and therefore incapable of resisting such demands. A classic example from ancient times is that of Thermopylae. An equally classic example is the demand Mehmet the Conqueror made of the last Byzantine Emperor, Constantine Palaeologus. In the first case, the response from Leonidas was "Come and take it!"; in the second the response of Constantine Palaeologus was, "We all die by our own choice and we will not spare our lives".

Such was the response, simple yet meaningful, of Ioannis Metaxas to Mussolini's ultimatum, which he drew up and submitted in a way that left no room for uncertainty: "No!" Simply one word, but one which proved to humanity that "the greatness of nations is not in their land, but in the fire in their hearts and with their blood". In 1940, Greece was small in size and still bloodied from the great and unhealed tragedy of the Asia Minor Catastrophe, and yet Greece held her head high. She did not humbly and submissively bow her knee to the numerically superior fascist powers, but with a heart enflamed and led by the power of her thrice-glorious time-transcending history, she humbled the Italians under Mussolini in the snow-covered mountains of Greek Epirus, which was already under the heel of Albanian fascism, and she triumphed.

Always and everywhere, war spreads grief, ruin and destruction, and is the cause of countless sacrifices by those who are involved. Greece did not pursue war. It was imposed on her by the fascist warmongers of the time. But since she fought to protect her honour, dignity and territorial integrity, the war of 1940 constitutes for Hellenes a praiseworthy act and sacrifice which is pre-eminent in our history. Therefore, we gather each year in our churches, associations, universities and institutions to give glory for all those heroic warriors who once again in the course of history stood up against all odds and who, with their blood and sacrifices, brought honour to our victorious race to the furthest corners of the world.

In particular, however, the Church, the family, our Schools and in general the leaders of the Hellenic people in Great Britain have a special duty to educate the younger Greek generations so that they may realise the importance and, indeed, the necessity of difficult decisions and great sacrifices, such as those made by Greece in 1940 for her honour and freedom. With this in mind, special services will be held in our churches and especially in our schools and institutions in remembrance and honour of the heroes of 1940, but also to draw lessons and examples from the bravery, decisiveness and sacrifices of the people, the army and the leadership of Greece during those critical and important days – critical and important not only for Greece, but for all those striving against fascism and nazism and other totalitarian regimes.

Today, Hellenism is once again facing the insatiable desire for expansion of her neighbouring countries. An authentic part of the Hellenic world, the great island of Cyprus, continues to suffer from the occupation of a large part of her land, and hundreds of thousands of our brothers and sisters have been forced to become refugees and to see their villages and homes and properties in foreign and undesirable hands, and their churches and schools barren and unused.

This year, as in the past thirty-one years and

more, our thoughts, prayers and efforts should be focused on Cyprus' return to normality and justice. Each one of us, each according to his ability, should support and endorse the Cypriot Leadership in its attempts to bring about a just, permanent and viable solution to this timely problem, always having the good of all the people of Cyprus in mind.

Therefore, we call upon all of our people to honour and pay fitting tribute to this great anniversary of Hellenism, to encourage principally our children and our young people that they may be nurtured by

the great precedents which emanate from these kinds of magnificent and illustrious events such as those of October 28 1940.

Wishing you all health, a happy winter and God's guidance in your work, I remain with much love in the Lord and prayers.

London, October 2005

Archbishop of Thyateira & Great Britain

Gregorios

AN ADDRESS BY HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS TO THE UKRAINIAN HIERARCHS, LEADERS OF THE UKRAINIAN CHURCH ABROAD

Dear Brothers in Christ,

As a brother of yours in Christ, I welcome you warmly to Thyateira House – the house of the Oecumenical Patriarchate. As you know, this Archdiocese is an extension of our Mother Church, the venerable Church of Constantinople, which for the last two thousand years has continued to safeguard and preach the message of our Lord Jesus Christ. So, feel at home!

I welcome you also as a fellow hierarch on behalf of His All-Holiness the Oecumenical Patriarch Vartholomaeos, who always speaks of you – the Ukrainian Church, its people, its hierarchs and its clergy – with admiration and love. The Oecumenical Patriarch especially greets you through me, his humble representative in the United Kingdom, because you belong to this Oecumenical Patriarchate, and serve under its Omophorion, in accordance with our Tradition.

Like us, you serve people in the Diaspora all over the world: in America, Australia, Canada, and Europe; and, like us, you continue to cultivate and enrich your links with your Mother Land and Mother Church – the Church of the Ukraine.

We share your joy that your beloved country, Ukraine, has opened a new chapter in its history, and I am sure that in a few year's time, Ukraine will be not only a member of the European Union, but also you will be declared an independent, auto-

cephalous Orthodox Church.

As you know, Christianity was given to you by the Mother Church, the great Church of Byzantium, in the 10th Century. You were the first Slav people to accept the message of salvation and to cultivate it, safeguard it and give it to so many other fellow human beings in the area and beyond. The Orthodox Church of Kiev ever since has always been renowned for its faithfulness to the Gospel of the Resurrection and to the legacy which it received from Constantinople.

I could go on forever, but I will resist the temptation to do so. Let me say only that all of us are servants of the Orthodox Christians in the Diaspora, and all of us are confronted with so many pastoral, cultural, social and other problems. We place our trust in Christ, so that, with fidelity, we may continue our work, always bearing in mind that our common Lord will guide us, encourage us and bless our efforts and labours, so that we may continue to faithfully serve our children, particularly those in the Diaspora, scattered throughout the entire Oecumene.

I welcome you once again. I pray for your good health and for your flock and beloved country; and I thank you very much for accepting my invitation to this lunch, where we may enjoy other's company and good will, and where we may share our concerns about the future of our Church in the Diaspora.

Address of His Eminence Archbishop Gregorios of Thyateira and Great Britain on the occasion of the funeral of Mrs. Maria Yvonne Halkett Baddeley (+ 10.9.2005) at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater on Friday, 16th September 2005

"Amen, Amen I say to you, that one who hears my word and believes in the One Who sent me has eternal life" [John 5:24]

Dear Brothers and Sisters,

We are here today to give thanks to Almighty God for the life of our sister-in-Christ, Maria Baddeley, and to pray for the repose of her soul. We are here today, not only to perform her funeral service, which now has been completed in accordance with the Greek Orthodox tradition, but also to greet her for one last time, to embrace her with love and respect, and to give thanks to the Triune God as, in accordance with the words of the Hymnographer, she 'hastens to her grave, having no further care for things of no moment, affairs of the much-wearied flesh' (*from the Prosimia of the Funeral Service*). Today, we reflect on the reality of death, and remember that without exception we shall share in this sad event, just as did our Lord Jesus Christ.

As we have heard, Maria was the daughter of Admiral Perikles Roussen of Greece and the widow of John Halkett Baddeley, a British diplomat whom she married at the end of the Second World War. She lived her long life in accordance with the teachings of the Orthodox Christian Church and was known for her deep and heartfelt faith. Her sincere belief in the mercies of Almighty God are the guarantee that she will inherit that 'eternal life' of which the Evangelist speaks in the passage from the Gospel that we heard read a short while ago.

This is Christ's promise to all of us – whether 'king or soldier, rich or beggar, just or sinner' (*Idiomelon of the 5th Tone of the Funeral Service*) – provided that we live in accordance with what He has taught. His teachings were the cornerstone of Maria's faith, for she had an intense love for God and His righteousness, seeking the shelter of His Church both in times of joy and in times of distress. It was in this spirit that she nurtured her children.

Maria was indeed a privileged person, living a long life – one in excess of the Biblical age of which the Psalmist speaks [cf. Ps. 89(90):10] – seeing not only her four children – Dorothy, Oriana, Miranda

and George – "like newly-planted olive trees all around (her) table" but also her many "children's children" [Ps. 127(128): 3&6, *used in the Marriage Service*]. As we have heard from her son, she enjoyed a happy married life with her husband, John; and together they had the joy of seeing all their children well-educated and (like them) happily married and with children. And how proud Maria was of her grandchildren, and how much she delighted in their company and they in hers.

Her beloved husband predeceased her, dying in 1972. However, her children have wisely decided to reunite them in death. For this reason, their mortal remains will be interred together – thereby fulfilling the precept that they were united in life and in death.

Maria was privileged to live the years of grace – those autumnal years when the toils of this world become less and we can see the fruits of our labours – in the caring environment of a loving home. Although Greek by birth (having been born in Athens in 1916), she enjoyed life to the full both in this her adopted country and in whichever country her husband's postings took them. Here, they chose latterly to live in one of the more beautiful parts of these Islands, where she and her husband could have been described as being two "hearts at peace, under an English heaven" (*Rupert Brooke: 'The Soldier'*).

As I have said, Maria cared for people – not just for her family, who under her wise guidance and devoted maternal care developed into the people whom we see before us today, but also for those far beyond the family sphere. Her life was, in a sense, one of radiation, in that she spread around her such intense love and concern for all those with whom she came in contact. She left you with that warm feeling of having encountered goodness whenever you met her.

This is her legacy, the warmth of her living Christian Faith which was evident in everything she did. I therefore repeat the words that we heard chanted earlier in the Funeral Service, making them my own, as I pray "May Christ give you rest in the

'land of the living' [Ps. 26(27):13], open to you the gates of Paradise, make you a citizen of the Kingdom, and grant you forgiveness of the sins you committed in life" (from the *Beatitudes of the Orthodox Funeral Service*).

I therefore commend the soul of our departed sister-in-Christ, Maria Baddeley, to the infinite mercy of the All-Holy Trinity, Father, Son and Holy Spirit, One God and King; and may He, Who is full of compassion, grant her rest and that 'eternal life' that He has promised to all those who hear His word [cf. *John 5:24*]. And may He grant consolation and solace to her family, now bereft of that stanch and never-failing pillar that has supported them for so many years, and in whose grief we all share at the

passing of their mother, grandmother and close relative.

Furthermore, I have been asked by His All-Holiness the Oecumenical Patriarch Vartholomaeos I to express his sympathy and condolences to you all and to assure you of his prayers for the repose of the soul of the late Maria Baddeley.

May the memory of our dear departed sister-in-Christ, Maria Baddeley, be eternal.

Amen.

Following the funeral, the interment took place at the Kensal Green Cemetery.

Address by His Eminence Archbishop Gregorios at the civic service in honour of Councillor Andreas Tambourides, Mayor of Barnet, at the Greek Orthodox Cathedral of the Holy Cross & Archangel Michael on 23rd October 2005.

Distinguished Dignitaries of the Local Authorities and Boroughs of North London, dear Reverend Fathers, Honourable Guests.

We have just prayed for God's blessing and for the progress of the work of the Mayor and the Members of the Borough Council, and for the people of Barnet.

Your Worshipful Mayor and dear friend, Andreas, family and friends: I greet you warmly on this special occasion, and I wish you and your family and colleagues every blessing from our Lord Jesus Christ in Whose Name we are gathered here today. We are very proud and especially happy for you and for the service you offer to the Borough which elected you as its first citizen. I am sure that your time in the Borough will be fruitful and successful and memorable. You are making history, not only because you are from the Greek Orthodox Community, but also because you serve the Borough loyally and with dignity and enthusiasm.

The service we just performed was in honour of the Local Authorities. We are all here to praise and give thanks to this self-governing Institution which has been operating in this country for many, many years for the promotion of education, freedom, religious and cultural tolerance, solidarity, mutual respect and support for its people – particularly the weak, the sick, the elderly, the young and those in need.

We are here also to extol the genius of the British people, which devised an institution which we witness everywhere: Self-government.

This Borough has offered a great deal to the welfare of the public: peace, stability, wealth, security, the protection and promotion of human rights; the protection of minorities, strangers, foreigners, asylum-seekers and all those who came to find a better life in this hospitable country.

The Borough of Barnet is an exemplary Borough that cultivates and endorses these ideals which express the ethos and culture that constitute a civilized society, like that of London and the United Kingdom

Mr. Mayor, and dear Distinguished Guests: I greet you once again on behalf of the Greek Orthodox Church and of this Parish and Community which operates within the boundaries of the Borough of Barnet. I pray for you and your families, and I wish you every success and every blessing from our God-the Father, the Son and the Holy Spirit. Amen.

PATRIARCH PHOTIOS AND THE AMORIAN DYNASTY

By Bishop John of Amorion

When, on 23rd November 858, Photios was elected as Archbishop of Constantinople, New Rome and Oecumenical Patriarch by the Holy and Sacred Synod of Constantinople, he was occupying the position of the Secretary of State of the Byzantine Empire and was well-known as being the leading intellectual and Christian humanist of his time. The fact that he was a layman when elected was not an isolated case. Indeed, among his predecessors, Paul III in 687, Tarasios (Photios' uncle) in 784 and Nicephoros in 806 had also been laymen when elected as Oecumenical Patriarch. And, even today, the Holy Synod of Constantinople on occasions elects a layman to the episcopate.

However, it must be remembered that at the time of Photios' election there were still vestiges of the Iconoclastic Controversy to be found, even though the Seventh Oecumenical Council of 787 in Nicaea (Asia Minor) had defined the nature and degree of veneration to be shown to icons and had ordered their restoration throughout the Byzantine Empire. Some decades later, on 11th March 843, the Sunday of Orthodoxy had been first celebrated, with the Synodical Council of Constantinople re-enacting the decree of 787 and returning the icons to the Basilica of the Divine Wisdom (Hagia Sophia) in solemn procession.

Set against this controversial backdrop, intriguing events were taking place at the Byzantine Court and which led up to the election. Photios was to succeed Patriarch Ignatios who, on Epiphany Day 857, had refused to administer Holy Communion to the Caesar Bardas, uncle of the Byzantine Emperor Michael III (842-867), on the ground that Bardas had banished his wife to a nunnery and was now cohabiting with his son's widow. The reaction to this had already resulted in Bardas having his sister, the Empress Theodora (842-856), replaced as regent for the young emperor and declaring himself co-Emperor (856-864). It should be borne in mind, however, that it was Theodora herself who had had the monk Ignatios, the eunuch son of Emperor Michael I (811-813), appointed as Patriarch of Constantinople in the first place. Patriarch Ignatios was forced to resign and was charged with treason; and then, in October 858, he was exiled to the island of Terebinthos in the Aegean Sea. Needless-to-say, Photios' ordinations were a hurried affair. He was ordained deacon on 23rd December, priest the following day, and bishop on 25th December – with the controversial Metropolitan Gregory (Asbestos) of Syracuse in Sicily presiding. However, it should be noted that some of the bishops participating at Photios' ordination to the episcopate belonged to the Ignatian party. So it was that Patriarch Photios was able to preach on the text "Peace on earth, good will among men" on Christmas Day.

Now, let us consider the relationship of Photios with the Amorian Dynasty. In the first place, it is said that Photios was distantly related to the Dynasty, given that a sister of the Empress Theodora, had married a brother of Photios' mother. Historically, the Amorian Dynasty began with Michael II, who reigned as Byzantine Emperor from 820 to 829. he was born of humble parents in Amorion (Asia Minor), which is today a three-hour drive south of Ankara. Rising in rank through a career in army in the Anatolikon region, he married Thekla, the commander's daughter, and they had a son, Theophilos. Eventually, he was rewarded with a position of honor at the royal palace in Constantinople. However, following a military revolution in 813, Michael I was assassinated, being replaced by the iconoclast Emperor Leo V (813-820). He had Michael from Amorion arrested and sentenced to death through being thrown into a furnace. However, with the assistance of fellow-conspirators, Michael had Leo V assassinated and then proclaimed himself Emperor as Michael II (820-

829), being crowned by Patriarch Theodotos. Michael II, who was a moderate, allowed the private veneration of icons. However, his son Theophilos (829-842), who succeeded him as emperor, intensified iconoclasm with the assistance of the iconoclast Patriarch John the Grammarian. Following Theophilos' death, Michael III succeeded to the throne (20th January 842), although his mother Theodora acted as regent due to his being only four years old. She believed in the restoration of icons; and thus, that same year, she convened a church council in Constantinople and had Patriarch John the Grammarian deposed, the iconoclasts excommunicated, and the decisions of the Seventh Oecumenical Council re-enacted. As mentioned above, this concluded with a solemn procession of icons which were returned to the Hagia Sophia Basilica on 11th March 843, thus marking the first Sunday of the Triumph of the Orthodoxy.

However, at the age of eighteen and with the help of the Caesar Bardas, Michael deposed his regent mother Theodora, becoming sole ruler on 15th March 856. It was during his reign that Patriarch Photios was elected Oecumenical Patriarch. Michael III was the last of the Amorian Dynasty to occupy the Byzantine Imperial Throne (842-867). During his reign, he held the Arabs in check, rebuilt Ankara, and refortified the city of Nicaea. Together with Patriarch Photios, he sponsored the evangelizing mission of two Greek brothers, Cyril and Methodios of Thessalonica, to the Slav countries, which mission resulted in the conversion of the Slavs to Orthodox Christianity. He also acted as sponsor when Patriarch Photios baptized King Boris of Bulgaria.

Michael III, however, permitted Basil the Macedonian to assassinate Bardas on 21st April 865, with the result that Basil became the new Caesar. He, in turn, had Michael III murdered in his bedroom at the Palace of St. Mamas on the night of 23rd / 24th September 867. Michael's body was first buried in Chrysopolis; but, later, Basil's son Emperor Leo VI (886-912) had it removed and interred at the Church of the Holy Apostles, not far distant from the Hagia Sophia Basilica.

With the fall of the Amorian Dynasty, Patriarch Photios was deposed by Emperor Basil and sent to the nearby Skepi Monastery. Thereupon, Ignatios was reinstated as patriarch. However, within three years, the Emperor brought Photios back to the palace as teacher to his children; and, on 26th October 877, he resumed the Patriarchal Throne, following the death three days earlier of Ignatios (with whom he had long been reconciled). Basil died suddenly on 26th August 886 and his son Leo became emperor. He, in turn, sent Photios into exile and had his own son Stephanos (for whom Photios had stood as godfather) enthroned as Patriarch of Constantinople (886-893), despite his being only sixteen years of age. Photios was sent into exile for a second time – this time to a monastery named 'of the Arminians' (the whereabouts of which is not known today), where he died on 6th February 891. He was buried at the convent of Heremia ("Tranquility"), which he himself had restored.

Such was the life and death of this the most scholarly occupant of the Patriarchal Throne of Constantinople. His "Amphilochia" (a series of answers to questions regarding the Bible posed by his friend Amphilochios of Cyzicus) is his most notable work, together with his "Bibliotheca" (an encyclopaedia containing summaries of 280 Christian and pagan books).

The Orthodox Church commemorates Photios as St. Photios the Great on 6th February.

Σεπτέμβριος 2005

1. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι Αρχιμανδρίτες Παντελεήμων Τσορμπατζόγλου και Αθηνάγορας Αθανασίου, αργότερα δε ομάδα εκπροσώπων Κοινοτήτων με σκοπό τη σύσταση Επιτροπής για το Συνέδριο Βοηθητικών Αδελφοτήτων. Στη συνέχεια προσέστη Εσπερινού στον Καθεδρικό Ναό Αγίων Πάντων Λονδίνου, όπου και τέλεσε τρισάγιο για τον Αρχιμανδρίτη Νικηφόρο Κυκκώτη. Προϊστάμενο του Ναού αυτού, 1968-2005.
2. Προέστη της νεκρώσιμης ακολουθίας του Αρχιμανδρίτη Νικηφόρου Κυκκώτη (18/4/1930-22/8/2005) στον Καθεδρικό Ναό Αγίων Πάντων Λονδίνου και στη συνέχεια στον ενταφιασμό στο κοιμητήριο New Southgate. Αργότερα επισκέφθηκε την οικία της αδελφής του μεταστάνας, Παναγίας Νεοφύτου.
3. Ευλόγησε τους γάμους του Στέλιου Εκκέστη και της Στέλλας Κωνσταντίνου στον Ιερό Ναό Αγίων Δώδεκα Αποστόλων, Hatfield.
4. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννη Θεολόγου, Hackney Λονδίνου, όπου και παρεκάθισε σε γεύμα. Αργότερα ευλόγησε τους γάμους του Γεωργίου Γεωργιάδη και της Αγγέλας Προδρόμου στον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green Βορείου Λονδίνου.
5. Παρέστη στο Συνέδριο που οργάνωσε η Ελληνική Εκπαιδευτική Αποστολή στο Wood Green. Αργότερα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά στην Αρχιεπισκοπή ο Αρχιμανδρίτης Νεκτάριος Σπύρου, ο πατήρ Εμμανουήλ Μελισσοσυργάκης και ο Ιωάννης Πετρόπουλος.
6. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι Αντρέας Κινιάρης και Παράσχος Αναστασιάδης, ο Παρασκευάς Πιστόπουλος, και οι Φίλιππος Καβουνιδης και Ανδρέας Βανδώρος. Στο μεταξύ τέλεσε Αγιασμό στο ξενοδοχείο "Χρυσός" και στη συνέχεια παρεκάθισε σε γεύμα με τους ιδιοκτήτες του, Μιχάλη και Ευτυχία Σουγλή.
8. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Καθεδρικό Ναό Γενεσίου της Θεοτόκου, Camberwell Νοτίου Λονδίνου, όπου και παρεκάθισε σε γεύμα. Αργότερα τον επισκέφθηκαν στην Αρχιεπισκοπή ο Πρωτοπρεσβύτερος Δημήτριος Καββάδας, συνοδευόμενος από τον αδερφό του, Κώστα.
9. Παρεκάθισε σε γεύμα με τον Αυξέντιο Αυξεντίου και τον Κύπριο Νικόλα.
10. Τον επισκέφθηκε ο Αρχιμανδρίτης Deinios. Αργότερα ευλόγησε τους γάμους του Φίλιππου Αντωνιάδη και της Πολυξένης Καμινარიδη στον Καθεδρικό Ναό των Αγίων Πάντων Λονδίνου. Το βράδυ παρεκάθισε σε δείπνο που παρέθεσε το ζεύγος Γιώργος Χατζηφάνη.
11. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Γενεσίου της Θεοτόκου, Walsall, όπου και παρεκάθισε σε γεύμα. Επιστρέψας στο Λονδίνο, παρέστη στην τελετή 'One Race, the Human Race', στον Αγγλικανικό Καθεδρικό Ναό του Αγίου Παύλου, στο Σίτυ του Λονδίνου.
12. Τέλεσε Αγιασμό στο Ελληνικό Κολλέγιο Λονδίνου για την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς 2005-2006. Αργότερα προήδρευσε συνεδρίας της Γραμματείας του Κ.Ε.Σ. Το βράδυ παρέστη σε συνάντηση των Κηδεμόνων και της Διοικούσας Επιτροπής του Ελληνορθόδοξου Ομολογιακού Σχολείου "Άγιος Κυπριανός", με εκπροσώπους της Τοπικής Εκπαιδευτικής Αρχής της Δημοκρατίας του Croydon.
13. Τον επισκέφθηκε ο πρόεδρος της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή Β. Λονδίνου, Γεώργιος Καλλής.
14. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Καθεδρικό Ναό Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Hendon, χειροτόνησε δε σε Πρεσβύτερο τον Διάκονο Χριστόφορο Παπαχριστοφόρου. Επιστρέψας στην Αρχιεπισκοπή τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι Δημήτριος Τόντος και Richard Leverton, οι Ανδρέας Αγαθός και Σπύρος Νεοφύτου και οι Παντελής και Ιωσήφ Σουβιλιδη συνοδευόμενοι από τον Σίμο Κυριάκου.
15. Τέλεσε τρισάγιο στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής για την Μαρία Yvonne Halkett Baddeley.
16. Τον επισκέφθηκε το ζεύγος Χρήστου Χλέδρου. Στη συνέχεια προσέστη της νεκρώσιμης ακολουθίας για την Μαρία Yvonne Halkett Braddeley στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου και τον ενταφιασμό της στο Κοιμητήριο του Kensal Green Βορειοδυτικού Λονδίνου. Στη συνέχεια

παρέστη στην επιμνημόσυνη δέξιση σε κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου. Το βράδυ ανεχώρησε για την Κύπρο.

17. Παρεκάθισε σε γεύμα στην οικία του Προκόπη και της Έλλης Παναγιώτου στη Λευκωσία. Αργότερα ευλόγησε τους γάμους του Ζάχου Μαρκιδή και της Κλάρας Μεττή στον Ιερό Ναό Αρχαγγέλου Λευκωσίας, παρεκάθισε δε στη συνέχεια στο γαμήλιο Δείπνο.

18. Παρακολούθησε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Έγκωμης και στη συνέχεια τέλεσε το μνημόσυνο της Ευρούλας Ν. Κωνσταντίνου. Αργότερα επισκέφθηκε την οικογένεια της μεταστάσης. Το μεσημέρι παρεκάθισε σε γεύμα στην οικία του Θεοχάρη Θεοχάρους, όπου συναντήθηκε και με το ζεύγος Άββου και Ουρανίας Βασιλαρά. Επέστρεψε στο Λονδίνο το ίδιο βράδυ.

19. Μετέβη στην πόλη του Birmingham όπου παρέστη στην τελετή αποφοίτησης, από το Πανεπιστήμιο, της Μαρίας Σ. Habib. Επιστρέψας στο Λονδίνο, παρεκάθισε σε δείπνο που δόθηκε από τον Αγγλικανό Αρχιεπίσκοπο Καντουαρίας στο Παλάτι του Lambeth προς τιμήν του Λόρδου Δημάρχου του Λονδίνου και της συζύγου του.

20. Προέστη της νεκρώσιμης Ακολουθίας για την Μαργαρίτα Α. Παλληκαρού στην Κοινότητα Αγίου Μάμαντος, Bedford, και στον ενταφιασμό της. Το βράδυ τον επισκέφθηκαν στην Αρχιεπισκοπή οι Φώτης Παπαφώτης, Σταύρος Παντελή, Ευγένιος Στυλιανίδης και Ανδρέας Θεοφίλου της Κοινότητας Γενεσίου της Θεοτόκου, Camberwell Green.

21. Τέλεσε Αγιασμό στα Γραφεία της Κυπριακής Εκπαιδευτικής Αποστολής στο Βόρειο Λονδίνο. Αργότερα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι ιερομόναχοι του Αγίου Όρους Φιλόθεος και Εφραίμ, και η Θεοδώρα Φουκανέλη μετά το αρραβωνιαστικό της, Βαρτάν Μαρινιάν.

22. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αρχιμανδρίτης Παντελεήμων Τσορμπατζόγλου, και αντιπροσωπεία της Βοηθητικής Αδελφότητας και της Σχολικής Εφορείας της Κοινότητας Γενεσίου της Θεοτόκου, Camberwell Green Νοτίου Λονδίνου. Το βράδυ παρέστη σε διάλεξη του καθηγητή Angel Saenz-Badillos, με θέμα 'Maimonides, a Medieval Humanist Thinker'.

23. Τέλεσε Αγιασμό στο Ελληνικό Σχολείο της Πρεσβείας για την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς. Αργότερα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά στην Αρχιεπισκοπή ο Αρχιμανδρίτης Σεραφείμ Παπαθανασίου συνοδευόμενος από τον Αλέξανδρο Πελοπίδα, και ο Κωνσταντίνος Νούτσης με τον υιό του Βασίλειο.

24. Τέλεσε Αγιασμό στο Σχολείο της Κοινότητας του Αποστόλου Βαρνάβα, Wood Green Βορείου Λονδίνου, για τη νέα σχολική χρονιά, και στη συνέχεια παρεκάθισε σε γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.

25. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό των Αγίων Πάντων Λονδίνου, προσέστη δε και τον ασανταήμερο μνημόσυνο για τον Αρχιμανδρίτη Νικηφόρο Κυκκώτη. Στη συνέχεια παρεκάθισε σε γεύμα που παρέθεσε η Πολύμνια Καψοσιδέρη και αργότερα προήδρευσε συνεδρίας της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του Καθεδρικού Ναού των Αγίων Πάντων.

26. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά το ζεύγος Λουκά Μουζέλη, και η Shireen Kamal. Στη συνέχεια προήδρευσε συνεδρίας της Γραμματείας του Κ.Ε.Σ.

27. Τον επισκέφθηκε ο Αρχιμανδρίτης Εφραίμ Lash. Αργότερα προήδρευσε συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου του Ομολογιακού Σχολείου "Άγιος Κυπριανός".

28. Ανεχώρησε για την Κύπρο. Το βράδυ παρεκάθισε σε Δείπνο στην οικία του Νίκου Παναγιώτου.

29. Συναντήθηκε με την εκπρόσωπο της Φωτεινής Παπαδοπούλου (συζύγου του Προέδρου της Κύπρου Τάσσου Παπαδόπουλου) και Αθανασίου. Στη συνέχεια επισκέφθηκε τον αδελφό του, Παναγιώτη Θεοχάρους, στο σπίτι του. Αργότερα τέλεσε τρισάγιο στον τάφο του Χρήστου Μιχαλόπουλου στο Κοιμητήριο Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στη Λευκωσία και στη συνέχεια την οικία της Νίνας Μιχαλοπούλου. Αργότερα παρεκάθισε σε γεύμα στην οικία του ζεύγους Προκόπη και Έλλης Παναγιώτου. Το απόγευμα ευλόγησε τους γάμους του Πάνου Ν. Παναγιώτου και της Γεωργίας Α. Κωνσταντίνου στον Ιερό Ναό Αρχαγγέλου Μιχαήλ στην περιοχή Αρχάγγελος Λευκωσίας και ακολούθως

παρεκάθησε στο γαμήλιο Δείπνο.

30.Επέστρεψε στο Λονδίνο ενωρίς το πρωί. Αργότερα προήδρευσε συνεδρίας των Βοηθών του Επισκόπων, με τους οποίους και παρεκάθησε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή.

Οκτώβριος 2005

1.Τον επισκέφθηκε αντιπροσωπεία της Σχολικής Εφορείας της Κοινότητας Παμμεγίστων Ταξιαρχών, Margate.

2.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην πόλη Birmingham, χειροτόνησε δε σε Πρεσβύτερο τον Διάκονο Αβιλιανό Επαμεινώνδα.

3.Τον επισκέφθηκαν στην Αρχιεπισκοπή οι Φίλιππος Καβουνίδης και Ανδρέας Βανδώρος σχετικά με την επίσκεψη στο Λονδίνο του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου.

5.Παρέστη στην έναρξη του Σεμιναρίου που οργάνωσε η Κυπριακή Εκπαιδευτική Αποστολή για την προώθηση της διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας στα Ελληνικά Παροικιακά Σχολεία. Αργότερα, τον επισκέφθηκαν στην Αρχιεπισκοπή ο Γεώργιος Μπινιτσιάνος, και ο Αρχιμανδρίτης Αθηνάγορας Κωνσταντίνου μετά του Μίκη Τσιελεπή.

6.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Ηλέκτρα Καρατάσιου και Αθανασία Καρανάνου.

7.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Αλεξάνδρα Σαμαρά και ο Χάρης Σοφοκλείδης (με τον οποίο παρεκάθησε σε γεύμα). Το βράδυ παρακολούθησε διάλεξη του Καθηγητή της Ιατρικής Πέτρου Βανέζη στο National Hospital for Neurology.

8.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Μαρίνα Καλογήρου (με την οποία παρεκάθησε σε γεύμα στην Αρχιεπισκοπή) και το ζεύγος Salim και Ayg las Hoch .

9.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Λαζάρου, Forest Gate Λονδίνου. Στη συνέχεια παρέστη σε ειδική τελετή στην Κοινότητα του Αγίου Ελευθερίου Ανατολικού Λονδίνου προς τιμή του Δημάρχου της περιοχής Milton Martin. Αργότερα παρεκάθησε σε Δείπνο στην Ελληνική Αδελφότητα Λονδίνου με την ευκαιρία των ογδοντάχρονων του Μιχάλη Πορτού.

10.Προήδρευσε συνεδρίας των Κηδεμόνων και του Διοικητικού Συμβουλίου του Ορθόδοξου Ομολογιακού Σχολείου "Άγιος Κυπριανός" με θέμα τον διορισμό Διευθυντή/Διευθύντριας του Σχολείου.

12.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι Σταμάτης Βασιλειάδης και Νικόλαος Βρυώνης. Στη συνέχεια προήδρευσε συνεδρίας της Γραμματείας του Κ.Ε.Σ. και αργότερα της Γραμματείας του Ε.Φ.Ε.Π.Ε.

13.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Νίκος Παπαδάκης και ο Πρωθιερέυς Αλέξανδρος Φωστηρόπουλος. Το βράδυ τέλεσε εσπερινό και στη συνέχεια Αγιασμό, για τη νέα σχολική χρονιά της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής και Ψαλτικής, στην Κοινότητα του Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Hendon, και αργότερα προήδρευσε συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου της εν λόγω Κοινότητας.

14.Παρεκάθησε σε γεύμα στην Κοινότητα Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Hendon, με την ευκαιρία του Εράνου για παιδιά που υποφέρουν από λευχαιμία. Αργότερα προέστη της νεκρωσίμου Ακολουθίας για την Σαββό του Χρ. Αντανίου στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννη Βαπτιστή, Βορείου Λονδίνου. Το βράδυ τέλεσε τα εγκαίνια του Ιδρύματος Εμβρυονικής του Καθηγητή Κύπρου Νικολαΐδη στη Harley Street του Κεντρικού Λονδίνου.

15.Τέλεσε Αγιασμό για την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2005-2006 στα Ελληνικά Σχολεία του Αγίου Ιωάννη Βαπτιστή Βορείου Λονδίνου. Το βράδυ παρεκάθησε σε Δείπνο που οργάνωσε η Λαϊκή Τράπεζα σε Κεντρικό Ξενοδοχείο του Λονδίνου με την ευκαιρία του Ραδιομαραθωνίου για παιδιά με ειδικές ανάγκες.

16.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννη Βαπτιστή, Βορείου Λονδίνου. Αργότερα παρέστη σε εκδήλωση στο Κυπριακό Κοινοτικό Κέντρο, όπου μίλησε για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, η γυναίκα

του Προέδρου της Κύπρου, Φωτεινή Παπαδοπούλου.

18.Προήδρευσε στο ολοήμερο Συνέδριο των Βοηθητικών Αδελφοτήτων της Αρχιεπισκοπής, στους χώρους της Κοινότητας Απ. Βαρνάβα, Wood Green, Βορείου Λονδίνου.

19.Προήδρευσε Συνεδρίας των Κηδεμόνων και του Διοικητικού Συμβουλίου του Ορθόδοξου Ομολογιακού Σχολείου "Άγιος Κυπριανός". Αργότερα παρέστη σε δεξίωση στην οικία του Υπάτου Αρμοστή της Κύπρου με την ευκαιρία της επετείου της Κυπριακής Ανεξαρτησίας.

20.Επίσκεψη στην Αρχιεπισκοπή Ουκρανών Αρχιερέων υπαγομένων στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, συζήτηση επί θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος και Γεύμα. Αργότερα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι Δημήτριος Τόντος και Κωνσταντίνος Δουμουκτζίς.

21.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Νίκος Σκηνίτης (με τον οποίο παρεκάθησε σε γεύμα), και η Νίκη Κατσαίουνη (Μορφωτική Σύμβουλος της Κυπριακής Υπάτης Αρμοστείας). Το βράδυ τέλεσε Αγιασμό για την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς του Επιμορφωτικού Ινστιτούτου Δασκάλων, στους χώρους της Κοινότητας Αποστόλου Βαρνάβα, Wood Green B. Λονδίνου.

22.Παρέστη και ομίλησε σε τελετή που οργάνωσε η Ρωσική Εκκλησία. Αργότερα τον επισκέφθηκε ομάδα παιδιών υπό την ηγεσία της Όλγας Παπαδοπούλου.

23.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Το βράδυ παρέστη σε εκδήλωση στους χώρους του Καθεδρικού Ναού Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Hendon, προς τιμή του Δημάρχου της περιοχής Barnet, Ανδρέα Ταμπουριδή.

24.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αρχιμ. Αθηνάγορας Κωνσταντίνου και το ζεύγος Στεφάνου και Ευανθίας Παπαδοπούλου. Αργότερα μετέβη στην πόλη Plymouth.

25.Από το Plymouth μετέβη στην πόλη Torquay, όπου προήδρευσε Συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου της τοπικής Κοινότητας Απ. Ανδρέου. Επιστρέψας στο Plymouth, τέλεσε εσπερινό και τη Θεία Λειτουργία με την ευκαιρία της γιορτής του Αγ. Δημητρίου, πολιούχου της Κοινότητας, και την ορκωμοσία του νέου Προέδρου της Κοινότητας Χριστόφορου Χατζηγιάννη και της νέας Προέδρου της Βοηθητικής Αδελφότητας Έλλης Habib.

26.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου, Edmonton Βορείου Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε γεύμα.

27.Προήδρευσε της Οργανωτικής Επιτροπής για το Επικείμενο Συνέδριο του Κ.Ε.Σ. Στη συνέχεια τον επισκεφθηκαν διαδοχικά ο Άντρος Παυλίδης (συνδεδεμένος από τον Μάριο Μηναιή), η Όλγα Πιώκα, η Γεωργία Χριστοδούλου, και η Irene Koldoubar. Στο μεταξύ τέλεσε τρισάγιο στον τάφο της Φλωρεντίας Κ. Κραμπούτσα και στη συνέχεια παρεκάθησε σε Γεύμα στην οικία των συγγενών της.

28.Το επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Καθηγητής Νικόλαος Μπαλτάς μετά της συζύγου και της θυγατρός των, και ο Νίκος Παπαδάκης. Στη συνέχεια παρεκάθησε σε γεύμα στο Ελληνικό Κολλέγιο Λονδίνου, όπου παρακολούθησε και τον σχολικό εορτασμό για την Εθνική Επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940. Το βράδυ παρακολούθησε την ομιλία του Άνδρου Παυλίδη για την 28η Οκτωβρίου 1940 και στη συνέχεια παρεκάθησε σε Δείπνο, που παρέθεσε ο Σύνδεσμος Ελληνορθόδοξων Κοινοτήτων Μ. Βρετανίας προς τιμή του.

29.Τέλεσε το μνημόσυνο του Κωνσταντίνου Δρακούλη στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Στη συνέχεια ευλόγησε τους γάμους του Ναρινιάν Βαρτάν και της Θεοδώρας Φουκανέλη στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής.

30.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία και στη συνέχεια τη Δοξολογία για την 28η Οκτωβρίου 1940, στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου.

31.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννη Βαπτιστή, Βορείου Λονδίνου, και στη συνέχει προήδρευσε του ολοήμερου Συνεδρίου του Κ.Ε.Σ. στους χώρους της ίδιας Κοινότητας, όπου και παρεκάθησε σε γεύμα.

September

1. During the morning, His Eminence the Archbishop received Archimandrite Panteleemon Tsombatzoglou and Archimandrite Athenagoras Athanasiou. In the afternoon, he presided at a meeting of the provisional committee set up to arrange a conference of the Ladies' Auxiliary Societies of the Archdiocese. Later, he presided at Vespers at the Cathedral of All Saints in Camden Town, held following the reception into the church of the body of Archimandrite Nikephoros Kykkotis, priest-in-charge of the church (1968-2005).
2. In the morning, he presided at the funeral of Archimandrite Nikephoros Kykkotis (18.4.1930 – 22.8.2005) at the Cathedral of All Saints in Camden Town and, in continuation, at the interment at the New Southgate Cemetery. Afterwards, he visited the home of Mrs. Panaghiū Neophytou (Father Nikephoros' sister).
3. In the afternoon, he blessed the marriage of Stelios Ekkeshis and Stella Constantinou at the church of the Holy Apostles in Brookman's Park (Hatfield).
4. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. John the Theologian in Hackney, being entertained to lunch afterwards by the Community. In the afternoon, he blessed the marriage of Georgios Georgiadis and Angela Prodromou at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green.
5. In the morning, he addressed the conferees attending the Hellenic Educational Mission meeting in Wood Green. Returning to Thyateira House, he received Archimandrite Nektarios Spyrou. During the afternoon, he received Father Emmanuel Melissourghakis and Yiannis Petropoulos.
6. During the morning, he received Andreas Kinniaris & Parachos Anastassiadis and Paraskevas Pliotopoulos. At midday, he conducted an *Haghiasmus* at the Chrysos Hotel in Paddington, being afterwards entertained to lunch at the *Concordia* Restaurant by Michalis & Eftychia Souglis. In the afternoon, he received Philippos Kavounidis & Andreas Vadoros.
8. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Nativity of the Mother of God in Camberwell on the occasion of its title feast, being entertained to lunch there afterwards. In the afternoon, he received Protopresbyter Demetrios Kavadas (who was accompanied by his brother, Costas).
9. At midday, he was entertained to lunch by Akentis Akentiou & Kypros Nicholas at the Halepi restaurant.
10. In the morning, he received Archimandrite Deniol of Blaenau Ffestiniog. In the afternoon, he blessed the marriage of Philippos Antoniadis and Polyxeni Kaminaridis at the Cathedral of All Saints in Camden Town. In the evening, he was entertained to supper by Mr. & Mrs. Georgios Hajifanis.
11. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Nativity of the Mother of God in Palfrey (Walsall), being entertained to lunch by the Community afterwards. Returning to London, he participated in the "One Race, the Human Race" service for Racial Justice Sunday at St. Paul's Anglican Cathedral in the City of London.
12. In the morning, he conducted an *Haghiasmus* at the Hellenic College of London on the commencement of the new school year. In the afternoon, he presided at a meeting of the Central Educational Council (K.E.S.). In the evening, he was present at a meeting of parents, representatives of the Trustees and Governors of St. Cyprian's Primary School in Thornton Heath and the Local Education Authority of the London Borough of Croydon.
13. In the afternoon, he received Georgios Kallis.
14. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Holy Cross and St. Michael the Archangel in Golder's Green, on the occasion of its title feast. During the course of the Divine Liturgy, he ordained Deacon Christophoros Papachristophorou to the priesthood. Afterwards, he was entertained to lunch by the Community. Returning to Thyateira House, he received Demetrios Dondos & Richard Leverton, Andreas Agathou & Spyros Neophytou and Pantelis & Iosifina Souglidis together with Simos Kyprianou.
15. In the late afternoon, he celebrated a *Trisagion* in the Chapel of the Archdiocese, following the reception into the church of the body of Mrs. Maria Yvonne Halkett Baddeley.
16. At midday, he received Mr. & Mrs. Christos Chledros. In the afternoon, he presided at the funeral of Mrs. Maria Yvonne Halkett Baddeley at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater and at the interment held in continuation in the Orthodox section of the Kensal Green Cemetery. Later, he was present at the memorial gathering held at the Lansdowne Hotel. He left for Cyprus in the evening.
17. At midday, he had lunch at the house of Prokopis & Helle Panagiotou. In the

evening, he blessed the marriage of Zachos Makridis and Chara Metti at the church of St. Michael the Archangel in Archangelos (Nicosia), attending the reception held afterwards in the grounds of the church.

18. In the morning, he was present at the celebration of the Divine Liturgy at the church of St. Nicholas in Engomi, afterwards presiding at a Memorial Service for the Mrs. Evroula N. Konstantinou. Later, he visited the family of the late Mrs. Konstantinou. At midday, he had lunch with Mr. & Mrs. Theocharis Theocharous, and had the opportunity to meet Avivos & Ourania Vassilari. He left for London in the evening.
19. Returning from Cyprus, he travelled by train for Birmingham, where he attended the graduation ceremony of Miss Maria S. Habib. Returning to London in the evening, he was a guest at the dinner given in honour of the Lord Mayor and Lady Mayoress of London by the Anglican archbishop of Canterbury at Lambeth Palace.
20. In the morning, he presided at the funeral of Mrs. Margharita Andronikou Palikarou, held at the Anglican church of the Transfiguration in Bedford that is used by the Orthodox Community of St. Mamas, and at the interment in continuation. Later, he was entertained to lunch at The Orchard in Bedford, returning to London afterwards. In the evening, he received Photis Papaphotis, Dr. Stavros Panteli, Evghenios Stylianidis & Andreas Theophilou.
21. At midday, he conducted an *Haghiasmus* at the offices of the Cyprus Educational Mission in Wood Green. During the afternoon, he received Hieromonk Philotheos & Monk Ephrem of the Haghiortie Skete of St. Andrew and Miss Theodora Foukaneli (who was accompanied by her fiancé, Vartan Narianian).
22. In the morning, he received Archimandrite Panteleemon Tsombatzoglou. In the afternoon, he received members of the Committee of the Ladies' Auxiliary Society of the Community in Camberwell, together with members of the School Inspectorate. In the evening, he was present at the lecture delivered at the Cervantes Institute by Professor Angel Sainz-Badillos entitled "*Maomnides, a Mediaeval Humanist Thinker*".
23. In the morning, he conducted an *Haghiasmus* at the Greek School of London on the commencement of the new school year. During the afternoon, he received Archimandrite Seraphim Papathanasiou & Alexandros Pelopidas and Dr. Constantinos Noutsis & his son, Vassilios.
24. In the morning, he conducted an *Haghiasmus* at the Greek School of the Community of St. Barnabas in Wood Green, having lunch with the Community afterwards.
25. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of All Saints in Camden Town, following which he presided at the Forty-Day Memorial Service for the late Archimandrite Nikephoros Kykkotis. He was entertained to lunch afterwards by Miss Polymnia Kapsosideri; and then, in continuation, he presided at a meeting of the Cathedral's committee.
26. In the morning, he received Mr. & Mrs. Loukas Mouzels. In the afternoon, he presided at a meeting to finalise arrangements for the conference being organised by the Central Educational Council (K.E.S.). Later, he received Mrs. Shireen Kamal.
27. In the morning, he received Archimandrite Ephrem of Whalley Range. In the evening, he presided at a meeting of the administrative staff and the Governors of St. Cyprian's School in Thornton Heath.
28. He left for Cyprus in the morning. In the evening, he was entertained to supper at the house of Nikos Panagiotou.
29. In the morning, he was received by Mrs. Anthopoulou, representing Mrs. Photinā Papadopoulou (wife of the Cypriot president, Tassos Papadopoulos). Afterwards, he visited the home of his brother, Panaghiotis Theocharous. Later, he read *Trisagion* prayers at the grave of Christos Michalopoulos at the cemetery of Ss. Constantine & Helen in Nicosia and, in continuation, at the home of Mrs. Nina Michalopoulou. He was entertained to lunch by Prokopis & Helle Prokopiou at their home. In the afternoon, he blessed the marriage of Panaghiotis N. Panagiotou and Georgia A. Konstantinou at the church of the Archangel Michael in Archangelos (Nicosia), attending the reception held afterwards at the Hawaii Grand Hotel.
30. He returned to London in the early morning. Later, at Thyateira House, he presided at a meeting of the hierarchy and, in continuation, entertained those participating to lunch.

October

1. In the afternoon, he received representatives of the parish school of the Community of St. Michael the Archangel in Margate.
2. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God & St. Andrew the Apostle in Birmingham, during the course of which he

ordained Deacon Aemilianos Epameinondas to the priesthood. He was entertained to lunch afterwards by the Community.

3. In the evening, he received Philippos Kavounidis & Andreas VANDOROS to discuss the forthcoming visit of the Oecumenical Patriarch to London.

5. In the morning, he was present at the opening session of the K.E.S. Seminar for the advancement of the teaching of Greek as a second or foreign language in the Greek Parochial Schools, organised on the premises of the Community of St. John the Baptist in Hornsey. Returning to the Archdiocese, he received Georgios Binitisianos, Archimandrite Athenagoras Constantinou and Mr. K. Tsielipi.

6. During the course of the day, he received Mrs. Elektra Karatasios and Miss Athanasia Karanarou.

7. During the morning, he received Mrs. Alexandra Samara and Haris Sophocleides (entertaining the latter to lunch). In the evening, he was present at a lecture entitled "Forensic Medicine in a Troubled World", delivered by Professor Peter Vanezis at the National Hospital for Neurology and Neurosurgery under the auspices of the Hellenic Medical Society.

8. At midday, he entertained Miss Marina Kologhyrou to lunch. Later, he received Mr. & Mrs. Salim Hochi.

9. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Lazarus & Andrew the Apostle in Forest Gate, being afterwards entertained to lunch by the Community. He then attended a Civic Service held at the church of Ss. Eleutherius, Anthia and Luke the Evangelist in Leyton in honour of the Mayor of the London Borough of Waltham Forest, Milton Martin. In the evening, he was a guest at the dinner given by the Greek Cypriot Brotherhood at their headquarters in Finchley to mark the 80th birthday of Michalis Portou.

10. In the evening, he presided at a meeting of the Trustees and Governors of St. Cyprian's School in Thornton Heath concerning the appointment of a new headteacher.

12. During the day, he received Dr. Stamatis Vassiliadis and Nikolaos Vryonis. In the evening, he presided at a meeting of the Secretariat of K.E.S. and then of the Secretariat of the Greek Educational Co-ordinating Committee (E.F.E.P.).

13. During the day, he received Nikolaos Papadakis and Archpriest Alexander Fostropoulos. In the evening, he presided at Vespers and then performed an *Haghiasmos* to mark the commencement of the new school year of the School of Byzantine Music and Chant at the Cathedral of the Holy Cross & St. Michael the Archangel in Golders Green. Later, he presided at a meeting of the Administrative Committee of the same church.

14. At midday, he was present at a fundraising luncheon organised by the Community of the Holy Cross and St. Michael the Archangel in Golders Green for children suffering from leukaemia. Later, he presided at a memorial service for Mrs. Savou C. Antoniou at the church of St. John the Baptist in Hornsey. In the evening, he inaugurated the Institute of Foetal Medicine in Harley Street, Central London.

15. In the morning, he conducted an *Haghiasmos* at the Greek School of St. John the Baptist in Hornsey to mark the beginning of the new school year. In the evening, he was present at a Dinner organised by the Laiki Popular Bank of Cyprus at an hotel in Central London, marking the annual Radiomathon for children with special needs.

16. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. John the Baptist in Hornsey, being entertained to lunch afterwards by the Community. Later, he attended a function at the Cypriot Community Centre in Wood Green at which Mrs. Photini Papadopoulou, wife of the President of Cyprus, gave a talk on the subject of children with special needs.

18. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green. Then, in continuation and for the rest of the day, he presided at a conference of representatives of the Ladies' Auxiliary Societies of the Archdiocese, held on the premises of the Community of St. Barnabas in Wood Green.

19. In the morning, he presided at a meeting of Trustees and Governors of St. Cyprian's Primary School in Thornton Heath concerning the appointment of a new headteacher. In the evening, he was a guest at the dinner given by the High Commissioner of Cyprus at his residence to mark Cyprus Independence Day.

20. In the morning, he received the Ukrainian Orthodox hierarchs in full communion with the Oecumenical Patriarchate, who were holding a meeting in London, to discuss their common interests, afterwards entertaining them to lunch. During the afternoon, he received Demetrios Dondos and Constantinos Dourmouktsis.

21. At midday, he entertained Nikolaos Skinitis to lunch. Later, he received Mrs. Niki Katsiaouni, Educational Councillor of the Cyprus High Commission. In the evening, he

performed an *Haghiasmos* to mark the beginning of the new school year of the Educational Institute for Teachers, on the premises of the Community of St. Barnabas in Wood Green.

22. In the morning, he addressed the clergy of the Russian Orthodox diocese of Surozh at their six-monthly meeting. Later, he received a group of young adults and children involved with the Youth Camp organised by the Greek Orthodox Youth of Great Britain (GOYGB) under the auspices of the Archdiocese, which was led by Miss Olga Papadopoulou.

23. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. In the evening, he participated in a Civic Service at the Cathedral of the Holy Cross and St. Michael in Golders Green honouring the Mayor of the London Borough of Barnet, Andreas Tambourides.

24. During the day, he received Archimandrite Athenagoras Constantinou and Stephanos & Evarthia Papadopoulos. In the evening, he left for Plymouth.

25. In the morning, he visited Torquay, where he presided at a committee meeting of the local Orthodox Community of St. Andrew the Apostle. Returning to Plymouth, he presided at Great Vespers and celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Demetrius & Nicetas there on the occasion of its title feast. At the end of the Divine Liturgy, he conferred the rank of *Oeconomos* on the priest-in-charge, Father Gregory Palamas Carpenter, and swore in the new chairperson of the Ladies' Auxiliary Association, Mrs. Helle Habib.

26. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Demetrius in Edmonton in the occasion of its title feast, being entertained to lunch by the Community afterwards.

27. In the morning, he presided at a meeting of the Secretariat of the Central Educational Council. Later, he read *Trisagion* prayers at the grave of Mrs. Florentia K. Kramboutsas, being entertained to lunch by her family in continuation. Returning to the Archdiocese, he received Andros Pavides (who was accompanied by Marios Minaodes), Mrs. Olga Poika, Miss Georghia Christodoulou and Mrs. Irene Koldoubas.

28. During the morning, he received Prof. Nikolaos Baltas, together with his wife and daughter, and Nikolaos Papadakis. At midday, he was entertained to lunch at the Hellenic College of London, where he was afterwards present at celebrations held to mark the Hellenic National Day of 28th October. In the evening, he was present at a lecture delivered at the Royal National Hotel by Andros Pavides on the significance of 28th October 1940, being entertained afterwards to a Dinner held in his honour by the Association of Greek Orthodox Communities of Great Britain.

29. At midday, he presided at a Memorial Service for Constantinos Drakoulis at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. In the evening, he blessed the marriage of Vartan Nairian and Theodora Foukanelli in the chapel of the Archdiocese.

30. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater, following which he presided at a *Te Deum* to mark the Hellenic National Day of 28th October.

31. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. John the Baptist in Hornsey. Then, and for the rest of the day, he presided at a conference organised by the Central Educational Council (K.E.S.) on the premises of the same church to consider the renewal of the Greek and Catechetical Schools in the *Diaspora*.

During the month of September, His Eminence was represented:

by Bishop Athanasios of Tropaou at the patronal festival celebrations of the church of the Nativity of the Mother of God in Bristol (25/9) and at the funeral of Mrs. Florentia K. Kramboutsas (29/9);

by Bishop Theodoritos of Nazianzos at the Hellenic College of London's Speech Day (20/9) and at a reception to mark World Maritime Day (29/9);

by Archimandrite of the Oecumenical Throne Isaacos Simonopetritis at the *Haghiasmos* at the Greek Primary School of London in Acton (20/9);

by Archimandrite Damianos Constantinou at the launch of the London Borough of Barnet's "Adopt a Tsunami Village" Campaign (15/9);

by Protopresbyter Theodoros Aedonopoulos & Zacharias Haris at the Margate Civic Service (25/9); and

by a member of his staff at the service commemorating the 15th anniversary of St. Thomas Syrian Orthodox Church in London and the Silver Jubilee of the enthronement of Moran Mar Ignatius Zakka Iwas (11/9); at a reception to launch "Aspects of London" (15/9); and at the Silver Jubilee celebrations of the Passage Appeal (22/9).